

Μνήμων

Τόμ. 2 (1972)

Τ Ο Μ Ο Σ Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο Σ

ΜΝΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΠΡΟΜΠΟΝΑ : 'Η συγγένεια Μακεδονικής και Μικηναϊκής διαλέκτου • ΑΝΝΑΣ ΡΑΜΟΥ - ΧΑΨΙΑΔΗ : Οί 'Ικέται παρά τοις αρχαίοις Έλλησι • ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ - ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η πολιτική και διπλωματική παρουσία του Κ. Ζωγράφου στον 'Αγώνα (1821 - 1827) • ΟΔΓΑΣ ΠΑΛΑΓΓΙΑ : Δυό νεο - αττικά ήμμεργα στο Έθνικό Μουσείο • ΕΛΕΝΗΣ ΓΑΡΔΙΚΑ : 'Η ίδρυση του Έλληνικού προξενείου τής Μάλτας (1827) • ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ : Τά τσιφλίκια του Βελή πασά υιού του 'Αλή πασά • ΑΝΝΑΣ ΡΑΜΟΥ - ΧΑΨΙΑΔΗ : Πολιτειακά μεταβολαι των Ροδίων από 404 - 351 π.Χ. • ΕΙΡΗΝΗΣ Ν. ΠΑΡΔΑΛΗ : Δύο Ναυτικά 'Ημερολόγια του 'Αγθνος • ΧΡΗΣΤΟΥ Κ. ΛΟΥΚΟΥ : 'Η περιοδεία του 'Ανδρέα Μεταξά στην Πελοπόννησο (1830) • ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΕΤΑΛΑ : 'Αξιωματοδχοι στην αιλή του 'Αλή πασά • ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΑΤΗΦΟΡΗ : 'Ενέργειες του 'Ιωάννου Φιλήμονος για την έκδοση φιλοκαποδιστριακής εφημερίδας. • ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΠΡΟΜΠΟΝΑ : Τοπωνυμικαι διασαφήσεις.

Α Β Η Ν Α Ι 1 9 7 2

Η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΜΕΤΑΞΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ (1830)

ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΛΟΥΚΟΣ

doi: [10.12681/mnimon.152](https://doi.org/10.12681/mnimon.152)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. Κ. (1972). Η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΜΕΤΑΞΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ (1830). *Μνήμων*, 2, 187-256.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.152>

Η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΜΕΤΑΞΑ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ (1830) *

Μόλις έγινε γνωστή η έκλογή του πρίγκιπα Λεοπόλδου στο θρόνο της Ελλάδας (πρωτόκολλο 22/3 Φεβρ. 1830)¹, οι αντιπολιτευόμενοι τον Ίω. Καποδίστρια ενέτειναν τις προσπάθειές τους για να υποσκάσουν το κύρος της Ελληνικής Κυβερνήσεως στο λαό. Διέδωσαν ότι η Κυβέρνηση έχασε την υποστήριξη των Συμμαχικών Δυνάμεων και επομένως δέν είχε πλέον καμιά ισχύ· ότι ο ηγεμόνας θα χάριζε τους φόρους, γιατί έρχόταν με πολλά εκατομμύρια, και θα άμνηστευε όλα τα αδικήματα². Δημιουργήθηκε έτσι το κατάλληλο κλίμα που ενθάρρυνε αντικυβερνητικές ενέργειες: οι βοσκοί της Πελοποννήσου άρνήθηκαν να πληρώσουν τον ποιμενικό φόρο³.

* Στην έργασία αυτή χρησιμοποιούνται οι ακόλουθες βραχυγραφίες: ΓΑΚ= Γενικά Άρχεία του Κράτους· Άρχ. Καποδ. = Άρχείον Ίονίου Γερουσίας—Τμήμα Καποδιστριακόν· Άρχ. Βλαχ. = Ίστορικόν Άρχείον Γιάννη Βλαχογιάννη, που βρίσκεται στα ΓΑΚ· φακ. = φάκελος· σχ. = σχέδιο· πρωτ. = πρωτότυπο· άντ. = αντίγραφο.

Όσες χρονολογίες δέν έχουν την ένδειξη (ν. ή.) δίδονται σύμφωνα με το παλιό ήμερολόγιο.

1. Τά διπλωματικά παρασκήνια που οδήγησαν στην ύπογραφή του πρωτοκόλλου της 22/3 Φεβρ. 1830 βλ. εις D. C. Fleming, John Capodistrias and the Conference of London, Θεσ/νίκη 1970, σ. 119 - 121· Έλ. Πρ ε β ε λ ά κ η, Ή Έπανάσταση του 1821 και η βρετανική πολιτική, «Άφιέρωμα εις τὰ 150 χρόνια από της Έπαναστάσεως του 1821», Θεσ/νίκη 1971, σ. 215 - 217.

2. Κυβερνήτης προς Έυνάρδο, 12 Μαΐου 1830 και Κυβερνήτης προς πρίγκιπα Λεοπόλδο, 30 Μαΐου 1830, εις Ίω. Καποδίστρια, Έπιστολαί, έκδ. Ε-Βέταντ, τόμ. 1 - 4, Γενεύη 1839, έλλην. μετάφραση Μ. Σχινά, τόμ. Δ', Άθήναι 1843, σ. 26 και 37 - 39. Βλ. και Π. Μοναστηριώτης (Ναύπλιο) προς Ίω. Κωλέττη, 6 Μαΐου [1830], πρωτ., ΓΑΚ, Άρχ. Βλαχ., φακ. 240.

3. Με το ύπ' άρ. 601 Ζ' ψήφισμα της 4 Φεβρ. 1830 η Κυβέρνηση επανέφερε τον ποιμενικό φόρο που είχε καταργήσει η Έθνοσυνέλευση της Τροιζήνης. Οί βοσκοί θα πλήρωναν για κάθε γιδοπρόβατο 20 λεπτά (5 για κεφαλιάτικο και 15 για χειμερινό λιβαδιάτικο)· για τους χοίρους, βόδια κλπ. μεγάλα νομαδικά ζώα το κεφαλιάτικο ήταν 20 λεπτά. Ειδικές επιτροπές θα κατέγραφαν τὰ ζώα, ώστε να προσδιοριστεί άκριβώς το ποσό του φόρου. Βλ. Γ. Δ. Δημακούλου, Κώδιξ Ψηφισμάτων της Έλληνικής Πολιτείας, Β' 1829 - 1832, άνάτυπο, Άθήναι 1972, σ. 90 - 92. Υπολογίζόταν ότι σ' όλη την Πελοπόννησο έβοσκαν 1.000.000 περίπου μικρά και μεγάλα ζώα, για τὰ όποία θα εισπράττονταν 200.000 φοίνικες

τά κρούσματα τῆς ληστείας πολλαπλασιάστηκαν⁴. Παράλληλα ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, πού εἶχε λόγους νά εἶναι δυσαρεστημένος μέ τόν Ἰω. Καποδίστρια, προέτρεψε ἀπό τὸ Ναύπλιο τοὺς συγγενεῖς του νά κινητοποιήσουν τοὺς Μανιάτες. Εἶχε πιστέψει κι αὐτὸς ὅτι κάθε ἐνέργεια ἐναντίον τοῦ Κυβερνήτη θά ἐξασφάλιζε τὴν εὐνοια τοῦ ἡγεμόνα.⁵ συγχρόνως

περίπου. Βλ. Ἐπιτροπὴ τῆς Οἰκονομίας πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1104, 21 Φεβρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 232.

4. Ὁ Κυβερνήτης καὶ οἱ ὀπαδοὶ του πίστευαν ὅτι οἱ ληστὲς ὑποκινούνταν ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευση. Βλ. Θ. Κολοκοτρώνη, Ἀπομνημονεύματα, εἰς Γ. Γερτσέτη, Ἀπομνημονεύματα Ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, ἐκδ. Ντ. Κονόμου, Ἀθήνα 1970, σ. 215· Νικ. Σπηλιᾶδου, Ἀπομνημονεύματα, ἐκδ. Κ. Διαμάντη, τόμ. Δ', Ἀθήνα 1970, σ. 177 σημ. 2. Ἀντίθετα οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ὑποστήριζαν ὅτι μέ τὴν ἀνοχή τοῦ Κυβερνήτη ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ἐνθάρρυνε τὴ ληστεία, ὥστε ἡ Ἑλλάδα νά δίνη τὴν εἰκόνα ἀναρχοῦμενης χώρας. Ἔτσι θά ἐπιτυγχάνοταν ἡ παραίτηση τοῦ Λεοπόλδου. Βλ. Ἰω. Μακρυγιάννη, Ἀπομνημονεύματα, Ἀθήνα 1907, σ. 259-260 καὶ κυρίως τὴ σημείωση 1 τοῦ ἐπιμελητῆ τῆς ἐκδόσεως Γιάννη Βλαχογιάννη.

5. Κυβερνήτης πρὸς ναύαρχο Ricord, 3 Μαΐου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 20· D. C. Fleming, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 154. Ὁ Ἰω. Καποδίστριας εἶχε προσπαθήσει νά ἐπιβάλλῃ καὶ στὴ Μάνη συγκεντρωτικὸ σύστημα διοικήσεως καὶ νά συντριψῇ ἔτσι τὴν παραδοσιακὴ στρατιωτικὴ τῆς ὀργάνωση σὲ καπετανίεες. Οἱ Μαυρομιχάλοι ἀντέδρασαν γιὰτὶ κινδύνευε νά ἐξαλειφθῇ ἡ ἐπιρροή τους στοὺς Μανιάτες, ἡ ὁποία ἦταν καὶ τὸ σπουδαιότερο ἔρεισμά τους γιὰ κοινωνικὴ προβολή. Θά δέχονταν τὴ νέα κατάσταση πραγμάτων μόνο ἂν ἡ Κυβέρνηση φρόντιζε γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τους ἀκατάσταση καὶ τὴν τοποθέτηση μελῶν τῆς οἰκογένειας σὲ σημαντικὰ ἀξιώματα. Ἡ φτώχεια τους ἦταν πράγματι μεγάλη, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπαιτήσεις τους ὑπερβολικὲς. Βλ. Π. Μαυρομιχάλης (Αἰγίνα) πρὸς Βιάρο Καποδίστρια καὶ Ἰω. Γεννατᾶ, 10 Σεπτ. 1828, ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Ὁ Κυβερνήτης τοὺς ἔδωσε στὴν ἀρχὴ ὀρισμένα χρήματα, τοποθέτησε τὸν Πετρόμπεη στὸ Πανελλήνιο κι ὕστερα στὴ Γερουσία (πρὸς στρατηγὸ Schneider, 9 Ἰουνίου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 41), ἀλλὰ δὲν ἦταν μέ κανένα τρόπο διατεθειμένος νά ἱκανοποιήσῃ ὅλες τῆς ἀπαιτήσεις τους, τὴ στιγμή πού τόσο Ἕλληνες, μέ μεγάλες κι αὐτοὶ θυσιᾶς στὸν Ἀγῶνα, πεινοῦσαν (Νικ. Σπηλιᾶδου, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 217 σημ. 2). Ἔτσι οἱ Μαυρομιχάλοι πέρασαν στὴν ἀντιπολίτευση καὶ σὲ λίγο οἱ ἐνέργειές τους ἔγιναν προκλητικὲς: Ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης, μέ τὴν ἄδεια τοῦ ἀδελφοῦ του Πετρόμπεη, δὲν πλήρωνε δασμοὺς γιὰ τὴν ἐξαγωγή προϊόντων ἀπὸ τὸ Λιμένι καὶ ἔφτασε στὸ σημεῖο νά μαστιγώσῃ τὸν δασμοτελῶν Ἀλμυροῦ. Βλ. Γραμμ. Ἐπικρατείας πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτροπο Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας, ἀρ. 895, 12 Ἰαν. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 221. Γιὰ τὰ οἰκονομικὰ αἷτια τῆς ἀντιπολιτευτικῆς δράσεως τῶν Μαυρομιχάλων βλ. σημείωση 1 τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη εἰς Ν. Κασομούλη, Ἐνθυμήματα Στρατιωτικά, τόμ. Γ', Ἀθήνα 1942, σ. 444-447. Πρβλ. καὶ Iohn A. Petropoulos, Politics and Statecraft in the Kingdom of Greece (1833-1843), Princeton 1968, σ. 120.

ἡ κινητοποίηση τῶν Μανιατῶν θά ἐπιβεβαιῶνε τὸ ρυθμιστικὸ πάντοτε ρόλο τῶν Μαυρομιχαλαίων στὰ πράγματα τῆς Μάνης καὶ θά ἐνίσχυε τὴ θέση τους στὸ ἀναμενόμενο μοίρασμα τῶν ἀξιομάτων. Τὴν πρόφαση γιὰ δράση ἔδωσε ὁ νέος διορισμὸς τοῦ Ἰω. Γενοβέλη στὴ διοίκηση τῆς Κάτω Μεσσηνίας καὶ Λακωνίας⁶. Ἐνῶ ὁ Πετρόμπεης διαμαρτυρήθηκε στὴν Κυβέρνηση ὅτι ἐπέμενε νὰ διατηρῆ ὑπάλληλο μισητὸ στὸ λαὸ καὶ φατριαστὴ⁷, ὁ ἀδελφός του Γιάννης, ὁ ἐπιλεγόμενος Κατσῆς, συγκέντρωσε τοὺς Μανιάτες στὴν Τσίμοβα (Ἀπρίλιος 1830) καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐρέθισε λέγοντας ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἤθελε νὰ εἰσπράξῃ κι ἀπ' αὐτοὺς δεκάτη, ἔλαβε τὴν πληρεξουσιότητα νὰ ἀγωνιστῆ γιὰ τὰ δικαιώματά τους⁸. Ἐπειτα πέρασε στὴν Ἀνατολικὴ Μάνη καὶ προσπάθησε νὰ συγκροτήσῃ συνέλευση ὄλων τῶν Μανιατῶν. Ἀκούστηκαν ἠχηρὰ συνθήματα γιὰ «ἔνωση καὶ πατρίδα» καὶ δικαιώματα, στὴν πραγματικότητα ὅμως ἡ συνέλευση θά γινό-

6. Δ/μα ἀρ. 1060, 29 Μαρτίου 1830, «Γενικὴ Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 33, 30 Ἀπρ. 1830.

7. Στὴν πραγματικότητα ὁ Πετρόμπεης φοβόταν τὶς ἱκανότητες τοῦ Ἰω. Γενοβέλη, ὁ ὁποῖος ὡς Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας στὰ 1828 - 1829 εἶχε ἀποκαλύψει τὶς καταχρήσεις τῶν Μαυρομιχαλαίων στὴ Μάνη καὶ εἶχε προσπαθήσει νὰ ἀποσπάσῃ τὸ λαὸ ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῶν καπετάνιων. Βλ. Κυβερνήτης πρὸς στρατηγὸ Schneider, 9 Ἰουνίου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφρ., τόμ. Δ', σ. 41. Ὁ Γενοβέλης, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ στὴν προσπάθειά του, δὲν εἶχε διστάσει νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς ἀντιπάλους τῶν Μαυρομιχαλαίων στὴ Μάνη, κυρίως τὸν Δ. Μούρτζινο. Τὴν ἀποψη τῶν Μαυρομιχαλαίων γιὰ τὸν Γενοβέλη βλ. καὶ εἰς Φρ. Τίρς, Ἡ Ἑλλάδα τοῦ Καποδίστρια, μετάφραση Ἀ. Σπήλιου, ἔκδ. Ἀφῶν Τολίδη, τόμ. Α', [Ἀθήναι 1972], σ. 63.

8. Ἀστυνόμος Τριπολιτσᾶς πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 125, 15 Ἀπριλίου 1830, πρωτ. καὶ συνημμένη κατάθεση τοῦ Δανιὴλ Δανιλόπουλου, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 237. Βλ. καὶ Ν. Σπηλιᾶδου, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 216· Α. Παπαδόπουλου - Βρεττοῦ, *Memoires Biographiques - Historiques sur le President de la Grèce, le Comte Jean Capodistrias*, τόμ. Β', Paris 1838, σ. 167· D. C. Fleming, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 154. Πρβλ. πῶς δικαιολογήθηκε ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης στὴν κατάθεσή του, 13 Μαρτίου 1831, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμματεία Δικαίου, φακ. 96. Γιὰ τὴν ἀπροθυμία τῶν Μανιατῶν νὰ πληρώσουν φόρους βλ. K. Mendelsshon - Bartholdy, *Geschichte Griechenlands*, τόμ. 1 - 2, Leipzig 1871 - 1874, ἑλλην. μετάφραση Ἀγγ. Βλάχου, τόμ. Β', Ἀθήναι 1876, σ. 284. Πρβλ. Γεώργιος Οἰκονόμου (Μαραθῶνῆσι) πρὸς [Ἰω. Γενοβέλη], 14/15 Ἀπριλίου 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220 : «... Τὸ ἔνατον ἐκ τῶν δέκα τοῦ Λαοῦ τῆς Σπάρτης ἐπιθυμεῖ τὴν ἐλευθερίαν του ἀπὸ τὸ πρωτοτεριῶν Ζυγὸν τῶν μπεϊλικίων, ἐπιθυμεῖ Σύστημα Διοικητικῶν καὶ Νόμων χωρὶς ὅμως νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ δώσουν τὰ ἐθνικὰ δικαιώματα ὡς ἀσυνίηστοι, καὶ οἱ περισσότεροι ἐνδεεῖς, τὸ πρῶτιστον ἀντικείμενον μὲ τὸ ὁποῖον ἐσπούδαζον νὰ ἐρεθίσουν τὸν λαὸν ἦτον τοῦτο τῆς Δεκατίας καὶ λοιπῶν τοῦ Νέου διοργανισμοῦ...».

ταν για να φανή ότι σύσσωμος ο λαός απέκρουε την εκλογή του Γενοβέλη⁹. Οί περιστάσεις ήταν ευνοϊκές για τους Μαυρομιχαλαίους, γιατί με το θάνατο του στρατηγού Δ. Μούρτζινου (Φεβρ. 1830) είχε εξασθενήσει σημαντικά στη Δυτική Μάνη ή παράταξη των πιστών στην Κυβέρνηση Μανιατών, ενώ ο στρατηγός Τζανετάκης Γρηγοράκης, ο σπουδαιότερος όπλαρχηγός στην Ανατολική Μάνη, συνεργαζόταν μαζί τους¹⁰. Παρόλα αυτά οί περισσότεροι Μανιάτες δεν ήλθαν στη συνέλευση και μόνο μερικές υπογραφές βρέθηκαν για την άναφορά πού, ανάμεσα σε ένα πλήθος από παράπονα, καλούσε τον Κυβερνήτη να στείλη άλλον, ενάρετο, διοικητή¹¹.

Ο Ίω. Καποδίστριας με κανένα τρόπο δεν θα άνεχόταν να περιέλθη ό έλεγχος τής καταστάσεως στους αντιπάλους του. Φιλοδοξούσε να παραδώσει αυτός την αρχή στον ήγεμόνα και, αν ήταν δυνατό, να υπηρετήσει ως ύπουργός κάτω από τις διαταγές του. Έπίμονες ήταν οί προσπάθειές του για τη διατήρηση τής τάξης. Κυρίως φοβόταν μήπως οί Συμμ. Δυνάμεις, με το πρόσχημα ότι επικρατούσε άνασφάλεια, στείλουν στρατιωτικές δυνάμεις στην Ελλάδα¹². Στους διοικητικούς ύπαλλήλους συνέστησε επαγρύπνηση και χρησιμοποίησε την έπιρροή του Θ. Κολοκοτρώνη στους χωρικούς για να συμβουλευθή ύπακοη στά κυβερνητικά ψηφίσματα¹³.

9. Αυτόθι. Βλ. και Γ. Βαλτινός (Μυστράς) προς Κυβερνήτη, 12 Άπριλίου 1830, πρωτ., ιδιαίτερο, ΓΑΚ, Άρχ. Βλαχ. φακ. 220· Γραμματέας Έπικρατείας προς Κυβερνήτη, άρ. 1894, 19 Άπριλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 237. Για τη διαίρεση τής Μάνης σε Ανατολική και Δυτική, καθώς και για τις έπαρχίες πού περιελάμβανε κάθε τμήμα βλ. Μιχαήλ Β. Σακελλάριου, Η Πελοπόννησος κατά την δευτέραν Τουρκοκρατίαν (1715 - 1821), Άθήναι 1939, σ. 113. Πρβλ. Νικήτα Νηφάκη, Μανιάτικα ιστορικά στιχουργήματα, έκδ. Σωκρ. Β. Κουγέα, σ. 48· Δ. Β. Βαγιακάκου, Δύο σχέδια άφορώντα εις την διοίκησιν τής Μάνης κατά την Καποδιστριακήν περίοδον, «Λακωνικά Σπουδαία», τόμ. Α' (1972), Σύμμεικτα, σ. 487 - 489.

10. Για τη συμμετοχή του Τζανετάκη στις έέργειες του Γιάννη Μαυρομιχαλή βλ. Εδστράτιος Ίατρού και Ίωάννης Γιαννουλέας (Ναύπλιο) προς Κυβερνήτη, 24 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252. Ο Τζανετάκης φαίνεται ότι είχε δυσαρεστηθή, επειδή ή Κυβέρνηση διόρισε τον Δ. Μούρτζινο Γερουσιαστή (Κυβερνήτης προς στρατηγό Schneider, 9 Ίουνίου 1830, Ίω. Καποδίστρια, Έπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 40).

11. Κάτοικοι Σπάρτης προς Κυβερνήτη, 29 Άπριλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Άρχ. Βλαχ., φακ. 86. Μερικές υπογραφές φαίνεται ότι πάθησαν με άπάτη. Βλ. Δ/τής Λακεδαιμόνος και Μονεμβασίας (Μυστράς) προς Κυβερνήτη, άρ. 127, 26 Άπρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 237.

12. Κυβερνήτης προς [Κ.] Μεταξά, Έκτ. Έπίτροπο Ανατολικής Ελλάδος, 26 Μαρτίου 1830, Ίω. Καποδίστρια, Έπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Γ', σ. 396.

13. Κυβερνήτης προς τους Έκτάκτους Έπιτρόπους και Προσωρινούς Διοικητές τής Πελοποννήσου, άρ. 1471, 21 Μαΐου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ.

Παράλληλα, γιά νά δείξει ὅτι ἡ Κυβέρνησή του εἶχε ἀκόμα τήν ὑποστηρίξη τῶν Δυνάμεων, δέχτηκε τή συνδρομή πού πρόσφερε ὁ στρατηγός Schneider, ἀρχηγός τοῦ γαλλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος στήν Πελοπόννησο, γιά νά ἐξαναγκαστοῦν οἱ βοσκοί τῆς Μεσσηνίας στήν πληρωμή τῶν φόρων¹⁴, καί ἔστειλε στά παράλια τῆς Μάνης τόν Ρῶσο ὑποναύαρχο Ricord γιά νά ἐνισχύσει τό κύρος τοῦ διοικητῆ Γενοβέλη¹⁵.

Μόλις ὅμως ἀπέπλευσαν τά ρωσικά πλοῖα, ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης ἄρχισε νά διαδίδη ὅτι ὁ νέος ἡγεμόνας θά δώσει ἀμνηστία γιά ὅσα ἀδικήματαπραχθοῦν ὡς τήν ἀφίξή του. Μ’ αὐτό τόν τρόπο ὑποκινούσε τό «φιλόρπα-

240. Βλ. καί Κυβερνήτης πρὸς Νικ. Σπηλιάδη, 20 Ἀπρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 237.

14. Οἱ βοσκοί τῆς Ἄνω Μεσσηνίας (ἐπαρχίες Ἀρκαδιᾶς, Μεθώνης, Κορώνης καί Νεοκάστρου) ἀντέδρασαν πρῶτοι στήν ἀρίθμηση τῶν γιδοπροβάτων τους. Φαίνεται ὅτι παρορμήθηκαν ἀπό τοὺς Καρυτινοὺς βοσκούς πού εἶχαν κατέβη στοῦ τμήμα αὐτό γιά νά βοσκήσουν τὰ ποιμνιά τους. Μὲ ὅπλα ἐδιώξαν τὸν κυβερνητικὸ ἐπιστάτη. Ἔλεγαν μάλιστα ὅτι δὲν ἀναγνώριζαν τὶς διαταγὲς τῆς Κυβερνήσεως «ἀλλὰ τοῦ Λόντου, τοῦ Δεληγιάννη καὶ λοιπῶν τοιούτων, καὶ αὐτοὶ μένουں ἐδῆραστοὶ ὅ,τι τοὺς ἀποφασίσουν...». Βλ. Ἐπιτροπὴ τῆς Οἰκονομίας πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 2182, 9 Ἀπρ. 1830, πρωτ., καὶ συνημμένα, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 236. Γιά τὴν ἐπέμβαση τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Schneider βλ. Προς. Δ/τῆς Μεσσηνιακῶν Φρουριῶν (Μεθώνη) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1467, 19 Ἀπριλίου 1830, πρωτ., Ἀρχ. Βλαχ. φακ. 86· Κυβερνήτης πρὸς Προς. Δ/τῆ Μεσ. Φρουριῶν, 25 Ἀπριλίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 237. Ὅρισμένες κινήσεις τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων ὑπῆρξαν ἀρκετὲς γιά νά δεχτοῦν οἱ βοσκοὶ τὰ κυβερνητικὰ φηγίσματα. Βλ. Προς. Δ/τῆς Μεσ. Φρουριῶν πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1557, 7 Μαΐου 1830, πρωτ., καὶ συνημμένα, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 238. Πρβλ. Κυβερνήτης πρὸς Ἐϋνάρδο, 12 Μαΐου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 26. Οἱ Καρυτινοὶ ὅμως βοσκοὶ μετέφεραν τὸ πνεῦμα τῆς ἀπειθείας καὶ στὶς ἄλλες ἐπαρχίες.

15. Κυβερνήτης πρὸς ναύαρχο Ricord, 3 Μαΐου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 20 - 21. Ὁ Ricord συνάντησε στοῦ Μαραθονήσι τὸν Τζανατάκη, τὸν Π. Μαγγιόρο Γρηγοράκη καὶ ἄλλους καπετάνιους σὲ μιὰ προσπάθεια νά διαρρήξει ἡ συνεργασία τους μὲ τοὺς Μαυρομιχαλαίους. Τοὺς ὑπενθύμισε, ὅπως εἶχε ζητήσῃ ὁ Κυβερνήτης, ὅτι οἱ Δυνάμεις ἐξακολουθοῦσαν καὶ μετὰ τὴν ἐκλογή τοῦ Λεοπόλδου νά ἀναγνωρίζουν τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση καὶ ἦταν ἀποφασισμένες νά τὴν ὑποστηρίξουν, ἂν χρειάζοταν, μὲ τὶς ναυτικὲς τους δυνάμεις. Βλ. Ἐκτ. Δ/τῆς Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 37, 12 Μαΐου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 239. Πρβλ. K. Mendelssohn - Bartholdy, Ἱστορία, μετάφραση, τόμ. Β', σ. 284. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση τοῦ Ricord ἔφτασε στά παράλια τῆς Μάνης τὸ ρωσικὸ πλοῖο «Ἀλέξανδρος Νέφσκη». Βλ. Κυβερνήτης πρὸς Ἐκτ. Δ/τῆ Λακωνίας κλπ., ἀρ. 1383, 11 Μαΐου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 239· Ἐκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 74, 17 Μαΐου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ. φακ. 240.

γον» τῶν συμπατριωτῶν του¹⁶. Στὰ τέλη Μαΐου - ἀρχές Ἰουνίου 1830 δύο χιλιάδες περίπου Μανιάτες ξεχύθηκαν στίς ἐπαρχίες τοῦ Ἑλλους καί τῆς Μονεμβασίας καί ἄρχισαν νά ἀρπάζουν τὰ γεννήματα, ἐθνικά ἢ τῶν ἰδιωτῶν. Γιὰ νά δικαιολογήσουν τή λεηλασία ἔλεγαν ὅτι τοὺς ἔδωσε ἄδεια ὁ «βασιλιάς» τους, ἐννοώντας τὸν Γιάννη Μαυρομιχάλη· ἄλλοι τόνιζαν ὅτι εἶχαν κάθε δικαίωμα στήν ἀρπαγή ἐωσότου ἡ Κυβέρνηση τοὺς μοιράσῃ κτήματα¹⁷. Οἱ φρουρές ποὺ ἔστειλαν οἱ Διοικητὲς Λακεδαιμόνος καί Λακωνίας ἦταν πολὺ ἀδύναμες γιὰ νά συγκρατήσουν τοὺς Μανιάτες. Σὲ λίγο ἔφτασε στήν περιοχή ὁ στρατηγὸς Νικήτας Σταματελόπουλος, Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῆς Πολιτικῆς Φρουρᾶς στήν Πελοπόννησο, γιὰ νά ὀργανώσῃ τὶς φρουρές τῶν διοικητηρίων. Χρησιμοποίησε τὴν πειθῶ καί ἐπιρροή του, ἀλλὰ ἀπέτυχε νά ἀπομακρύνῃ τοὺς ἐπιδρομεῖς. Ἀποφάσισε τότε νά καταφύγῃ στὴ βία καί, ἐπειδὴ ἡ φρουρά του ἦταν μικρή, ἄρχισε νά στρατολογή χωρικούς, κυρίως ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Μυστρά. Συγχρόνως ζήτησε ἐπίμονα ἀπὸ τὸν Κυβερνήτη τὴν ἀποστολὴ ἵππικου, τὸ ὁποῖο θὰ μπορούσε εὐκόλα νά διώξῃ τοὺς Μανιάτες ἀπὸ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἑλλους¹⁸.

Παράλληλα ἓνας πόλεμος ἀναφορῶν διεξαγόταν ἀνάμεσα στήν Κυβέρνηση καί τοὺς ἀντιπάλους της. Ἦταν τόση ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀντιπολιτευομένων γιὰ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Ἰω. Καποδίστρια ἀπὸ τὴ διεύθυνση τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ὥστε δέχτηκαν ἀδιαμαρτύρητα καί τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα τοῦ

16. Αὐτόθι. Βλ. καί Μιχαῖλ Ξ. Πικουλάκης (Τσίμοβα) πρὸς Ν. Π. Μαυρομιχάλη (Ναύπλιο), 30 Μαΐου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Ὑποπτες ἦταν καί οἱ κινήσεις τῶν ἄλλων Μαυρομιχαιῶν : τοῦ Κων/νου, τοῦ Ἀναστάση καί τοῦ Κατσάκου. Βλ. Ἔκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 37, 12 Μαΐου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 239· Ζ. Μαράτος [ἀστυνόμος Καλαμάτας] πρὸς [Ἔκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ.], 30 Μαΐου 1830, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 263 τῆς 7 Ἰουνίου 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 242· Παναγιώτης Π. καί λοιποὶ Καπετανάκηδες (Ἄλμυρό) πρὸς Δ/τῆ Ἀνδρούσης κλπ., 12 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 243.

17. Δ/τῆς Λακεδαιμόνος κλπ. (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 504, 31 Μαΐου 1830, πρωτ., καί συνημμένα, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 241· Ἔκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 259, 6 Ἰουνίου 1830, πρωτ., καί συνημμένα, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 242. Πρβλ. Ν. Σ π η λ ι ἄ δ ο υ, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 216.

18. Νικήτας Σταματελόπουλος (Λεβέτζοβα) πρὸς Κυβερνήτη, 17 Ἰουνίου 1830, πρωτ. Δ/τῆς Λακεδαιμόνος κλπ. (Μυστράς) πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 729, 18 Ἰουνίου 1830, πρωτ. Ἔκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 398, 18 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 243. Ὁ Νικήτας ἔπεισε τὸν Ἔκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. Ἰω. Γενοβέλη νά διορίσῃ Δ/τῆ τῆς Ἀνατολικῆς Σπάρτης (= Μάνης) τὸν Ἰάκωβο Κορνήλιο, ὁ ὁποῖος καί γνώστης τῶν πραγμάτων τῆς Μάνης ἦταν καί ὡς φίλος καί συγγενῆς τοῦ Τζαζετάκη θὰ μπορούσε νά τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῶν Μαυρομιχαιῶν (αὐτόθι).

πρωτοκόλλου τῆς 22/3 Φεβρ. 1830 πού περιόριζαν ἀσφυκτικά τά σύνορα τοῦ νέου κράτους¹⁹. Ὁ Κυβερνήτης, ἀντίθετα, ἂν καί ἀπέφυγε νά ἐκφράσῃ ὁ ἴδιος σαφῶς τή δυσαρέσκειά του γιά τήν ἀπόφαση αὐτή τῶν Συμμ. Δυνάμεων, θέλησε νά χρησιμοποιήσῃ τόν Λεοπόλδο καί τή Γερουσία, πού ἦταν δημιούργημά του, γιά νά ἐπιτύχῃ διεύρυνση τῶν συνόρων²⁰. Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι θεώρησαν τίς ἐνέργειές του ὑποκριτικές καί ὅτι ἀπέβλεπαν σ' ἓνα μόνο σκοπό: τόν ἐξαναγκασμό τοῦ ἡγεμόνα σέ παραίτηση. Γιά νά ἐξουδετερώσουν τὸ ὑπόμνημα πού ἡ Γερουσία, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Κυβερνήτη, υπέβαλε στὸν Λεοπόλδο, ἔστειλαν ἀναφορές ἀφοσιώσεως στὸν ἡγεμόνα καί ζήτησαν τή γρήγορη ἀφιξή του στήν Ἑλλάδα· καμιά παρατήρηση δὲν ἔκαναν γιά τὰ δυσμενῆ ἄρθρα τοῦ πρωτοκόλλου. Ἦταν φανερό ὅτι οἱ ἀναφορές αὐτές εἶχαν ἀντικυβερνητικό χαρακτήρα. Ὡστόσο τίς υπέγραψαν καί πρόσωπα πού παρουσιάζονταν ἀφοσιωμένα στὸν Ἰω. Καποδίστρια. Ὁ τελευταῖος κήρυξε τίς ἀναφορές τῆς ἀντιπολιτεῦσεως παράνομες, ἀφοῦ δὲν στάλθηκαν ἐπίσημα καί μὲ τή νόμιμη κυβερνητική ὁδó, καί διέταξε τοὺς Διοικητὲς νά ἐπιτύχουν τήν ὑπογραφή ἄλλων, στίς ὁποῖες οἱ κάτοικοι θά τόνιζαν ὄχι μόνο τή χαρά τους γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἡγεμόνα, ἀλλὰ καί τήν ἐμπιστοσύνη τους στήν Ἑλληνική Κυβέρνηση²¹. Τελικά ὁ Λεοπόλδος παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ θρόνο (Μάϊος 1830)²².

Στὴν Ἑλλάδα οἱ φήμες γιά τήν παραίτηση τοῦ πρίγκιπα ἐπιβεβαιώθηκαν στὰ μέσα Ἰουνίου 1830. Ἀπογοήτευση ἀλλὰ καί ὀργή ἦταν τὰ πρῶτα αἰσθήματα ἀνάμεσα στοὺς ἀντιπολιτευομένους. Σέ μερικοὺς κυριάρχησε ὁ φόβος, γιὰ τὴν μετὰ τὴν παραίτηση ἀντικυβερνητικὴ πρᾶξις τους βρέθηκαν περισσότερο ἐκτεθειμένοι. Ἐν τούτοις εἶχαν ἐλπίδες ὅτι οἱ Συμμ. Δυνάμεις θά προχωροῦσαν σύντομα στήν ἐκλογή νέου ἡγεμόνα. Ὁ Κυβερνήτης, ἀντίθετα, ἐνεργοῦσε σὰν νά ἐπρόκειτο νά διατηρήσῃ ἐπὶ πολὺ τήν ἐξουσία. Φαινόταν μάλιστα ἀποφασισμένος νά σκληρύνῃ τὴ στάση του πρὸς τοὺς ἀντιπάλους του: Ἀπέλυσε ὑπαλλήλους πού τόλμησαν νά ὑπογράψουν τίς ἀναφορές τῶν ἀντιπολιτευομένων πρὸς τὸν Λεοπόλδο καί ἀντικατέστησε, γιά τὸν

19. Rouen (Ναύπλιο) πρὸς Polignac, 4 Ἰουνίου (ν. ἡ.) καί Rigny (Ναύπλιο) πρὸς Ναυαρχεῖο, 4 Ἰουλίου (ν. ἡ.), D. C. Fleming, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 342 καί 349.

20. D. C. Fleming, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 133 - 136.

21. Αὐτόθι, σ. 141 - 143 καί 338 - 9. Πρβλ. Ν. Σπηλιὰδου, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 194 - 6· Κ. Mendelsson - Bartholdy, Ἱστορία, μετάφραση, τόμ. Β', σ. 282 - 283. Βλ. καί τὴν ὑπ' ἄρ. 1488 ἐγκύκλιο τοῦ Κυβερνήτη πρὸς τοὺς Ἐκτ. Ἐπιτρόπους καί Προσ. Δ/τές, 22 Μαΐου 1830, «Γενική Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἄρ. 41, 28 Μαΐου 1830.

22. D. C. Fleming, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 137.

ίδιο λόγο, τὸν Πρόεδρο τῆς Γερουσίας Γ. Σισίνη μὲ τὸν Δ. Τσαμαδό²³. Συγχρόνως, ἐπειδὴ στὴν Πελοπόννησο ἡ τάξη εἶχε διασαλευτῆ ἐπικίνδυνα, κρίθηκε ἀναγκαία ἡ ἀποστολὴ ἐκτάκτου ἐπιτρόπου μὲ δικαιοδοσία σ' ὅλη τὴ χερσόνησο. Ὁ Κυβερνήτης ἀνέθεσε τὸ δύσκολο αὐτὸ ἔργο στὸν Γερουσιαστὴ Ἀνδρέα Μεταξᾶ²⁴, ὁ ὁποῖος φαινόταν νὰ συγκεντρῶνῃ ὅλα τὰ ἐπιθυμητὰ προσόντα: εἶχε ἰκανότητες καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς Κυβερνήσεως.²⁵ διέθετε κύρος ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες, ἰδιαίτερα τοὺς Πελοποννησίους: ὡς πολιτικὸς σύμμαχος τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνη²⁶, θὰ μπορούσε νὰ συνεργαστῆ ἀποτελεσματικὰ μὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ὄπλαρχηγοὺς τοῦ Μοριᾶ.

Λεπτομερεῖς κυβερνητικὲς ὁδηγίες χάραξαν τοὺς στόχους καὶ τὰ ὅρια τῆς ἀποστολῆς. Ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος Πελοποννήσου θὰ ἐπισκεπτόταν

23. Rouen (Ναυπλία) πρὸς Polignac, 1 Ἰουλίου (v. ἡ.), D. C. F l e m i n g, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 346 - 7. Γιὰ τὴν ἀντικατάσταση τοῦ Γ. Σισίνη βλ. καὶ διάταγμα ἀρ. 1686, 15 Ἰουνίου 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 49, 25 Ἰουνίου 1830. Γιὰ τὴν ἀπόλυση διαφόρων ὑπαλλήλων βλ. A. P r o k e s c h - O s t e n, Geschichte des Abfalls der Griechen von Türkischen Reiche, τόμοι 1-6, Βιέννη 1867, ἑλλην. μετάφραση Γ. Ἐμμ. Ἀντωνιάδη, τόμ. Β', Ἀθήναι 1869, σ. 453.

24. Δ/μα διορισμοῦ ἀρ. 1687, 15 Ἰουνίου 1830, «Γεν. Ἐφημερίς, ἔτος Ε', ἀρ. 49, 25 Ἰουνίου 1830.

25. Ὁ Ἀ. Μεταξᾶς, ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ λεγομένου «ρωσικοῦ» κόμματος, ὑποστήριξε ὅσο λίγοι τὸ καθεστῶς τοῦ Ἰω. Καποδίστρια. Μέλος τοῦ Γενικοῦ Φροντιστηρίου στὴν ἀρχή, Γερουσιαστὴς ἀργότερα, ἀπέτελεσε ἰσχυρὸ ἀντίβαρο στὶς ἐνέργειες τῶν ἀντιπολιτευομένων. Γιὰ τὰ ἀξιώματα ποὺ κατέλαβε βλ. Γ. Δ. Δημακοπούλου, Αἱ κυβερνητικαὶ ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας (1827-1833), «Ὁ Ἐραριστής», τεύχ. 21/22, Ἀθήναι 1966, σ. 128, 130, 137, 141, 144, 145, 146, 148. Γιὰ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ στῆ Γερουσία βλ. Rouen (Αἴγινα) πρὸς Portalis, 1 Σεπτ. 1829 (v. ἡ.), D. C. F l e m i n g, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 256. Βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Ἀ. Μεταξᾶ βλ. Ἀ. ν. Ν. Γ ο ὄ δ α, Βίοι Παράλληλοι, τόμ. Ζ', Ἀθήναι 1875, σ. 125 - 156, κυρίως σ. 147. F r a n c o i s L e n o r m a n t, Le comte André Metaxa et le parti napiste en Grèce, Paris 1861, ἑλλην. μετάφραση Ἀν. Β. Τσιμάρου, Κεφαλληνία 1867. Ἐπαμεινώνδου Κ. Μεταξᾶ, Ἱστορία τῆς Οἰκογενείας Μεταξᾶ ἀπὸ τοῦ 1081 μέχρι τοῦ 1864 ἔτους, Ἀθήναι 1893. Th. Piscatory (Ἀθήναι) πρὸς Guizot, 6 Σεπτ. 1841 (7η ἀναφορά), εἰς J e a n P o u l o s, Textes et Documents, La Grèce d' Othon, «L' Hellénisme Contemporain», δευτέρη σειρά, τόμ. IX, τεύχ. 6 (1955) 444.

26. Γενναίου Θ. Κολοκοτρῶνη, Ἀπομνημονεύματα [χειρόγραφο Α'], ἐπιμ. Ἐμμ. Πρωτοψάλτη, στῆ σειρά «Ἀπομνημονεύματα Ἀγωνιστῶν τοῦ 21», ἐκδ. «Βιβλιοθήκη», Ἀθήναι 1955, σ. 202: «Ὁ Μεταξᾶς ἦτον στενῶς συνδεδεμένος μὲ τὸν Κολοκοτρῶνην, διότι ὁ Κολοκοτρῶνης ἤθελε νὰ ἔχη ἓνα κέντρον πολιτικὸν καὶ ὁ Μεταξᾶς ἤθελε ἐπιστήριξιν φυνικὰ καὶ ὡς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἦτον τὸ συμφέρον . . ».

μέ τή σειρά τήν Κάτω Μεσσηνία, Ἡλιδα καί Ἀχαΐα²⁷. Γενική ἐπιδίωξή του θά ἦταν νά «καθησυχάσῃ τά πνεύματα» καί νά ἀποκαταστήσῃ τήν τάξη. Εἰδικότερα στήν Κάτω Μεσσηνία θά προσπαθοῦσε νά μειώσῃ τήν ἐπιρροή τῶν Μαυρομιχαλαίων μέ τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τή Μάνη τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη καί τῶν ἐπικίνδυνων συγγενῶν του· παράλληλα εἶχε ἐντολή νά ἐπιχειρήσῃ τή διοικητική ὀργάνωση αὐτοῦ τοῦ τμήματος σέ στέρεες βάσεις. Στήν Ἡλιδα καί Ἀχαΐα θά ἔλεγε τοὺς δημόσιους ὑπαλλήλους, ἰδιαίτερα τοὺς ἀστυνόμους, τελῶνες καί ὑγειονόμους. Στή συνέχεια τῶν ὁδηγιῶν ὁ Κυβερνήτης ἐπιχειροῦσε νά ἐντοπίσῃ τά αἷτια τῆς τελευταίας πολιτικῆς διαμάχης, πού τήν ἀπέδιδε στή σύγκρουση ἀνάμεσα στοὺς κυβερνητικούς ὑπαλλήλους καί τοὺς ἀντιπάλους των: οἱ πρῶτοι, στήν προσπάθειά τους νά διατηρήσουν τίς θέσεις τους, παρουσίαζαν τοὺς ἀντικυβερνητικούς ὡς συνωμότες· οἱ δεῦτεροι, μὴ ἔχοντας πού νά στηριχθοῦν, στρέφονταν στοὺς ξένους. Ἡ σχεδὸν φυσικὴ αὐτὴ πάλη, πίστευε ὁ Κυβερνήτης, θά μπορούσε νά μὴν ἦταν ἐπιβλαβής, ἂν οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ἀπέβλεπαν μόνο στὸ γενικὸ συμφέρον. Ἄν ὅμως ἐξακολουθοῦσαν οἱ φατριασμοί, ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος εἶχε τὴν ἐξουσιοδότηση νά προειδοποιήσῃ τοὺς δημόσιους ὑπαλλήλους, καθὼς καί τοὺς προκρίτους καί τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῶν ἐπαρχιῶν, ὅτι ἡ Κυβέρνηση *«θέλει ἀναγκασθῆ μέ λύπην τῆς νά διακηρύξῃ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους καί τοῦ κόσμου ὅλον, ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ἄλλως νά ἐκπληρώσῃ τὰ καθήκοντά τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰ μὴ διὰ ξένης στρατιωτικῆς δυνάμεως»*²⁸.

27. Σύμφωνα μέ τὸ ὑπ' ἀρ. 1698 Γ' ψήφισμα τῆς 13 Ἀπρ. 1828 («Γενικὴ Ἐφενερί», ἔτος Γ', ἀρ. 27, 18 Ἀπρ. 1828, σ. 111) ἡ Πελοπόννησος διαιρέθηκε σέ 7 τμήματα. Ἀπὸ αὐτὰ ἡ Κάτω Μεσσηνία περιέλαβε τίς ἐπαρχίες Νησίου (Μεσσήνης), Καλαμάτας, Ἐμπλακίων, Ἀνδρούσης, Λεονταρίου, Μικρομάνης καί Δυτικῆς Μάνης· ἡ Ἡλις τίς ἐπαρχίες Γαστούνης καί Πύργου· καί ἡ Ἀχαΐα τίς ἐπαρχίες Καλαβρύτων, Βοστίτης καί Π. Πατρῶν. Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ ὅλο πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς, λέγοντας Κάτω Μεσσηνία ὁ Κυβερνήτης εἶχε ὑπ' ὄψη του καί τὴ Λακωνία, ἄλλο τμῆμα, πού περιελάμβανε τίς ἐπαρχίες τῆς Ἀνατολικῆς Μάνης, Μομφασίας, Μυστρᾶ καί Πραστοῦ.

28. Κυβερνήτης πρὸς Ἀ. Μεταξᾶ, Ἐκτ. Ἐπίτροπο Πελοποννήσου, ἀρ. 1753, 19 Ἰουν. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 243 (βλ. παράρτημα ἀρ. 1). Στους ἀντιπολιτευομένους καί τοὺς Ἀντιπρέσβεις Γαλλίας καί Ἀγγλίας ἐπικρατοῦσε ἡ γνώμη ὅτι σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ στήν Πελοπόννησο ἦταν ἡ προετοιμασία Ἐθνοσυνελεύσεως, στήν ὁποία ὁ Ἰω. Καποδίστριας θά ἐκλεγόταν ἰσόβιος Κυβερνήτης. Ἄλλοι πίστευαν ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν θά προσκαλοῦνταν νά ζητήσουν μέ ἀναφορὰς τὴν ἰσόβια παραμονὴ τοῦ Κυβερνήτη στήν ἐξουσία. Βλ. Dawkins (Ναύπλιο) πρὸς Aberdeen, 30 Ἰουνίου 1830 (ν. ἡ.) καί Rouen (Ναύπλιο) πρὸς Polignac, 1 Ἰουλίου 1830 (ν. ἡ.), D. C. F l e m i n g, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 346 καί 347· Ἄλ. Μαυροκορδάτος (Ναύπλιο) πρὸς [Δ. Καρατσά;], ἀρ. 4860, 27 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἄλ. Μαυροκορδάτου, φακ. 17. Ὁ Κυβερνήτης ἀρνήθηκε μπροστὰ στὸν Rouen ὅτι σκέφτηκε τὴ σύγκληση Ἐθνοσυνελεύσεως. Βλ. Rouen (Ναύπλιο) πρὸς Polignac, 8 Ἰουλ. 1830 (ν. ἡ.), D. C. F l e m i n g, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 351.

Με την απειλή αυτή ο Ίω. Καποδίστριας επιδίωκε να αδεξήση τὸν ζήλο τῶν ὑπαλλήλων του, οἱ ὅποιοι θὰ φοβούνταν μήπως καταργηθοῦν με τὴ χρησιμοποίηση τῶν ξένων, καὶ νὰ ὑπενθυμίση πάλι στοὺς ἀντιπολιτευομένους ὅτι εἶχε πάντοτε τὴ δυνατότητα νὰ ζητήση στρατιωτικὴ βοήθεια ἀπὸ τὴς Συμμ. Δυνάμεις γιὰ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ ἔργο του²⁹. Πάντως ἡ προσπάθεια, σκόπιμη ἴσως, νὰ ἀποδοθῇ ἡ πολιτικὴ κρίση μόνο στὸ φατριασμὸ καὶ τὴν ιδιοτέλεια ὀρισμένων ἀτόμων — κυβερνητικῶν ἢ μὴ — δὲν ἀποτελοῦσε ὀλοκληρωμένη ἐρμηνεία τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτικοῦ προβλήματος.

Παράλληλα εἰδοποιήθηκαν οἱ διοικητικὲς ἀρχές τῆς Πελοποννήσου νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν Ἄ. Μεταξᾶ ὡς Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο ὅλης τῆς χερσονήσου καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν με κάθε τρόπο στὸ ἔργο του³⁰. Εἰδικὲς ὁδηγίες ἔλαβε ὁ στρατηγὸς Νικήτας Σταματελόπουλος, ποὺ βρισκόταν στὴ Λακωνία καὶ ἡ συνδρομὴ του ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς τάξης στὴ Μάνη³¹. Ἀντίθετα, με τὴν ἄφιξη τοῦ Ἄ. Μεταξᾶ σ' ἐκεῖνο τὸ τμήμα, ὁ Ἐκτ. Διοικητὴς Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας Ἰω. Γενοβέλης θὰ παρέδιδε τὴν ἀρχὴ καὶ θὰ ἐπέστρεφε στὸ Ναύπλιο³². Τὸν Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο

29. Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνηση εἶχε διατάξει τὸν στρατηγὸ Schneider νὰ ἐνισχύσῃ, ἂν τοῦ ζητηθῇ, ἠθικὰ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση με τὴν ἀποστολὴ 400 ἢ 500 στρατιωτῶν στὸ Ἄργος ἢ τὸ Ναύπλιο. Ὁ Κυβερνήτης ἀπέρριψε τὴν πρόταση (πρὸς στρατηγὸ Schneider, 16 Ἰουλίου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 66 - 67), ἀλλὰ χρησιμοποίησε τὴν προσφορὰ γιὰ νὰ παρακινήσῃ τοὺς στρατιωτικοὺς ὑπαλλήλους του σὲ τολμηρότερη δράση ἐναντίον τῶν ληστῶν (πρὸς Ἄ. Μεταξᾶ, 31 Ἰουλίου/12 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 71 τῆς 31 Ἰουλίου 1830, ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91).

30. Κυβερνήτης πρὸς τοὺς Ἐκτ. Ἐπιτρόπους καὶ Δ/τὲς Πελοποννήσου, ἀρ. 1759, 22 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244. Ἐδῶ τονιζόταν ὅτι σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ἦταν «να ἀπαλλαγῇ ἡ Πελοπόννησος ἀπὸ τοὺς ληστές, ἐνδολογηθῇ ἢ εἰσπραξίς τῶν ἐθνικῶν προσόδων καὶ νὰ διατηρηθῇ παντοῦ ἡ ἡσυχία».

31. Κυβερνήτης πρὸς στρατηγὸ Νικήτα Σταματελόπουλο, ἀρ. 67, 22 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244. Τὸ ἐγγραφο αὐτό, καθὼς καὶ τὸ προηγούμενο, ἐκδόθηκε ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τοῦ Ἄ. Μεταξᾶ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον ζήτησε νὰ τοῦ χορηγηθοῦν τὰ ἀπαραίτητα χρήματα καὶ νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ παραλάβῃ μαζί του μικρὸ ἐκστρατευτικὸ σῶμα καὶ τέσσερεις ἀξιους πολίτες, κατάλληλους γιὰ ἔκτακτες ἀποστολές. Βλ. Ἄ. Μεταξᾶς (Ναύπλιο) πρὸς Κυβερνήτη, 20 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 243. Πρβλ. ἀπάντηση Κυβερνήτη (πρὸς Ἄ. Μεταξᾶ, Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 1781, 24 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244). Πόσους ἀκριβῶς ἄντρες χρησιμοποίησε ὁ Ἄ. Μεταξᾶς στὴν περιοδεία του βλ. Γραμματέας τῆς Ἐπικρατείας πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 3915, 11 Νοεμβρ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 255.

32. Δ/μα ἀρ. 1701, 15 Ἰουνίου 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 49, 25 Ἰουνίου 1830. Πρβλ. Κυβερνήτης πρὸς Ἰω. Γενοβέλη, Ἐκτ. Δ/τὴ Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας, ἀρ. 1708, 16 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 243. Φαίνεται ὅτι ὁ Κυβερνήτης με τὴν ἀνάκληση τοῦ Ἰω. Γενοβέλη ἤθελε νὰ ἀφαι-

θὰ συνόδευε μικρὸ στρατιωτικὸ σῶμα καὶ ὁ ἵππαρχος Χατζῆ Χρῆστος μὲ τὸ ἐλαφρὸ ἵππικὸ, ἀναγκαῖο γιὰ τὴν καταδίωξη τῶν Μανιατῶν ποὺ εἶχαν εἰσβάλει στὴν πεδιάδα τοῦ Ἑλους.³³

Μόλις ἄφησε τὸ Ναύπλιο, στὶς 28 Ἰουνίου 1830³⁴, ὁ Ἀ. Μεταξᾶς ἔστειλε ἐγκύκλιες διαταγές σ' ὅλους τοὺς Διοικητές καὶ ἀστυνόμους τῆς Πελοποννήσου. Μ' αὐτὲς γνωστοποιῶσε τὸ διορισμὸ του καὶ ζητοῦσε πληροφορίες γιὰ τὴν κατάσταση τῶν ἐπαρχιῶν· ἐπίσης προσκαλοῦσε τοὺς Διοικητές νὰ ζητήσουν, σὲ περίπτωσι ἀνάγκης, τὴ συνδρομὴ του³⁵. Στὸ μεταξὺ στὴν Κυβέρνηση ἔφτασε ἡ πληροφορία ὅτι Ὑδραῖοι ἔστειλαν ἢ ἐπιχειροῦσαν νὰ στείλουν πολεμοφόδια στοὺς Μανιάτες. Ἐπειδὴ ἡ σπουδαία αὐτὴ εἶδησις στηριζόταν σὲ προφορικὲς μόνο μαρτυρίες³⁶, εἰδοποιήθηκε ἀμέσως ὁ Ἀ. Μεταξᾶς γιὰ νὰ ἐρευνήσῃ τὴν ὀρθότητά της³⁷.

Τὴν πρώτη Ἰουλίου 1830 ὁ Ἑκτακτος Ἐπίτροπος, πορευόμενος πρὸς τὴ Λακωνία, ἔφτασε στὴν Τριπολιτσά. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως παρουσίασαν τὶς ἀναφορές τους μὲ διάφορα αἰτήματα: Οἱ φτωχότεροι διαμαρτυρήθηκαν ὅτι λίγοι πλούσιοι, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐκποίηση τῶν φθαρτῶν ἐθνικῶν κτημάτων καὶ μὲ διάφορες νομικὲς προφάσεις, ἰδιοποιῶνταν συνεχῶς κτήματα, τὰ ὁποῖα, σύμφωνα μὲ τὴν προφορικὴ σ' αὐτοὺς ὑπόσχεσι τοῦ Κυβερνήτη, θὰ μοιράζονταν ἐξ ἴσου σ' ὅλους τοὺς πολίτες³⁸. Ἄλλοι ζήτησαν ἀποζημίω-

ρέσι ἀπὸ τοὺς Μαυρομιχαλαίους καὶ τὸ τελευταῖο πρόσχημα γιὰ τὶς ἀντικυβερνητικὲς τους ἐνέργειες. Βλ. Κυβερνήτης πρὸς στρατηγὸ Schneider, 9 Ἰουνίου 1830, Ἰ. ω. Κ α π ο δ ἰ σ τ ρ ι α, Ἐπιστολαί, μετάφρασι, τόμ. Δ', σ. 43.

33. Γραμματεία Ἐπικρατείας πρὸς Δ/τὴ Λακεδαιμόνος καὶ Μονεμβασίας, ἀρ. 2633, 23 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244.

34. Π. Νικολαΐδης (Ναύπλιο) πρὸς [Γ. Κουντουριώτη], 28 Ἰουνίου 1830, Ἀρχεῖα Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου, ἐκδ. Κ. Διαμάντη, τόμ. 10, Ἀθήναι 1969, σ. 251.

35. Δ/τῆς Μεσσηνιακῶν Φρουριῶν (Μεθώνη) πρὸς Ἑκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 1790, 5 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἑκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

36. Προσωρινὸς Ἀστυνόμος Μονεμβασίας πρὸς Τοποτηρητὴ Μονεμβασίας, 23 Ἰουνίου 1830, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 817 τῆς 25 Ἰουνίου 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244: «Ὁ Ἰωάννης Ἀρμιράντης πλοίαρχος... μᾶς εἶπε προφορικῶς ὅτι ὄν εἰς Ὑδραν καὶ καταγινόμενος νὰ φορτώσῃ τὸ πλοῖον του σιτάρι ἐπεχείρησαν τινὲς Ὑδραῖοι νὰ συμφωνήσουν μ' αὐτὸν διὰ νὰ φορτώσουν βαρουτόβολα καὶ νὰ υπάγῃ εἰς Μάνην, καὶ τὸ ἀπεποιήθη δι' ἧντινα αἰτίαν προεῖπαμεν τοῦ φορτώματός του. Ὁ Νικόλαος Μοντζάτζος ἐλθὼν προχθὲς ἀπὸ Βάτικα μᾶς παρέστησεν ὅτι ἔλεγον οἱ Μανιάται πὼς ἔχουν εἰς τὴν Μάνην μίαν καμάραν γεμάτην πολεμοφόδια προμηθευθέντα εἰς αὐτοὺς ἀπὸ Ὑδραίους».

37. Γραμματεία Ἐπικρατείας πρὸς Ἑκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 2697, 29 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244.

38. Κάτοικοι Τριπολιτσᾶς πρὸς Ἑκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 3 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἑκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1007 ΙΓ' ψήφισμα τῆς

ση για τὰ 600.000 γρόσια πού δάνεισαν στο ἔθνος τὸ 1822· μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ θὰ μπορούσαν νὰ ἀγοράσουν ἐθνικὰ ἐργαστήρια³⁹. Ὅλοι τόνισαν ὅτι δὲν ζητοῦσαν παρὰ μόνο δικαιοσύνη γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ κατοικήσουν ὡς ἰδιοκτῆτες τῆ γῆ τῶν προγόνων τους. Τέλος, παρακαλοῦσαν νὰ ἀναλάβῃ ἡ Κυβέρνηση τὴ μισθοδοσία τοῦ δασκάλου Καλλίνικου Καστόρχη, γιατί οἱ ἴδιοι ἀδυνατοῦσαν νὰ τὸν πληρώσουν καὶ φοβοῦνταν μήπως τοὺς ἐγκαταλείψῃ⁴⁰.

Ἀπὸ τὸν Θ. Κολοκοτρώνη κι ἄλλους ὁ Ἄ. Μεταξᾶς πληροφορήθηκε τὴ δυσἀρέσκεια τῶν Καρυτινῶν γιὰ τὸν ποιμενικὸ φόρο. Ἐν τούτοις εἶχε τὴ γνώμη ὅτι ἄξιοι ἀρχηγοὶ μὲ ἀρκετὲς δυνάμεις θὰ μπορούσαν νὰ διατηρήσουν τὴν τάξη⁴¹. Ἀργότερα, ἐνῶ βρισκόταν στὴ Λακωνία, ἔμαθε καλύτερα τὴν ἔκταση πού ἔλαβε ἡ ἀπειθία τῶν χωρικῶν: Στὰ περισσότερα χωριὰ τῆς Καρύταινας οἱ γεωργοὶ ἀρνήθηκαν νὰ καταβάλουν τοὺς φόρους σὲ χρῆμα καὶ γιὰ νὰ ἀναγκάσουν τὴν Κυβέρνηση νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ παλιὸ σύστημα φορολογίας σὲ καρπούς, δὲν ἀλώνιζαν τὰ χωράφια τους. Συγχρόνως οἱ βοσκοὶ δὲν δέχτηκαν τὴν καταμέτρηση τῶν γιδοπροβάτων τους, ὥστε νὰ καθοριστῇ οἱ ποιμενικὸς φόρος, καὶ ἔνοπλοι ἐδιώξαν μὲ «ὄχλαγωγικὸ τρόπο» τὶς ἐπιτροπὲς πού ὀρίστηκαν γι' αὐτὸ τὸ ἔργο⁴². Τοὺς βοσκούς

13 Μαρτίου 1830 περὶ ἐκποιήσεως τῶν φθαρτῶν ἐθνικῶν κτημάτων βλ. εἰς Γ. Δ. Δ η μ α κ ο π ο ὑ λ ο υ, Κῶδιξ Ψηφισμάτων, ἐνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 102 - 105: Στὰ φθαρτὰ ἐθνικὰ κτήματα ὑπάγονταν τὰ «ὀσπῆττα, ὀσπητότοποι, ἐργαστήρια, ἐργαστηρότοποι, πανδοχεῖα, μῦλοι καὶ τὰ παρόμοια... εἴτε σωζόμενα εἴτε κατητημένα εἰς ἐρείπια ἢ κατηδαφισμένα...». Παρὰ τοὺς εὐνοϊκοὺς ὅρους τῆς ἐκποιήσεως, ἐλάχιστοι κάτοικοι εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ λάβουν μέρος στὴ δημοπρασία.

39. Κάτοικοι Τριπολιτσᾶς πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 3 Ἰουλίου 1830, πρωτ., καὶ συνημμένη ἀναφορὰ τῶν ἰδίων πρὸς τὸν Κυβερνήτη, Ἰούλιος 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Παρόμοια εἶχαν ζητήσει καὶ σ' ἄλλη τους ἀναφορὰ τὴν ὁποία ἔστειλε ὁ Δ/τῆς Τριπόλεως καὶ Λεονταρίου στὸν Κυβερνήτη (ἀρ. 628, 25 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244). Ἡ Γραμμ. τῆς Ἐπικρατείας ἀπάντησε ὅτι, ἐωσότου ἢ ἐπὶ τῶν ἀποζημιώσεων γερουσιαστικῆ ἐπιτροπῆ ἐπεξεργαστῇ τοὺς λογαριασμούς, δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ δεκτὴ ἢ αἰτησῇ τους καὶ διέταξε νὰ συνεχιστῇ ἡ ἐκποίηση τῶν ἐθνικῶν φθαρτῶν κτημάτων (πρὸς Δ/τῆ Τριπόλεως κλπ., ἀρ. 2711, 29 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244). Γιὰ τὸ δάνειο τῶν Τριπολιτσιωτῶν στὸ ἔθνος βλ. Ἄ. Μάμουκα, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, τόμ. ΙΑ', Ἀθήναι 1852, σ. 115 - 116, 840 - 845.

40. Κάτοικοι Τριπολιτσᾶς πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτροπο Πελοποννήσου, 3 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

41. Ἄ. Μεταξᾶς (Τριπολιτσᾶ) πρὸς Κυβερνήτη, 2 Ἰουλίου 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Πρβλ. Θ. Κολοκοτρώνη, Ἀπομνημονεύματα, σ. 211 - 213.

42. Δ/τῆς Καρυταίνης καὶ Φαναρίου (Δάρδιζα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 692, 7 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ., Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91' Δ/τῆς Καρυταίνης κλπ. (Ἀνδρίτσαινα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 647 καὶ 648, 28 Ἰουνίου

τῆς Καρύταινας μιμήθηκαν καί οἱ βοσκοὶ τῶν γειτονικῶν ἐπαρχιῶν, ἰδιαίτερα τῆς Ἀρκαδιᾶς (σημ. Τριφυλίας)⁴³. Ὁ Ἐκτακτος Ἐπίτροπος δὲν μπορούσε ἀπὸ μακριὰ νὰ δώσῃ τὶς ἀπαιτούμενες ὁδηγίες γιὰ τὰ μέτρα ποὺ ἔπρεπε νὰ παρθοῦν ἐνάντια στοὺς ἀπειθεῖς χωρικοὺς. Πάντως νόμιζε ὅτι ἐπρόκειτο ἀπλῶς γιὰ *«κίνημα ὄχλου ἀνοήτου, χωρὶς κανένα σκοπόν»*, ποὺ μπορούσε νὰ διορθωθῇ μὲ λίγη ὑπομονή⁴⁴. Μὲ ὑπόδειξη τῆς Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας προέτρεψε τὸν Διοικητὴ Ἀρκαδίας (= Ἀρκαδιᾶς) νὰ μὴ λάβῃ δραστήρια μέτρα πρὶν ὁ ἴδιος φτάσῃ ἐπὶ τόπου, ἀλλὰ νὰ προσπαθήσῃ νὰ καθησυχάσῃ μὲ παραινέσεις τοὺς κατοίκους. Ἐγραψε ἐπίσης στὸν Πλαπούτα καὶ Γενναῖο Κολοκοτρώνη νὰ ἐνεργήσουν κατάλληλα, ὥστε νὰ διαφυλαχθῇ στήν Καρύταινα ἡ ὑπόληψη τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Κυβερνήσεως⁴⁵.

Ὅταν, στὶς 6 Ἰουλίου 1830, ὁ Ἀ. Μεταξᾶς ἔφτασε στὸ Μυστρά, ἡ κατάστασις στὴ Λακωνία παρουσίαζε ὕφεση, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐντασι τῶν τελευταίων μηνῶν. Ὁ στρατηγὸς Νικήτας Σταματελόπουλος μὲ διάφορες ἐνέργειες εἶχε ἀναγκάσει τοὺς Μανιάτες νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ Ἔλος καὶ τὴν ἐπαρχία Μονεμβασίας· μόνο ὁ Π. Κοσονάκος, γαμπρὸς τῶν

1830, πρωτ., καὶ συνημμένα, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244. Μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 819 Ἰ ψήφισμα τῆς 7 Μαρτίου 1830 περὶ ἐκμισθώσεως τῶν ἐθνικῶν προσόδων (Γ. Δ. Δ η μ α κ ο π ο ὑ λ ο υ, Κώδιξ Ψηφισμάτων, ἐνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 95 - 99) καταργήθηκαν τὰ τριτοδέκατα καὶ εἰσῆχθη ἡ φορολογία σὲ χρῆμα. Ἡ Κυβέρνησις ἤθελε μὲ τὰ νέα φορολογικὰ μέτρα νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς χωρικοὺς ἀπὸ τὶς αὐθαιρεσίαις τῶν ἐνοικιαστῶν καὶ νὰ καταστήσῃ εὐκολώτερη τὴν εἰσπραξίαν τῶν φόρων. Τελικὸς σκοπὸς τῆς ἦταν νὰ ἐνοικιάσουν οἱ ἴδιοι οἱ κάτοικοι τοῦ φόρου (Κυβερνήτης πρὸς Δ/τὴ Λακεδαίμονος κλπ., ἀρ. 1139, 7 Ἀπρ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 236· Ν. Σ π η λ ι ἄ δ ο υ, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 177 - 8). Δὲν ὑπολόγισε ὅμως καλὰ ὅτι οἱ χωρικοὶ μόνο μὲ δανεισμὸ θὰ μπορούσαν νὰ συγκεντρώσουν τὰ ἀπαραίτητα χρήματα γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν φόρων καὶ ἀναγκάστηκε, τὸν ἐπόμενον χρόνον, νὰ ἐπαναφέρῃ τὴ φορολογία σὲ εἶδος. Βλ. Ἀ ν δ ρ. Μ. Ἀ ν δ ρ ε ἄ δ ο υ, Ἡ Δημοσιὰ Οἰκονομία τοῦ Κυβερνήτου, εἰς Ἔργα, τόμ. Β', Ἀθῆναι 1939, σ. 329. Γιὰ τὶς ραδιουργίες τῶν προυχόντων ποὺ ἀγωνίζονταν νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τοὺς ἕνα μέσο πλουτισμοῦ ὅπως ἦταν ἡ ἐκμισθωσις τῶν φόρων, βλ. Γ. Α. Μ ἄ ο υ ρ ε ρ, Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, μετάφρασις Χρ. Πράτσικα - Εὐστ. Καραστάθη, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1943, σ. 413 - 4· Ν. Σ π η λ ι ἄ δ ο υ, Ἀπομνημονεύματα. τόμ. Δ', σ. 177 - 178 καὶ σημ. 1.

43. Δ/τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 616 καὶ 618, 6 Ἰουλίου 1830 καὶ ἀρ. 628, 9 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

44. Ἀ. Μεταξᾶς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 65, 13 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 87. Ὁ Δ/τῆς ὅμως τῆς Καρύταινας κλπ. χρησιμοποίησε στὶς ἀναφορὰς του τὴ λέξι *«συναμοσία»* γιὰ νὰ δηλώσῃ τὴν ἀντίδρασι τῶν βοσκῶν (πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 647, 28 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244).

45. Γραμματεία Ἐπικρατείας πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 2870, 17 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

Μαυρομχαλαίων, έχοντας μαζί του διακόσιους περίπου Μανιάτες, είχε καταλάβει στην ύποχώρησή του τὰ Βάτικα (Νεάπολη) τῆς Μονεμβασίας καὶ συνέχιζε τὶς καταχρήσεις. Ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος διέταξε μὲ τὸν ἐντονώτερο τρόπο τὸν Κοσονάκο νὰ ἀποσυρθῆ καί, φοβούμενος ἄρνησή του, ἔδωσε ἐντολὴ στὸν στρατηγὸ Νικήτα νὰ ἀυξήσῃ μὲ στρατολογία τοὺς ἄντρες του καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμος γιὰ ἐκστρατεία. Παράλληλα πάρθηκαν μέτρα γιὰ νὰ ἀποκλειστοῦν οἱ ἐπιδρομεῖς κι ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἡ ἐπίδειξη δυνάμεως κρίθηκε ἀναγκαία γιὰ νὰ φοβηθοῦν οἱ Μανιάτες καὶ δεχτοῦν εὐκολώτερα τὴ σχεδιαζόμενη διοικητικὴ μεταρρύθμιση⁴⁶. Ὁ Π. Κοσονάκος, ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά, δὲν τόλμησε νὰ παραμείνῃ στὰ Βάτικα καὶ ἀναχώρησε μὲ τοὺς ἄντρες του⁴⁷.

Καὶ ἡ ἐπαρχία Μυστρά εἶχε κινδυνέψει νὰ λεηλατηθῆ ἀπὸ τοὺς Μανιάτες. Ἡ παρουσία ἐξ ἄλλου ἐκεῖ πολλῶν παροίκων Μανιατῶν διευκόλυνε τὶς ἐπιδρομές, ἐνῶ δὲν ἔλειπαν οἱ ὑποπτες κινήσεις ἀνάμεσα σ' ὀρισμένους ὄπλαρχηγούς⁴⁸. Ὁ Διοικητὴς Λακεδαίμονος καὶ Μονεμβασίας Ν. Μπούκουρας εἶχε ἀγωνιστῆ ὑπεράνθρωπα, μὲ τὶς ἐλάχιστες δυνάμεις ποὺ διέθετε, γιὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν εἰσβολὴ καὶ συγχρόνως νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν ληστὴ Μπόγρη, ὁ ὁποῖος ὄχρωμένος σ' ἓνα πύργο στὸ χωριὸ Ἀσήμι εἶχε μὲ τὶς ἐπιδρομές του τρομοκρατήσῃ τοὺς κατοίκους. Ἡ ἡσυχία ἀποκαταστάθηκε μόνον μὲ τὴ σύλληψη τοῦ Μπόγρη⁴⁹ καὶ τὶς ἐπιτυχίες τοῦ Νικήτα στὸ Ἐλος καὶ τὴ Μονεμβασία. Ὁ Ἀ. Μεταξᾶς, ἀφοῦ παρατήρησε μὲ προσοχὴ τὴν περιοχὴ καὶ ἔλαβε τὶς ἀναγκαῖες πληροφορίες, εἰσηγήθηκε στὴν Κυβέρνηση τὴν καταστροφὴ ἐξήντα περίπου πολεμικῶν πύργων σκορπισμένων στοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδες τῶν Βαρδουνίων καὶ στὴν πεδιάδα τοῦ Ἐλους. Τὸ μέτρο αὐτὸ φαινόταν ἀναγκαῖο γιὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἔρημοι οἱ περισσότεροι, γίνονταν καταφύγια τῶν Μανιατῶν, ὅταν ἀποφάσιζαν νὰ λεηλατήσουν τοὺς χωρικοὺς. Ἡ καταστροφὴ τους θὰ ἦταν λιγότερο δαπανηρὴ ἀπὸ τὴ φύλα-

46. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 43, 6 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Γιὰ τὴν ἀρπαγὴ καὶ πώληση τῶν ἐθνικῶν προσόδων στὰ Βάτικα ἀπὸ τὸν Κοσονάκο βλ. Ἐκτ. Δ/τῆς Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας (Μαραθονήσι) πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 568, 10 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Ἐκτ. Δ/τῆς Λακωνίας πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 569, 10 Ἰουλίου 1830, πρωτ. καὶ Τοποτηρητῆς Μονεμβασίας πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 149, 18 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτακτοὶ Ἐπίτροποι, φακ. 91.

47. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 59, 12 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220.

48. Ν. Μπούκουρας (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 6 Μαΐου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220.

49. Δ/τῆς Λακεδαίμονος καὶ Μονεμβασίας (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 833, 27 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 244.

ξή τους μὲ στρατιώτες, ἐνθὺ συγχρόνως θὰ φόβιζε τοὺς ἄρπαγες καὶ θὰ ἐνθάρρυνε τοὺς φιλήσυχους πολίτες⁵⁰. Ὑστερα ἀπὸ αἴτηση τοῦ Διοικητῆ Λακεδαιμόνος, ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος δέχτηκε τὸ διορισμὸ δύο ἀστυνόμων-τοποτηρητῶν στὰ Ὀλυμποχώρια καὶ Κουνουποχώρια, καθὼς καὶ στὰ Ὀπισινὰ χωριά⁵¹. Τὰ χωριά αὐτὰ συνόρευαν μὲ τὴ Μάνη καὶ ὁ ἄμεσος ἔλεγχός τους ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῆς ἐπαρχίας Μυστρά· παράλληλα, χωρὶς τὴν παρουσία κυβερνητικῶν ἀντιπροσώπων, θὰ ἦταν δύσκολη ἐκεῖ ἡ εἴσπραξη τοῦ ποιμενικοῦ φόρου⁵².

Στὴν ἐπαρχία Μονεμβασίας ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ἔστειλε τὸν Ἀναστάσιο Χηνόπουλο γιὰ νὰ ἐρευνήσῃ: τὴ διαγωγή τῶν ἐκεῖ κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων· τὴ νομιμοφοσύνη τῶν σημαντικότερων κατοίκων· τὸ μέγεθος τῆς ζημιᾶς ποὺ προξένησαν οἱ Μανιάτες μὲ τὴν τελευταία τους εἰσβολή· ἂν ἦταν ἀληθινή ἢ εἶδηση ὅτι Ὑδραῖοι ἔστειλαν πολεμοφόδια στοὺς Μανιάτες. Μὲ βάση τὴν ἀναφορά τοῦ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου του καὶ τὶς πληροφορίες ποὺ ὁ ἴδιος συγκέντρωσε, ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος τῆς Πελοποννήσου πρότεινε τὴν ἀντικατάσταση τοῦ Τοποτηρητῆ Γ. Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος κρίθηκε ἀνάξιος καὶ ἡ συμπεριφορά του ἀσυμβίβαστη μὲ τὶς διοικητικὲς του ὑποχρεώσεις, καὶ τὴν ἀπόλυση τοῦ φρουράρχου, καθὼς καὶ τοῦ δασμοτελώνη Μονεμβασίας. Ἐτόνισε ἐπίσης ὅτι θὰ ἦταν καλύτερο νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ Μονεμβασία χωριστὴ διοίκηση ἀπὸ τὴ Λακεδαίμονα, γιὰτι καὶ μεγάλῃ ἐπαρχία ἦταν καὶ ἡ πρωτεύουσά της ἀπεῖχε τριάντα ὥρες ἀπὸ τὸ Μυστρά. Εἰδικὴ ἐπιτροπὴ θὰ ἐκτιμοῦσε τὴ φθορὰ ποὺ προκάλεσε ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Μανιατῶν στοὺς ἐνοικιαστῆς τῶν προσόδων, ὥστε νὰ καθοριστῇ ἡ ἀποζημίωσή τους. Ἄν καὶ ἔγινε ἔρευνα, τίποτα δὲν βρέθηκε ποὺ νὰ ἀποδεικνύη βάσιμες τὶς πληροφορίες ὅτι ἀπὸ τὴν Ὑδρα στάλθηκαν πολεμοφόδια στὴ Μάνη⁵³.

50. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 44, 8 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 87 (βλ. παράρτημα ἀρ. 2). Ἀντίθετα ὁ Ἄ. Μεταξᾶς δὲν νόμισε ὅτι ἦταν ἀκόμη κατάλληλη ἡ περίσταση γιὰ τὴν κατεδάφιση καὶ τῶν πύργων τῆς Μάνης. Βλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Ναύπλιο) πρὸς Κυβερνήτη, 5 Ὀκτωβρίου [τὸ σωστὸ 5 Νοεμβρίου] 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 253. «*Οἱ πολεμικοὶ πύργοι εἰς τὴν Σπάρτην εἶναι ἡ μεγαλυτέρα αἰτία τῶν ἐγκληματιῶν καὶ ἦτον εὐχρῆς ἔργον νὰ κατεδαφισθῶσι, ἀλλὰ δὲν φαίνεται ἀκόμη ἡ περίστασις ἀρμόδιος. .*».

51. Γιὰ τὴ θέση τῶν χωριῶν αὐτῶν βλ. Μ. Β. Σακελλαρίου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 112.

52. Δ/τῆς Λακεδαίμονος κλπ. (Μυστράς) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 947, 8 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91· Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 176, 2 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248.

53. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 125, 27

Οί αναφορές του Ίω.Γενοβέλη, Έκτακτου Διοικητή Λακωνίας και Κάτω Μεσσηνίας, τις οποίες ο Ά. Μεταξάς έλαβε ένω ήταν ακόμη στο Μυστρά, υπήρξαν πολύτιμες για μιá πρώτη κατανόηση τών προβλημάτων τής Μάνης. Συγχρόνως έφτασε και ο Ίάκ.Κορνήλιος, Διοικητής Ανατολικής Σπάρτης, για νά του δώσει προφορικά περισσότερες πληροφορίες⁵⁴. Ο Ίω. Γενοβέλης ανέφερε στον Έκτ. Έπίτροπο και τις τελευταίες κινήσεις του Γιάννη Μαυρομιχάλη, ο οποίος αγωνιζόταν συνεχώς νά αυξήσει τον αριθμό τών οπαδών του. Τελευταία είχε περιορίσει τή δράση του στη Δυτική Μάνη, απ' όπου με γράμμα του προσκάλεσε τον στρατηγό Τζανετάκη νά συναντήσουν μαζί τον Ά. Μεταξά και νά διεκδικήσουν τά «δικαιώματα τής πατρίδος των». Ο Τζανετάκης όμως προσπαθούσε τώρα νά αποδείξει ότι ποτέ δέν υπήρξε συνεργός στις πράξεις τών Μαυρομιχαιαίων και ήταν πιθανό ότι θά απέρριπτε τήν πρόταση αυτή⁵⁵.

Άπό τò Μυστρά ο Ά. Μεταξάς προσκάλεσε, με ειδικούς άπεσταλμένους, τούς Μαυρομιχαιούς και τούς άλλους προκρίτους και καπετά-

Ίουλίου 1830, πρωτ. (βλ. παράρτημα άρ. 3), και συνημμένο : Άναστάσιος Χηνόπουλος (Μαραθονήσι) πρòς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, 19 Ίουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Άρχ. Βλαχ., φακ. 220. Ο Χηνόπουλος παρέδωσε και κατάλογο με τά όνόματα τών φιλοκυβερνητικών πολιτών στην έπαρχία Μονεμβασίας. Οί δημογέροντες Μονεμβασίας είχαν ήδη κατηγορήσει τον φρούραρχο τής πόλεως, ότι έπινε, συναναστρεφόταν τούς θεωρουμένους ως άντικυβερνητικούς και δέν έλάμβανε μέτρα για τήν προστασία του φρουρίου από κακόβουλους Μανιάτες (πρòς Δ/τή Λακεδαίμονος κλπ., 27 Άπρ. 1830, άντ., συνημμένο στο ύπ' άρ. 155 τής 30 Άπρ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 237). Για τήν άπροθυμία τών ένοικιαστών, έπειτα από τή ζημιά που έπαθαν, νά πληρώσουν τά όφειλόμενα χρήματα στο Δημόσιο Ταμείο, βλ. Δ/τής Λακεδαίμονος κλπ. (Μυστράς) πρòς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, άρ. 1000, 13 Ίουλίου 1830, ΓΑΚ, Έκτ. Έπίτροποι, φακ. 91.

54. Έκτ. Δ/τής Λακωνίας και Κάτω Μεσσηνίας (Μαραθονήσι) πρòς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, άρ. 557, 9 Ίουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Έκτ. Έπίτροποι, φακ. 91. Ο Ίω. Γενοβέλης διαπίστωνε ότι οί Μανιάτες ήταν φιλότιμοι και έπομένως εδύγωγοι, και ότι λίγοι ήταν οί «κακόφρονες» και αυτοί γιατί παρασύρονταν. Πίστευε ότι μέτρια στρατιωτική δύναμη, στην όποία δέν θά μετείχαν, στην άρχή τουλάχιστο, Μανιάτες, και λίγα παραδείγματα άσθηρότητας άρκοδσαν για τήν έπαναφορά τής τάξεως. Θεωρούσε όμως άπαραίτητη τήν περίθαλψη τών πεινασμένων «διά νά μὴν αναγκάζονται από τήν πείναν ν' άμαρτάνουν», και ότι μόνο ή παραχώρηση γής θά ήταν μέτρο ούσιαστικό, γιατί και τούς Μανιάτες θά όφελούσε και τò Ταμείο, ένω συγχρόνως θά μετέτρεπε τούς άγριους πολεμιστές σε ήμερους γεωργούς. Πρβλ. προτάσεις Πανάγου Πικουλάκη για τήν καλύτερη διοίκηση τής Μάνης (πρòς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, 24 Ίουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Έκτ. Έπίτροποι, φακ. 91).

55. Έκτ. Δ/τής Λακωνίας κλπ. (Μαραθονήσι) πρòς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, άρ. 555 και 557, 9 Ίουλίου 1830, ΓΑΚ, Έκτ. Έπίτροποι, φακ. 91.

νιους τῆς Μάνης νὰ τὸν συναντήσουν στὸ Μαραθονήσι⁵⁶. Λίγο πρὶν ξεκινήσει γιὰ τὴ Μάνη καθυσύχασε τὸν Κυβερνήτη μὲ τὴ διαβεβαίωση ὅτι ποτὲ δὲν στοχάστηκε νὰ φανῆ «μαλακὸς μὲ τοὺς πρωτεύοντας ραδιοῦργους», ἐπειδὴ πάντοτε στάθηκε «φανερὸς ἐναντίος των» ὅτι ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης, ὁ γιὸς τοῦ Κατσάκος καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κων/νος, ἔπρεπε ὅπωςδὴποτε νὰ ἔλθουν στὸ Ναύπλιο καὶ νὰ ζητήσουν τὸ ἔλεος τῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὰ μεγάλα σφάλματα ποὺ διέπραξαν μὲ τρόπο ἀνόητο. Δὲν ἦταν ὅμως εὐκολο νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ μὲ τὴ βία, ἀφοῦ δὲν εἶχε τὴν ἀπαραίτητη δύναμη : βρῆκε τὸν στρατηγὸ Νικήτα μὲ σαράντα μόνο στρατιῶτες Ρουμελιῶτες· παράλληλα τὸ ἐλαφρὸ ἱππικὸ τοῦ Χατζῆ Χρήστου, ἐνῶ ἦταν κατάλληλο γιὰ νὰ ἐμποδίσει νέες κινήσεις τῶν Μανιατῶν στὴν πεδιάδα τοῦ Ἐλους, δὲν μποροῦσε νὰ κινηθῆ στὴν ὄρεινὴ Μάνη. Προέβλεπε ὅτι θὰ ἀναγκάζοταν νὰ ξοδέψῃ μερικὰ χρήματα, γιὰτὶ οἱ Μανιάτες ὄχι μόνον εἶχαν πραγματικὴ ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ ξεχωριστοὺς τρόπους νὰ ζητοῦν μὲ ἐπιμονή. Παρακαλοῦσε συνεπῶς τὸν Κυβερνήτη νὰ στείλῃ γρήγορα τὶς 20.000 γρόσια ποὺ ζήτησε καὶ μὲ τὶς προηγούμενες ἀναφορὲς του.⁵⁷

Στις 16 Ἰουλίου 1830 ὁ Ἀ. Μεταξᾶς καὶ ἡ ἀκολουθία του ἔφτασαν στὸ Μαραθονήσι. Ὁ Ἰω. Γενοβέλης μὲ δυσaráσκεια ὑπάκουσε στὴν κυβερνητικὴ διαταγὴ ποὺ τὸν καλοῦσε νὰ παραδώσῃ τὴ διοίκηση τῆς Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας στὸν Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο Πελοποννήσου⁵⁸. Λίγο πρὶν ἀναχωρήσῃ γιὰ τὸ Ναύπλιο ὑπέβαλε στὸν ἀντικαταστάτη του κατάλογο μὲ τὰ ὀνόματα ἐκείνων τῶν πολιτῶν ποὺ διακρίθηκαν, στὴ Δυτικὴ καὶ

56. Στὸ ἐγγραφο ποὺ τοὺς ἔστειλε χαρακτηρίζε τις τελευταῖες ἐνέργειες τῶν Μανιατῶν ὡς φανερὴ ἀνταρσία, ἡ ὁποία ἀξίζε νὰ τιμωρηθῆ μὲ αὐστηρότητα. Τόνιζε ὅμως ὅτι, ἐπειδὴ πολλὲς φορὲς οἱ ἄπλοὶ πολῖτες ἀπατῶνται, ἡ πατρικὴ Κυβέρνηση διόρισε τὸν ἴδιο Ἐκτ. Ἐπίτροπο Πελοποννήσου γιὰ νὰ τοὺς δῆ προσωπικὰ καὶ στηριζόμενος στὶς συμβουλὲς τους νὰ φέρῃ τὴν ἡσυχία στὸν τόπο καὶ τὴ δυνατὴ θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τους. Βλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς προκρίτους καὶ καπεταναίους τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Σπάρτης, ἀρ. 32, 6 Ἰουλίου 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220.

57. Ἀ. Μεταξᾶς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 12 Ἰουλίου 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Γιὰ τὰ χρήματα ποὺ ζητοῦσε ὁ Ἀ. Μεταξᾶς βλ. καὶ Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 43, 6 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220· Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 44, 8 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 87.

58. Ἀ. Μεταξᾶς (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, 22 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ἰδιαίτερο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Δὲν φαίνεται νὰ ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἄποψη τοῦ Γ. Ἀθανασιάδη, καταλυματία τῆς Πολιτικῆς Φρουρᾶς τῆς Πελοποννήσου, ὅτι ὁ Ἰω. Γενοβέλης προσπαθοῦσε μὲ κάθε τρόπο καὶ «πολλὰ μυστικά, διὰ νὰ κατορθώσῃ ὥστε νὰ ἀποτύχῃ ὁ Κόμης [Μεταξᾶς]...» (πρὸς Γραμματέα Ἐπικρατείας, 17 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248).

Ἄνατολική Μάνη, γιὰ τὴν ἀφοσίωσή τους στὸ καθεστῶς⁵⁹. Στὸ μεταξὺ ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνωνται στὴν πόλη οἱ προσκληθέντες πρόκριτοι καὶ καπετάνιοι τῆς Μάνης. Ὁ Πετρόμπεης ἀπὸ τὸ Ναύπλιο καθόρισε τὴ νέα τακτικὴ τῶν Μαυρομιχαλαίων, ὅπως τὴν ὑπαγόρευαν ἡ διαμόρφωση ἄλλης πολιτικῆς καταστάσεως, ὕστερα ἀπὸ τὴν παραίτηση τοῦ Λεοπόλδου, καὶ ἡ ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ἰσχύ της γιὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξη. Ἐνῶ ὁ ἴδιος τόνιζε καὶ πάλι ὑποκριτικὰ τὴν ἀφοσίωσή του στὸν Κυβερνήτη⁶⁰, παράλληλα εἰδοποιοῦσε τοὺς συγγενεῖς του στὴ Μάνη νὰ πράξουν τὸ ἴδιο καὶ νὰ δείξουν «*πρόθυμον ἐνέργειαν*» στὶς ἐπαφές τους μὲ τὸν Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο⁶¹. Πράγματι, οἱ Μαυρομιχαλαῖοι Ἀντώνιος καὶ Κων/νος, ἀδελφοὶ τοῦ Πετρόμπεη, ἐξέφρασαν τὴν εὐγνωμοσύνη τους στὸν Κυβερνήτη γιὰ τὴν ἀνάκληση τοῦ Γενοβέλη, ὑποσχέθηκαν πίστη στὸ καθεστῶς καὶ ζήτησαν δημόσια θέση γιὰ νὰ ἀποδείξουν ἔμπρακτα τὴν ἀφοσίωσή τους καὶ ψευδεῖς τὶς συκοφαντίες τῶν ἀντιπάλων τους⁶². Στὸ Μαραθῶνσι πῆγαν μόνο ὁ Κων/νος καὶ ὁ Ἡλίας Κατσάκος· συνάντησαν τὸν Ἄ. Μεταξᾶ καὶ δέχτηκαν πρόθυμα νὰ μεταβοῦν μὲ συνοδεία στὸ Ναύπλιο, ὅπου θὰ ἀπολογοῦνταν γιὰ τὶς πράξεις τους⁶³.

Δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ βρεθῆ λύση στὰ προβλήματα τῆς Μάνης. Οἱ κάτοικοι ἦταν ἄγριοι, γεμάτοι πάθη καὶ συνηθισμένοι νὰ παίρνουν ἐκδίκηση μὲ τὰ ὅπλα τους. Περισσότερο ἀπειθαρχοὶ καὶ μὲ πολλὲς ἀπαιτήσεις φαίνονταν οἱ καπετάνιοι, γιὰ τὴν εἶχαν συνηθίσει νὰ ζοῦν σὲ βάρος τοῦ λαοῦ⁶⁴. Ὑστερα ἀπὸ συνεχεῖς συσκέψεις μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Μάνης, ὁ Ἄ. Μεταξᾶς τοὺς ἀνέλυσε τὸ σχέδιο ποὺ νόμιζε καταλληλότερο γιὰ τὴ διοίκηση τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τους. Πρότεινε: τὴ σύσταση δύο ἐπαρχιακῶν δημογεροντιῶν γιὰ τὴν

59. Πρώην Ἐκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. (Μαραθῶνσι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 20 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

60. Π. Μαυρομιχάλης (Ναύπλιο) πρὸς Κυβερνήτη, 19 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 87.

61. Ἀντώνιος καὶ Κων/νος Μαυρομιχάληδες (Καλαμάτα) πρὸς Πέτρο καὶ Γεώργιο Μαυρομιχάληδες (Ναύπλιο), 12 Ἰουλίου 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ παραπάνω, ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 87.

62. 5 Ἰουλίου 1830, ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 87. Ἡ ἐπιστολὴ γράφτηκε στὴν Καλαμάτα. Δημοσιευμένα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τῶν παραπομπῶν 60, 61 καὶ 62 βλ. εἰς Νικ. Κασομούλη, Ἐνθυμήματα Στρατιωτικά, τ. Γ', σ. 345-346 σημ. 2. Πρβλ. Δ. Κοκκίνου, Ἐπαναστάσις, τόμ. 6, Ἀθήναι 1969, σ. 581, 583.

63. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθῶνσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 113, 23 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 247· Ἄ. Μεταξᾶς (Μαραθῶνσι) πρὸς Κυβερνήτη, 22 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ἰδιαίτερο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272 (βλ. παράρτημα ἀρ. 4).

64. Αὐτόθι.

Ἄνατολική καί Δυτική Μάνη· τὸ σχηματισμὸ ἐνιαίου διοικητηρίου γιὰ ὅλη τὴ Μάνη μὲ τὶς ἀναγκαῖες ἀστυνομίες καὶ ὑγειονομολιμεναρχεῖα· τὴ σύσταση δικαστηρίου μὲ πρόεδρο ξένο καὶ συνδικαστὲς ντόπιους· τὴ συγκρότηση ἀπὸ ντόπιους καὶ ἀναλογικὰ ἀπὸ κάθε ἐπαρχία στρατιωτικοῦ σώματος 150 ἀνδρῶν γιὰ τὴν τήρηση τῆς τάξης· τὴν κατάταξη στὸ Ταξιαρχικὸ Σῶμα καὶ τὴν Ἐθνικὴ Φρουρὰ ἀνάλογου ἀριθμοῦ Μανιατῶν ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ὑπερέτησαν στρατιωτικὰ τὴν πατρίδα⁶⁵. Τὰ μέτρα αὐτὰ ἐγίναν δεκτὰ μὲ εὐγνωμοσύνη ἀπὸ τοὺς Μανιάτες ἀρχηγούς⁶⁶, οἱ ὁποῖοι παρακάλεσαν νὰ ἰδρυθῆ κι ἀπὸ ἓνα ἀλληλοδιδασκτικὸ σχολεῖο σὲ κάθε ἐπαρχία τῆς Μάνης, ἀφοῦ μόνον ἡ μόρφωση θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴ δυστυχία τους⁶⁷.

Ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ὑπέβαλε τὸ παραπάνω σχέδιο στὸν Κυβερνήτη καὶ ζήτησε ἐπίμονα τὴν ἔγκρισή του. Παράλληλα ἀπέστειλε πίνακες μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Μανιατῶν ποὺ κρίνονταν κατάλληλοι γιὰ νὰ ἐπανδρώσουν τὸ νέο διοικητικὸ μηχανισμό. Ὅπως ἀναμενόταν, διάλεξε τοὺς πιστοὺς στὴν Κυβέρνηση Μανιάτες, ἀφοῦ βασικὸς στόχος του ἦταν νὰ μειώσῃ

65. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθονήσι) πρὸς προκριτοκαπεταναίους τῆς Σπάρτης, ἀρ. 114, 24 Ἰουλίου 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 220 (βλ. παράρτημα ἀρ. 5). Πρβλ. καὶ τὸ «Σχέδιον ἐσωτερικῆς μεταρρυθμίσεως τῆς Μάνης» τὸ ὁποῖο ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ὑπέβαλε στὸν Κυβερνήτη (ἀρ. 139, 28 Ἰουλίου 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 140 τῆς ἴδιας χρονολογίας, ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 220· δημοσιεύθηκε εἰς Δ. Β. Β α γ ι α κ ά κ ο υ, Δύο σχέδια ἀφορῶντα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μάνης κατὰ τὴν Καποδιστριακὴν περίοδον, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 484 - 485). Ἐκεῖ πρόσθετε ὅτι τὸ δικαστήριον, χωρισμένον σὲ δύο τμήματα, θὰ ἔπρεπε νὰ κρίνῃ ἀνεκκλήτως τὶς πολιτικὰς καὶ ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις, γιατί οἱ Μανιάτες δὲν εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ καταφύγουν σὲ δικαστήρια μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπον τους· ἐπίσης ὅτι τὸ στρατιωτικὸ σῶμα χρειάζοταν ὁπωσδήποτε δύο ὀβούζια καὶ δύο πεδιὰ πυροβόλα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐμπόδιζαν τοὺς κακούργους νὰ προφυλάσσωνται τοὺς πολεμικοὺς πύργους των. Βλ. καὶ Ἄ. Μεταξᾶς (Μυστρᾶς) πρὸς Κυβερνήτη, 2 Αὐγ. 1830, πρωτ., ἰδιαιτ., Ἄρχ. Καποδ., φακ. 272. Πρβλ. καὶ τὸ σχέδιον διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως τὸ ὁποῖο, στίς 15 Ἰαν. 1830, εἶχε προτείνει στὸν Κυβερνήτη ὁ Α. Λυκοῦργος, Ἔκτακτος Ἐπίτροπος Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας, εἰς Δ. Β. Β α γ ι α κ ά κ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 483 - 484. Καὶ ὁ Πετρόμπεης ὑποστήριξε τὴν ἀνάγκη νὰ συσταθοῦν δικαστήρια στὴ Μάνη (βλ. παράρτημα ἀρ. 7).

66. Πρόκριτοι καὶ ὄπλαρχηγοὶ τῆς Ἄνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Σπάρτης (Μαραθονήσι) πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 25 Ἰουλίου 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 52 τῆς 28 Ἰουλίου 1830, ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

67. Πρόκριτοι καὶ ὄπλαρχηγοὶ Ἄνατ. καὶ Δυτ. Σπάρτης (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, 25 Ἰουλίου, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 141 τῆς 29 Ἰουλίου 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 247 : Πρόσθεσαν ὅτι ἂν καὶ ἐξαγριώθηκαν ἀπὸ τὶς περιστάσεις, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἔμειναν πάντοτε ἐλεύθεροι, ἡ τυραννία δὲν διέφθειρε τὶς ψυχὰς τους, καὶ ὅτι τῶρα ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ εὐνομία καὶ δικαιοσύνη στὴν ἰδιαιτέρη πατρίδα τους. Γιὰ τὴν τότε κατάστασιν τῆς παιδείας στὴ Λακωνία βλ. Ἐλ. Δ. Μ π ε λ ῖ ᾱ, Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Λακωνίαν καὶ τὴν Μεσσηνίαν κατὰ τὴν Καποδιστριακὴν περίοδον (1828-1832), Ἀθήναι 1970, σ. 33-48.

τήν έπιρροή τών άντικυβερνητικών Μανιατών και ιδιαίτερα τών Μαυρομιχαλαίων⁶⁸. Ως Διοικητή όλης τής Σπάρτης (= Μάνης) διόρισε τόν Ίάκ. Κορνήλιο, πού προτιμήθηκε γιατί γνώριζε καλά τόν τόπο και τούς άνθρώπους. Ως Γενικό Άστυνόμο πρότεινε τόν Παναγή Βάλσαμο, άντρα άξιο για τή σημαντική αυτή ύπηρεσία⁶⁹. Ο Ήκτακτος Ήπίτροπος είχε τήν πεποίθηση ότι τó σχέδιό του θά εξασφάλιζε μονιμότερη ήσυχία στη Μάνη. Στόν Κυβερνήτη τó παρέστησε ως τó «εδαρμοστώτερον» στη φυσική και ήθικη κατάσταση τών Μανιατών· ως τó οικονομικότερο και τó μόνο κατάλληλο για νά στερεωθή ή τάξη στην περιοχή αυτή. Η αισιοδοξία του όφειλόταν και στη διαπίστωση ότι σχεδόν όλοι οι Μανιάτες έπιθυμούσαν νά έγκαταλείψουν τó όλεθριο έθιμο τής προσωπικής έκδικήσεως και νά έμπιστευτούν στούς νόμους τήν τιμωρία τών ενόχων. Δέν ήταν λιγότερο ένθαρρυντικό τó γεγονός ότι ήσυχία φαινόταν νά επικρατή σ' όλη τή Μάνη. Ο Κων/νος Μαυρομιχάλης και ό άνιψιός του Κατσάκος είχαν ήδη σταλή στο Ναύπλιο. Ο Γιάννης Μαυρομιχάλης, μολοντί οι κινήσεις του στην έπαρχία Ζυγού ήταν ύποπτες, άναμενόταν νά συλληφθή σύντομα για νά σταλή κι αυτός στην πρωτεύουσα. Απέμενε ό Τζανετάκης. Είχε συνεργαστή με τούς Μαυρομιχαλαίους στα τελευταία γεγονότα, αλλά με τήν άφιξη του Ά. Μεταξά έσπευσε νά δείξη τήν άφοσίωσή του στο καθεστώς. Η άπομάκρυνσή του από τή Μάνη παρουσιαζόταν αναγκαία και ή καλύτερη λύση θά ήταν νά προσκληθή από τήν Κυβέρνηση στο Ναύπλιο και νά τοποθετηθή σε δημόσια θέση μακριά από τή ιδιαίτερη πατρίδα του⁷⁰.

Τά μεταγενέστερα γεγονότα απέδειξαν ότι ό Ήκτ. Ήπίτροπος ύπήρξε υπερβολικά αισιόδοξος για τήν άποτελεσματικότητα τής διοικητικής του μεταρρυθμίσεως. Τά μέτρα πού εισηγήθηκε δέν έθιγαν τήν παραδοσιακή κοινωνική όργάνωση τής Μάνης και έπομένως είχαν κατ' ανάγκη προσωρινό χαρακτήρα. Θά ήταν πολύ δύσκολο για τόν Ίάκ. Κορνήλιο, με τή βοήθεια μιās μικρής φρουράς και με λίγα χρήματα στη διάθεσή του, νά αντικαταστήση για πολύ τούς καπετάνιους στο ρόλο του προστάτη όλων τών κατοίκων τής Μάνης. Με τήν πρώτη τους άπογοήτευση οι Μανιάτες θά συνωθοούνταν και πάλι γύρω από τούς στρατιωτικούς άρχηγούς των, οι όποιοι στηριζόμενοι στην άμάθεια και τή φτώχεια του λαού ήξεραν νά έμφανίζουν τόν άγώνα για τήν προάσπιση τών συμφερόντων τους ως άγώνα

68. Βλ. πίνακες εις Δ. Β. Β α γ ι α κ ά κ ο υ, Δύο σχέδια διοικήσεως τής Μάνης, ένθ' άνωτ., σ. 485 - 486.

69. Ά. Μεταξάς (Μαραθονήσι) προς Κυβερνήτη, 28 Ήουλίου 1830, πρωτ., Άρχ. Καποδ., φακ. 272 (βλ. παράρτημα άρ. 6): Ήκτ. Ήπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθονήσι) προς Κυβερνήτη, άρ. 140, 28 Ήουλ. 1830, πρωτ., Άρχ. Βλαχ., φακ. 220.

70. Αὐτόθι.

γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς αὐτονομίας καί τῶν προνομίων τῆς Μάνης. Ἐξ ἄλλου ἢ προθυμία πού ἐδειξαν οἱ καπετάνιοι γιά ὑπακοή δέν μπορούσε νά θεωρηθῆ ἐγγύηση σταθερότητας· οὔτε ἡ σύλληψη ἢ ἀπομάκρυνση ὀρισμένων ἀπ' αὐτούς ἦταν ἀποτελεσματικό μέτρο. Ἀφοῦ ἡ Κυβέρνηση δέν ἐπιθυμοῦσε γιά λόγους πολιτικούς τή χρησιμοποίηση βίας⁷¹, μόνο ἡ διανομή γαιῶν καί ἡ βαθμιαία μετατροπή τῶν ἄγριων πολεμιστῶν σέ καλλιεργητές θά ἐμπόδιζε τήν ἐξάρτησή τους ἀπό τοὺς λίγους καπετάνιους. Ὁ Ἰω. Καποδίστριας εἶχε σκεφτῆ τή λύση αὐτή, πού ἦταν καί ἡ μόνη ἀποτελεσματική, ἀλλά δέν εἶχε τήν οἰκονομική δυνατότητα γιά τή γρήγορη ἐφαρμογή της⁷². Φαίνεται λοιπὸν πιθανὸ ὅτι ὁ Ἀ.Μεταξᾶς, γνωρίζοντας τὶς οἰκονομικὲς δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζε ἡ Κυβέρνηση, ἀπέφυγε νά εἰσηγηθῆ δαπανηρὲς μεταρρυθμίσεις καί περιορίστηκε στὸ σχεδιασμὸ ἑνὸς διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ πού θά ἔδινε τὴν δυνατότητα στὸν Διοικητὴ τῆς Σπάρτης νά χρησιμοποίησῃ τοὺς πιστοὺς στὸ καθεστῶς Μανιάτες γιά τὴν τήρηση τῆς τάξης.

Στὰ τέλη Ἰουλίου 1830 ὁ Ἑκτακτὸς Ἐπίτροπος ἀναχώρησε ἀπὸ τὸ Μαραθῶνισι μὲ προορισμὸ τὸ Μυστρά. Ἡ πρότασή του γιά τὴν κατεδάφιση τῶν πολεμικῶν πύργων τῆς Λακωνίας εἶχε ἐγκριθῆ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καί τώρα μετέβαινε ἐπὶ τόπου γιά νά διατάξῃ τὴν ἐφαρμογή τοῦ μέτρου⁷³. Στὸ μεταξὺ ξέσπασε ἐμφύλιος πόλεμος στὴν ἐπαρχία Ζυγοῦ. Μάστιγα τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ἦταν οἱ ἀδελφοὶ Χρηστέοι, οἱ ὁποῖοι καί μετὰ τὴν Ἐπανάσταση καταπίεζαν τοὺς φτωχοὺς κατοίκους. Οἱ τελευταῖοι εἶχαν ἐπανειλημμένα ζητήσῃ βοήθεια ἀπὸ τοὺς κυβερνητικοὺς ὑπαλ-

71. Κυβερνήτης πρὸς γερουσιαστὴ Ἰω. Γενοβέλη, Ἑκτ. Δ/τῆ Λακωνίας κλπ., ἀρ. 1143, 9 Ἀπριλίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 236.

72. Ὁ Ἰω. Καποδίστριας εἶχε διατάξει παλαιότερα τὸν Λυκοῦργο Λογοθέτη, Ἑκτ. Ἐπίτροπο Λακωνίας καί Κάτω Μεσσηνίας (ἀρ. 14584, 24 Σεπτ. 1829, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220), νά ὑπολογίσῃ τὰ ἐξοδα γιά τὴ μελλοντικὴ ἐγκατάσταση 2.000 περίπου οἰκογενειῶν ἀπὸ τὴ Δυτικὴ καί Ἀνατολικὴ Μάνη στὶς εὐφορὲς πεδιάδες τῆς Μεσσηνίας καί Μονεμβασίας. Ὁ Λυκοῦργος Λογοθέτης ἀπάντησε ὅτι «τὸ περὶ μετοικῆσεως Σπαρτιατῶν, καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς δοθησομένης γῆς καὶ χρηματικῆς βοήθειας σχέδιον, διὰ νὰ ἐνεργηθῆ εἶναι χρεῖα πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων τοῦλάχιστον», ποσὸ ὑπέρογκο γιά τὸ φτωχὸ Ἐθνικὸ Ταμεῖο (Δ. Β. Βαγιακάκου, Δύο σχέδια διοικήσεως τῆς Μάνης, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 483). Ὁ Κυβερνήτης περίμενε τὸ δάνειο γιά νά προχωρήσῃ στὴ διανομὴ τῶν ἐθνικῶν γαιῶν στοὺς ἀκτῆμονες. Ἡ διανομὴ θά ἦταν χωρὶς περιεχόμενο, ἂν στοὺς χωρικοὺς δέν δίνονταν συγχρόνως τὰ ἀπαραίτητα χρήματα γιά τὰ πρῶτα ἐξοδα ἐγκαταστάσεως καί καλλιέργειας.

73. Ἀ. Μεταξᾶς (Μαραθῶνισι) πρὸς Κυβερνήτη, 28 Ἰουλίου 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Γιά τὴν ἐγκριση τῆς Κυβερνήσεως βλ. Κυβερνήτης πρὸς Ἑκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 1912, 12 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἑκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Πρβλ. Ἑκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθῶνισι) πρὸς Κυβερνήτη, 20 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220.

λήλους στην περιοχή και όταν δέν τους δόθηκε ένεκα τών περιστάσεων, ανέλαβαν μόνοι τους την «έκδίκηση». Έγιναν συγκρούσεις τὸ Μάρτιο, Ἀπρίλιο καὶ Ἰούλιο 1830. Τὴν τελευταία φορά ἀφορμὴ στάθηκε οἰκογενειακὸ ζήτημα τών Χρηστέων : ἐνῶ εἶχαν ὑποσχεθῆ τὴν ἀδελφή τους ὡς σύζυγο στὸν ἀνιψιὸ τοῦ Π. Κυβέλου, τὴν πάντρεψαν μ' ἄλλον παραβιάζοντας ἔτσι τὸ ἔθιμο τοῦ τόπου. Ὁ Κυβέλος κινήθηκε ἐναντίον τους καὶ οἱ κάτοικοι τών ἐπαρχιῶν Ζυγοῦ καὶ Μηλέας συμμάχησαν μαζί του⁷⁴. Στὴ διαμάχη αὐτὴ ἀναμείχθηκε καὶ ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης. Ἄν καὶ ἐμφανίστηκε ὡς μεσολαβητὴς καὶ εἰρηνοποιός, φαίνεται ὅτι ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀποτρέψῃ τὴ συντριβὴ τών Χρηστέων, ἢ ὅποια θὰ ἐξασθενοῦσε τὴν ἐπιρροή τών Μαυρομιχαλαίων στὴ Δυτικὴ Μάνη. Στὴν πρόσκληση τοῦ Ἀ. Μεταξῆ νὰ τὸν συναντήσουν, τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη εἶχαν στείλει ἀντιπροσώπους, ἐνῶ οἱ ἀρχηγοὶ εἶχαν παραμείνει στὶς θέσεις τους, ἔτοιμοι γιὰ σύγκρουση. Καὶ ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης εἶχε ἀποφύγει στὴν ἀρχή, μὲ διάφορες προφάσεις, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπαρχία Ζυγοῦ⁷⁵. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ ἐπίμονες προτροπὲς τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου φαίνεται ὅτι πείστηκε νὰ μεταβῆ στὸ Μαραθονήσι⁷⁶, ὅπου θὰ ἔρχονταν καὶ ὁ Κυβέλος καὶ ἕνας Χρηστέας γιὰ νὰ λύσουν τὶς διαφορὲς τους. Ὁ Κατσηὶς τὴν τελευταία στιγμή ἀποφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ μὲ πλοῖο, ἐνῶ ἔστειλε τοὺς ἄντρες του διὰ ξηρᾶς. Αὐτοὶ καθ' ὄδον ἔπεσαν σὲ ἐνέδρα, πού εἶχαν στήσει οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κυβέλου, καὶ ὀπι-

74. Ἀ. Μεταξῆς (Ναῦπλιο) πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, 7 Νοεμβρίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Πρβλ. Πανάγος Κυβέλος κλπ. (Καλαμάτα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 14 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀριθ. 323 τῆς 25 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250. Γιὰ τὶς καταχρήσεις τών Χρηστέων βλ. γραπτὴ κατάθεση Π. Σεκούρη, 22 Δεκ. 1830, ἀντ., συνημμένη στὸ : Π. Σεκούρης πρὸς ἐξεταστικὸ κριτὴ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, 24 Δεκ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 91 : «Ὁ [Στράτης] Χρηστέας εἶχε συνήθειαν καὶ ἀδικοῦσε τοὺς Πλατζιώτας· ἔπερνε μὴλιτρα (;) λάδι, σάρι· ἔβανε ἀνθρώπους εἰς τὴν φυλακὴν ὅσοι ἐπέθεναν καὶ ἄφηναν κορίτζια ἐκληρονομοῦσε τὸ ἦμισον τοῦ πράγματός τους· τοῦ ἐπισκόπου ὅ,τι δικαίωματα ἐσύναζεν, τοῦ ἔπερνε τὸ ἦμισον...». Πρβλ. αὐτόθι πῶς δικαιολογήθηκε ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης στὴ δικὴ του κατάθεση.

75. Ἰω. Μαυρομιχάλης (Ἅγιος Δημήτριος) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθονήσι), 23 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220 : «Κύριε ἢ ἐμὴ διαμονή μου εἰς τὰ ἐδῶ θέλει χρησιμεύσει πρὸς τοὺς ἐδῶ κατοίκους καὶ ὄχι τουραντιὸν καθὼς μερικοὶ στοχαζόνται, ἀγκαλὰ ἢ συνέχεια θέλει ἀποδείξει ἐκάστου τὰς πράξεις...».

76. Πούλος Μαυρίκος (Σελίνιτζα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 27 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Ὁ Μαυρίκος περνώντας ἀπὸ τὸ Λιμένι συνάντησε τὸν Ἀναστάση Μαυρομιχάλη καὶ προσπάθησε νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν θεῖο του στὸ Μαραθονήσι. Βλ. καὶ Ἀ. Μεταξῆς (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 15 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

σθοχώρησαν με ἀπώλειες: ἓνα νεκρὸ καὶ σοβαρὰ τραυματισμένους. Ὁ Κατσῆς ἐρμήνευσε τὸ γεγονός ὡς δολοφονικὴ ἀπόπειρα ἐναντίον του· μάλιστα θεώρησε ὡς ὑποκινητὴ τῆς τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ Γ. Ἀθανασιάδη, ὁ ὁποῖος περιέπλεε πάνω σ' ἓνα ἐθνικὸ μίστικο τὰ παράλια τῆς ἐπαρχίας Ζυγοῦ. Γεμάτος ὑποψίες ὁ Μαυρομιχάλης κλείστηκε στοὺς πύργους τῶν Χρηστέων στὸν Ἅγιο Δημήτριο· ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ὄπαδούς του ἔπιασαν ἀσφαλεῖς θέσεις στὰ γύρω χωριά. Σὲ λίγο κυκλώθηκαν στενὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Κυβέλου καὶ ὁ τουφεκισμὸς ἄρχισε ⁷⁷.

Ὁ Ἔκτ. Ἐπίτροπος, ὅταν πληροφορήθηκε τὰ συμβάντα, διέταξε τὸν στρατηγὸ Νικήτα καὶ τὸν Διοικητὴ Σπάρτης νὰ ἐπιβιβαστοῦν με στρατιῶτες στὸ πολεμικὸ μπρίκι «Ὁ Ποσειδῶν» καὶ φτάνοντας στὴν περιοχὴ τῶν συγκρούσεων νὰ καταπαύσουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Τοὺς παράγγειλε ἐπίσης νὰ συλλάβουν τὸν Κατσή καὶ νὰ τὸν στείλουν στὸ Ναύπλιο. Ἄν ἀρνιόταν νὰ ὑπακούσῃ με τὸ καλὸ, εἶχαν τὴν ἄδεια «νὰ τὸν ὑποχρεώσουν νὰ τὸ κάμῃ με τὸ κανόνι» ⁷⁸. Εἶχαν ὅλοι ἀναχωρήσει, ὅταν στὶς 31 Ἰουλίου 1830 προσάραξε στὸ Μαραθονήσι τὸ ἀτμοκίνητο «Ὁ Ἑρμῆς». Σ' αὐτὸ ἐπέβαινε ὁ Κυβερνήτης, ὁ ὁποῖος ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴ Μεθώνη στὸ Ναύπλιο θέλησε νὰ συναντήσῃ τὸν Ἔκτ. Ἐπίτροπον ⁷⁹. Κι ἐπειδὴ δὲν τὸν βρῆκε, παρέδω-

77. Μ. Καλαγκᾶς (Κουτήφαρι) πρὸς [Κων/νο Μαυρομιχάλη], 29 Ἰουλίου 1830, ἀντ., συνημμένο στὸ Κων/νος Μαυρομιχάλης (Ἄργος) πρὸς Κυβερνήτην, 6 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248· Ἰω. Μαυρομιχάλης (Λιμένι) πρὸς Κυβερνήτην, 17 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249 : «... Διαμαρτύρομαι δὲ κατ' ἐκείνων οἴτινες δι' ἐνέδρας ἐπιβουλεύθησαν τὴν ζωὴν μου καὶ ἐφόνευσαν ἀξιωματικὸν ἀντ' ἐμοῦ καὶ στρατιώτα μου, καθὼς καὶ ὅσοι μετείχον εἰς τὴν ἐπιβουλὴν οἷον ὁ Κ. Γ. Ἀθανασιάδης, περὶ τοῦ ὁποίου ἔχω ἀρκετὰς καταφανεῖς ἐνδείξεις οὐ μόνον τῆς ἐνοχῆς του, ἀλλὰ καὶ τῆς πρωταυτίας του...». Βλ. καὶ Ἰω. Μαυρομιχάλης (Ναύπλιο) πρὸς Πρόεδρον Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου τῶν Δυτ. Σποράδων, 26 Ὀκτ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, ἐσφαλμένα εἰς φακ. 105. Στὴ γραπτὴ του ὁμως κατάθεση (ἀρ. 27, 23 Δεκ. 1830, ἀντ., συνημμένη στὸ Πέτρος Σεκούρης πρὸς ἐξ. δικαστὴ Πρωτ. Δικ. Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, 24 Δεκ. 1830, ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 91) ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης ἀπέφυγε νὰ ἐπαναλάβῃ εὐθέως τὴν κατηγορία γιὰ συνεννοχί τοῦ Γ. Ἀθανασιάδη στὴ δολοφονικὴ, ὅπως ἔλεγε, ἀπόπειρα κατὰ τῆς ζωῆς του. Ὁ Γ. Ἀθανασιάδης ἀπέρριψε τὶς κατηγορίες αὐτὲς (πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 3 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ : Ἔκτ. Ἐπίτροπος Πελοποννήσου πρὸς Κυβερνήτην, 5 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248).

78. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτην, ἀρ. 152, 30 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 247. Ὁ Ἀναστάσης εἶχε εἰδοποιήσῃ τὸν Ἀ. Μεταξᾶ γιὰ τὸν κίνδυνον ποὺ διέτρεχε ὁ θεῖος του Κατσῆς. Βλ. Ἀ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτην, 15 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

79. Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαραθονησιοῦ ἔσπευσαν νὰ ὑποδεχτοῦν τὸν Κυβερνήτη. Στὴν ἐκκλησία ψάλλθηκε παράκληση κι ἓνας μαθητὴς τὸν προσφώνησε. Ὁ ἴδιος ἐπισκέφθηκε τὰ σχολεῖα (ἀλληλοδιδακτικὸ καὶ ἑλληνικὸ) τῆς πόλεως κι ὕστερα ἀναπαύθηκε στὸ διοικητήριον. Ἐκεῖ ἀκουσε τὰ αἰτήματα τῶν κατοίκων. Στοὺς γεωρ-

σε επιστολή γι' αὐτόν, μὲ τὴν ὁποία ζητοῦσε καὶ πάλι τὴ σύλληψη τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη, καθὼς καὶ τοῦ Νικήτα Φλέσσα. Καὶ οἱ δύο τους συμπεριλαμβάνονταν στοὺς λίγους «ἀρχικακοῦργους» ποὺ τάρασαν τὴν ἡσυχία τῶν χωρικῶν. Ὁ δεῦτερος μάλιστα χρεωστοῦσε ἀρκετὰ χρήματα στὸ Ἐθνικὸ Ταμεῖο ⁸⁰.

Ὁ Διοικητὴς Σπάρτης Ἰάκ. Κορνήλιος καὶ οἱ στρατηγοὶ Νικήτας καὶ Τζανετάκης ἔφθασαν στὸν Ἅγιο Δημήτριο τὸ πρωῖ τῆς πρώτης Αὐγούστου 1830. Μὲ ἐπανειλημμένες πρεσβεῖες προσπάθησαν νὰ πείσουν τὸν Γιάννη Μαυρομιχάλη νὰ ἔλθῃ στὸ πλοῖο τους γιὰ νὰ λάβῃ τὶς ἐντολὲς τῆς Κυβερνήσεως. Ἀρνήθηκε. Οὔτε ἡ μεσολάβηση τοῦ Τζανετάκη ἔφερε ἀποτελέσματα. Ὁ Κυβέλος, ἀντίθετα, φάνηκε πρόθυμος νὰ ὑπακούσῃ. Ὁ Κατσηὶς προσπαθοῦσε νὰ κερδίσῃ χρόνο γιὰτὶ περίμενε ἐνισχύσεις. Τὸ βράδυ τῆς ἴδιας

γούδς εἶπε : « . . . ἔχετε γῆν καλὴν καὶ μένει ἀκαλλιέργητος, ἐπειδὴ κάθεσθε μὲ τὸ πιστόλι· τὸ πιστόλι δὲν δίδει ψωμί ἀλλὰ οἱ κόποι». Βλ. Γραμματέας Δ/τῆ Σπάρτης (Μαραθονήσι) πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 71, 31 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Οἱ ἔμποροι τῆς πόλεως ἔδωσαν στὸν Κυβερνήτη ἀναφορὰ μὲ τὴν ὁποία ζητοῦσαν δάνειο, μὲ νόμιμο τόκο, ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Ταμεῖο. Τὰ κεφάλαιά τους εἶχαν ἐξαντληθῆ ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου, τῆς πειρατείας καὶ τῶν μεγάλων ἐξόδων γιὰ τὴ συντήρηση τῶν οἰκογενειῶν τους, ποὺ γιὰ ἀσφάλεια εἶχαν στείλει στὰ Κύθηρα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὡς ἐγγύηση πρόσφεραν τὴν ἰδιοκτησίαν τους (31 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 87).

80. Κυβερνήτης (Μαραθονήσι) πρὸς Ἄ. Μεταξῆ, 31 Ἰουλίου/12 Αὐγούστου 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 71 τῆς 31 Ἰουλίου 1830, ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Ὁ Ἰω. Καποδίστριας εἶχε ἀποφασίσει τὴν παραπομπὴ τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη σὲ δίκη γιὰ ὅσα ἀδικήματα διέπραξε : ἀρνήθηκε νὰ πληρώσῃ δασμοὺς, χτύπησε τὸν δασμοτελὴν Ἀλμυροῦ, προκάλεσε τὶς τελευταῖες ταραχὲς στὴ Μάνη ποὺ ὀδήγησαν στὴ λεηλασία τοῦ Ἐλους καὶ τῆς Μονεμβασίας. Βλ. Κυβερνήτης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 1926, 14 Ἰουλίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 246 : « ... ἡ Κυβέρνησις ἔχει εἰς χεῖρας τῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐγγράφα ἀποδεικνύοντα τὴν ἀνταρσίαν τ' ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἐκ τῶν πράξεόν του προξενηθεῖσαν εἰς τὴν πατρίδα βλάβην, ἣτις καὶ ἐξωτερικῶς θεωρουμένη προσβάλλει οὐκ ὀλίγον εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους ... ». Ὁ Νικήτας Φλέσσας, ποὺ εἶχε νοικιάσει τὸ 1829 τὶς ἐθνικὲς προσόδους τῶν ἐπαρχιῶν Ἀνδρούσας καὶ Ἐμπλακίκου, χρεωστοῦσε στὸ Δημόσιον 40.000 φοίνικες καὶ μὲ διάφορες προφάσεις ἀπέφυγε τὴν πληρωμὴ (Προσ. Δ/τῆς Καλαμάτας, Νησίου καὶ Ἀνδρόσης πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1009, 2 Ἀπρ. 1830, πρωτ. καὶ Κυβερνήτης πρὸς Ἰω. Γενοβέλη, Ἔκτ. Δ/τῆ Λακωνίας κλπ., ἀρ. 1144, 9 Ἀπρ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 236). Ἐπανειλημμένα προσκλήθηκε στὸ Ναύπλιο ἀλλὰ δὲν παρουσιάστηκε στὴν Ἐπιτροπὴ τῆς Οἰκονομίας. Προφασίζονταν ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν μπόρεσε νὰ εἰσπράξῃ ὅσα τοῦ ἀνῆκαν. Βλ. Νικήτας Φλέσσας (Γαρδικί) πρὸς Κυβερνήτη, 20 Ἀπρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 86. Γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Ν. Φλέσσα στὸ Ναύπλιο εἶχε διαταχθῆ καὶ ὁ στρατηγὸς Νικήτας (Κυβερνήτης πρὸς Νικήτα, ἀρ. 1851, 1 Ἰουλίου 1830, σχ., ΓΑΚ. Γεν. Γραμμ., φακ. 245). Ὁ Ν. Φλέσσας ἦταν πεθερὸς τοῦ Κων/νου Μαυρομιχάλη.

ἡμέρας, λίγο μετὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου, ἔφτασαν ὁ Ἀναστάσης Μαυρομιχάλης καὶ Δημ. Χρηστεάς μετὰ 120 - 150 ἔνοπλους Μανιάτες· ἀνάμεσά τους ἦταν συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος στήν ἐνέδρα, παπάδες καὶ δημογέροντες. Ὁ Κυβέλος εἶχε σκορπισμένους τοὺς ἄντρες του καὶ μόνο λίγοι πολιορκοῦσαν τὸν Κατσή. Οἱ τελευταῖοι ἀρνήθηκαν νὰ λύσουν τὴν πολιορκία καὶ ἀγωνίστηκαν ἐνάντια στίς ὑπέρτερες δυνάμεις τοῦ Ἀναστάση καὶ τῶν πολιορκουμένων ποὺ ἐπιχείρησαν ἔξοδο. Στὸ τέλος νικήθηκαν καὶ ὑποχώρησαν. Πίσω τους ἄφησαν νεκροὺς καὶ αἰχμαλώτους· μερικοὶ ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους φονεύτηκαν, ἂν καὶ ἄοπλοι, ἀπάνθρωπα. Ἡ φρουρὰ τοῦ Νικήτα δὲν μπόρεσε, μέσα στὴ νύκτα, νὰ ἐπέμβῃ ὑπὲρ τοῦ Κυβέλου. Ὁ Διοικητὴς ὁμως τῆς Σπάρτης διέταξε τὸ μπρίκι νὰ κανονιοβολήσῃ τοὺς ἐπιτιθεμένους, μήπως καὶ σταματήσουν τὸν πόλεμο. Μὲ τὸ ξημέρωμα κάλεσε τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Ζυγοῦ στὰ ὅπλα καὶ εἰδοποίησε τίς γειτονικὲς ἐπαρχίες νὰ στείλουν ὅπλοφόρους ⁸¹.

Τὴν ἐπομένη ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης ζήτησε ἐπίμονα «συνέντευξη» μετὰ τὸν Ἰάκ. Κορνήλιο καὶ τὸν Νικήτα· αὐτοὶ ὁμως ἀπάντησαν ὅτι δὲν εἶχαν τίποτε νὰ προσθέσουν σ' αὐτὰ ποὺ ἤδη τοῦ ἀνακοίνωσαν ⁸². Στὸ μεταξύ, ὑπακούοντας στήν πρόσκληση τοῦ Διοικητῆ, ἔφτασαν οἱ πρῶτοι Μανιάτες ἀπὸ τίς γύρω ἐπαρχίες ⁸³. Ἀλλὰ σὲ λίγο οἱ περισσότεροι ζήτησαν νὰ ἀναχωρήσουν, γιατί δὲν τοὺς δόθηκαν τρόφιμα καὶ πολεμοφόδια. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ζυγοῦ, ἐνῶ εἶχαν ὑποσχεθῆ νὰ προμηθεύσουν τουλάχιστο τὸ ἀπαραίτητο ψωμί, ἄρχισαν νὰ γογγύζουν καὶ μόνο μετὰ τὴ βία ἔδωσαν λίγα τρόφιμα τίς πρῶτες ἡμέρες. Παράλληλα οἱ στρατιῶτες τοῦ Νικήτα μετὰ πρόφαση τοὺς μισθοὺς παραίτησαν τίς θέσεις τους, ἔτοιμοι νὰ φύγουν κι αὐτοί. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κυβέλος, ἔχοντας διασκορπίσει τοὺς ἄντρες του σὲ διά-

81. Δ/τῆς Σπάρτης (Σελίνιτζα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 76, 2 Αὐγ. 1830, ἀντ. καὶ Νικ. Σταματελόπουλος (Ρίγκλια) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 3 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένα καὶ τὰ δύο στὸ Ἀ. Μεταξᾶς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 5 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248. Πρβλ. Δ/τῆς Σπάρτης (Σελίνιτζα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀριθ. 86, 7 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Βλ. μετὰ προσοχὴ καὶ τίς ἀντικρούμενες γραπτὲς καταθέσεις τοῦ Πέτρου Σεκούρη (22 Δεκ. 1830) καὶ τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη (23 Δεκ. 1830) συνημμένες στὸ Πέτρος Σεκούρης πρὸς ἔξ. δικαστὴ Πρωτ. Δικαστηρίου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, 24 Δεκ. 1830, πρωτ., Γραμμ. Δικαίου, φακ. 91. Πρβλ. Πολίτες ἐπαρχίας Ζυγοῦ (Καλαμάτα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 323 τῆς 25 Αὐγ. 1830.

82. Ἰάκ. Κορνήλιος (Ρίγκλια) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 3 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ Ἀ. Μεταξᾶς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 5 Αὐγ. 1830, πρωτ., Γεν. Γραμμ., φακ. 248.

83. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ ἤλθαν νὰ πολεμήσουν τοὺς Μαυρομιχαλαίους καὶ Χρηστεούς ἦταν ὁ Μουρτζινακός, προφανῶς ὁ γιὸς τοῦ Δ. Μουρτζίνου.

φορα χωριά και όχυρες τοποθεσίες, άδυνατούσε να αποκλείση αποτελεσματικά τους αντίπαλους του. Σε λίγο ζητούσε βοήθεια από τον στρατηγό Νικήτα, όταν ο Π. Κοσονάκος κι ύστερα ο Δ. Πουλικάκος, συγγενείς των Μαυρομιχαλαίων, έφτασαν με περισσότερους από 100 ένόπλους για να ενισχύσουν τον Κατσή. Όλα αυτά φόβισαν τους κυβερνητικούς Μανιάτες, που άρχισαν να ύποπτεύονται ότι ή Κυβέρνηση δέν ήταν άποφασισμένη ή δέν μπορούσε να έξοντώση τους Μαυρομιχαλαίους και Χρηστέους, άν και ήταν έχθροί τής κοινής ήσυχίας. Αντίθετα οί όπαδοί των τελευταίων έμψυχώθηκαν και διέδιδαν στο λαό ότι ή Κυβέρνηση δέν είχε τή δύναμη να τους χτυπήση· ότι προσπαθούσε να τους ρίξη στο ζυγό για να πληρώνουν δέκατα και ότι αυτοί αγωνίζονταν για να μή χάσουν οί Μανιάτες τά δικαιώματά τους ⁸⁴.

Για τήν αντιμετώπιση τής καταστάσεως ο Διοικητής Κορνήλιος με έπανελημμένες άναφορές ζήτησε από τον Έκτακτο Έπίτροπο στρατιώτες, πολεμοφόδια και χρήματα. Τόσο αυτός, όσο και ο στρατηγός Νικήτας, τόνισαν τήν άμεση ανάγκη να τιμωρηθούν αυστηρά οί Μαυρομιχαλαίοι, άφου με τις πράξεις τους άποδείχτηκαν «πραγματικώς άντάρτα». Διαφορετικά, κάθε έπιείκεια ή άδράνεια θα μπορούσε να παρεξηγηθή από τους κατοίκους τής Μάνης ως άδυναμία τής Κυβερνήσεως και ήταν έπόμενο να καταστήση εύκολα πιστευτές τις διαδόσεις των αντικυβερνητικών. Πρότειναν έπίσης προς άντιπερισπασμό να σταλούν άντρες για να πιάσουν τήν Τσίμοβα και τó Λιμένι. Στην περιοχή αυτή δέν βρίσκονταν μόνο τά σπίτια των Μαυρομιχαλαίων, αλλά και οί περισσότεροι έχθροί τους και πρόθυμα θα ένώνονταν με τις κυβερνητικές δυνάμεις. Τήν άποτελεσματικότητα αυτοϋ του σχεδίου δέχτηκε και ο στρατηγός Τζανετάκης, ο όποιος προσπαθούσε με τις ένέργειές του να άποδείξη τή γνησιότητα των φρονημάτων του. Τό σχέδιο θα μπορούσε να εκτελεστή καλύτερα, άν ο Έκτ. Έπίτροπος έστελνε και τά κατάλληλα έργαλεία για τήν κατασκευή στην ξηρά κανονοστασίων, στα όποια θα τοποθετούνταν κανόνια των πολεμικών πλοίων για τó γκρέμισμα των πύργων. Ό Νικήτας έκρινε καταλληλότερη τήν άποστολή ένός έλαφροϋ τάγματος άπ' αυτά που βρίσκονταν τότε στην Τριπολιτά. Με τó τάγμα αυτό ή Κυβέρνηση θα μπορούσε να επιτύχη μόνη τους επιθυμητούς σκοπούς της στη Μάνη και δέν θα άναγκαζόταν να στηριχθή σε Μανιάτες, οί όποιοι θα κόμπαζαν άργότερα ότι με τή βοήθειά τους μόνο ειρήνεψε ή έπαρχία. Κοινή πάντως ήταν ή πεποίθηση ότι για να επιτύχουν τά μέτρα αυτά θα έπρεπε να συνδυα-

84. Δ/τής Σπάρτης (Σελίνιτζα) προς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, άρ. 86, 7 Αϋγ. 1830, πρωτ. Γενικός Άρχηγός τής κατά τήν Πελοπόννησον Πολ. Φρουράς (Σελίνιτζα) προς Έκτ. Έπίτρ. Πελοποννήσου, άρ. 155, 7 Αϋγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Έκτ. Έπίτροποι, φακ. 92.

στούν με παράλληλα μέτρα ἐναντίον τῶν Μαυρομιχαλαίων πού βρίσκονταν στό Ναύπλιο, γιατί ἡ συμμετοχή τους στά τελευταῖα γεγονότα εἶχε πλέον ἀποδειχτή ⁸⁵.

Ἀπό τὸ Ναύπλιο ὁ Πετρόμπεης ἀνέμενε με ἐκδηλη ἀνησυχία τὶς ἀποφάσεις πού θὰ λαμβάνονταν γιὰ τὴ Μάνη. Μὲ γράμματα καὶ ἀπεσταλμένους συμβούλευε συνεχῶς τοὺς συγγενεῖς του νὰ δείξουν σύνεση καὶ διπλωματία στὶς ἐπαφές τους με τὸν Ἀ. Μεταξᾶ, ὥστε νὰ διεκδικήσουν με ἐπιτυχία τὰ μεγάλα δικαιώματα τῆς οἰκογενείας τους. Φαίνεται ὅτι στὸν Ἐκτακτο Ἐπίτροπο στήριζε τὶς τελευταῖες του ἐλπίδες γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν Μαυρομιχαλαίων στήν κοινωνικὴ θέση πού τοὺς ἄξιζε. Δὲν ἐπέτρεπε σὲ κανένα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ Μάνη, γιατί πίστευε ἀπόλυτα ὅτι χωρὶς αὐτοὺς δὲν μπορούσε νὰ νοηθῆ διοικητικὴ μεταρρύθμιση στὴν περιοχὴ αὐτῆ. Ἀντίθετα, ἀπειλοῦσε ὅτι, ἂν καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ τοὺς ἐξάπατοῦσαν, ὁ ἴδιος με τὰ παιδιά του Γιώργο καὶ Δημητράκη θὰ κατέβαιναν στό Λιμένι· καὶ στήν ἀνάγκη θὰ ἀναχωροῦσαν ὅλοι γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ ⁸⁶. Οἱ παραπάνω παραινέσεις ἐγιναν ἐντονώτερες, ὅταν ὁ Πετρόμπεης ἔμαθε ὅτι ὁ Κω/νος καὶ ὁ Κατσάκος πείστηκαν, πρὶν λάβουν τὶς ὁδηγίες του, νὰ ἀναχωρήσουν καὶ βρίσκονταν ἤδη στό Ἄργος. Τότε ἔγραψε στό γιό του Ἀναστάση, καθὼς καὶ στοὺς λοιποὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, προτρέποντας νὰ μὴ γελαστούν καὶ δεχτούν τυχὸν πρόταση τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου γιὰ τὴν ἀποστολὴ καὶ τοῦ Κατση στό Ναύπλιο ⁸⁷. Φόβος τὸν εἶχε καταλά-

85. Αὐτόθι. Γιὰ τὴν ἐπιχείρηση στό Λιμένι καὶ τὴν Τσιμοβα θὰ χρησιμοποιονταν οἱ Ν. Βοϊδῆς, Πετρόπουλος Πετροπουλάκης καὶ Γ. Καπετανάκος. Ὁ Ν. Βοϊδῆς ἦταν ἀσπονδὸς ἐχθρὸς τῶν Μαυρομιχαλαίων. Πρβλ. Ἰάκ. Κορνῆλιος (Σελίνιτζα) πρὸς [Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου], 2 Αὐγ. 1830, ἀντ., ἰδιαίτ. Γ. Ἀθανασιάδης (Κάτω Ρίγκλια) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 3 Αὐγούστου 1830, πρωτ., συνημμένα καὶ τὰ δύο στό Ἀ. Μεταξᾶς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 5 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248. Ὁ Νικήτας ὑποστήριζε ὅτι ἡ ἔνταση τῶν ἐμφύλιων συγκρούσεων στὴ Μάνη ὀφειλόταν στὴ *«μὴ δραστηριότητα καὶ ὑπομονὴ τῆς Κυβερνήσεως...»* (πρὸς Γραμματεία Ἐπικρατείας, 5 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248).

86. Π. Μαυρομιχάλης (Ναύπλιο) πρὸς Κωνσταντῖνο καὶ Ἀναστάση Π. Μαυρομιχάληδες (Μαραθονῆσι καὶ Λιμένι), 26 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Γιὰ τὶς παράλογες ἐλπίδες πού στήριζε ὁ Πετρόμπεης στὸν Ἀ. Μεταξᾶ βλ. δευτέρη γραπτὴ κατάθεση Πέτρου Μαυρομιχάλη, 4 Φεβρ. 1831, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 94 : *«...ὁ Μεταξᾶς με ὑπέσχετο μέσον τῆς οἰκογενείας μου νὰ δώσῃ τὴν ἐννομίαν ὄχι μόνον τῆς Σπάρτης ἀλλὰ καὶ τῆς Μεσσηνίας καὶ Λακωνίας, καὶ ἐπομένως νὰ δοθῆ καὶ ἓνας σταθερὸς ἀνάλογος πόρος εἰς ὅλην μου τὴν οἰκογένειαν, καὶ ταῦτα ὅλα με τὰ ἐμνηοῦσε με τὸν Πῆγαν Παλαμίδην καὶ με τὸν Τζακάλοφ...»*.

87. Π. Μαυρομιχάλης (Ναύπλιο) πρὸς Ἀναστάση Π. Μαυρομιχάλη (Λιμένι), 28 Ἰουλίου 1830, πρωτ. (βλ. παράρτημα ἀρ. 7)· Π. Μαυρομιχάλης (Ναύπλιο) πρὸς Γιάννη Μαυρομιχάλη, Σιὸρ Μαγγιόρο, στρατηγὸ Τζανετάκη κλπ. (Μαραθονῆσι καὶ Λιμένι),

βει μήπως, με την απομάκρυνση των συγγενών του από τη Μάνη, ο 'Α. Μεταξάς παραδώση τη διοίκησή της στην «εναντίαν φατρίαν» και χάση ή οικογένειά του την επιρροή της στους Μανιάτες⁸⁸. Μερικά από τα γράμματα του Πετρόμπεη πιάστηκαν πριν φτάσουν στον προορισμό τους⁸⁹. Είναι όμως πιθανό ότι ο 'Αναστάσης Μαυρομιχάλης είχε πληροφορηθεί τις εντολές του πατέρα του, όταν έσπευσε να σώση τον πολιορκημένο θείο του. Για τον ίδιο λόγο και ο τελευταίος είχε δείξει απροθυμία να συμμορφωθεί με τις εντολές του Διοικητή Σπάρτης⁹⁰, ιδιαίτερα τώρα που οι κυβερνητικές δυνάμεις συνεργάζονταν με τους αντιπάλους του και ο ίδιος φοβόταν για τη ζωή του.

Ο 'Εκτακτος 'Επίτροπος Πελοποννήσου έλαβε στο Μυστρά τις πρώτες αναφορές του Διοικητή Κορινθίου και του στρατηγού Νικήτα για τα γεγονότα της έπαρχίας Ζυγού· συνημμένα στάλθηκαν και τα συλληφθέντα γράμματα του Πετρόμπεη. Πίστεψε κι αυτός ότι η Κυβέρνηση δεν έπρεπε να αντιμετωπίση πλέον με επιείκεια τους Μαυρομιχάλιους. 'Αντίθετα έπρεπε να ένθαρρυνθούν οι κυβερνητικοί Μανιάτες για να κινηθούν έναντίον των αντιπάλων τους. Φαινόταν επιτακτική ή ανάγκη να παρθούν αυστηρότερα μέτρα και ο 'Α. Μεταξάς πρότεινε στον 'Ιω. Καποδίστρια τα ακόλουθα :

1) Να διακηρυχθεί επίσημα ότι η Μάνη θα μείνη έξω από κάθε κρατική προστασία, αν οι Μανιάτες δεν σπεύσουν όλοι να συλλάβουν τον Γιάννη Μαυρομιχάλη και τους όπαδούς του. 2) Να έλθη ο Θ. Κολοκοτρώνης με ένα ή δύο τάγματα Ρουμελιωτών από την Τριπολιτσά στην Καλαμάτα. Το μέτρο αυτό καθώς και το προηγούμενο θα τρόμαζε τους αντικυβερνητικούς και θα έκανε τολμηρότερους τους κυβερνητικούς Μανιάτες. 3) Να

28 'Ιουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, 'Αρχ. Βλαχ., φακ. 220. Κυρίως βλ. στον ίδιο φάκελο ιδιογραφή και άχρονολόγητη επιστολή του Πετρόμπεη προς τον γιό του 'Αναστάση : «...προσέχοντες άκριβώς και επαγρύπνως διά την σύμπνοιαν' προπάντων ότ' είναι φιάκα διά να διαιρεθῆ ή άνόητος και άχάριστος Σπάρτη άν δυνήθουν να σηκώσουν και της οικογενείας μας την έπιρροή, σέβας και ύπόληψη...». Στα έγγραφα αυτά είναι όλοφάνερη ή σύγχυση των ιδεών του Πετρόμπεη.

88. «...άφ' ός με έγέλασεν ό Μεταξάς, όστις με είχε ύποσχεθῆ διά του Κ. Ρήγα και Τζακάλοφ να διευθύνη όλα τα της Σπάρτης διά των συγγενών μου, και είδα παρ' έλπίδα τον Κωνσταντινον και 'Ηλίαν όπου ήλθον, έγγραφα τότε πλέον να μείνη ό Καπ. Γιάννης με τον 'Αναστάση και τους άλλους διά να οικονομήσουν με τον Κ. Μεταξάν επί τό κρείττον, διότι εφοβούμην μήπως φεύγοντες οι έδικοί μου εκείθεν, ήθελε βάλει ό Μεταξάς την εναντίαν φατρίαν...» (πρώτη γραπτή κατάθεση Πέτρου Μαυρομιχάλη, 2 Φεβρ. 1831, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 94).

89. 'Ιάκ. Κορνήλιος (Ρίγκλια) προς 'Εκτ. 'Επίτρ. Πελοποννήσου και Νικήτας Σταματελόπουλος (Ρίγκλια) προς 'Εκτ. 'Επίτρ. Πελοποννήσου, 3 Αύγ. 1830, πρωτ., συνημμένα και τα δύο στο 'Α. Μεταξάς (Μυστράς) προς Κυβερνήτη, 5 Αύγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248.

90. 'Εκτ. 'Επίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) προς Κυβερνήτη, άρ. 244, 13 Αύγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248.

ἀποσταλοῦν ἀκόμη ἀπό ἓνα πολεμικὸ μπρίκι καὶ μίστικο γιὰ νὰ εἶναι εὐκόλη ἢ μεταφορὰ στρατιωτῶν στὸ Λιμένι, Τσίμοβα καὶ Κιτριές, ὅπου οἱ Μαυρομιχαλαῖοι εἶχαν ὀχυρὲς θέσεις κοντὰ στὸ γιαλὸ. 4) Νὰ δοθῇ ἄδεια γιὰ τὴ στρατολογία διακόσιων ἢ καὶ περισσότερων Μανιατῶν γιὰ ἓνα μῆνα. Οἱ ἄντρες αὐτοὶ θὰ στρατολογοῦνταν ἀπὸ τὴ Μέσα Μάνη, πρὶν προλάβουν οἱ Μαυρομιχαλαῖοι νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουν γιὰ λογαριασμό τους. 5) Νὰ σταλοῦν 40 κάσες πολεμοφόδια. 6) Νὰ τεθοῦν στὴ διάθεσή του 10.000 φοίνικες. Ἴσως νὰ μὴ χρειαζόταν ἡ ἐφαρμογὴ τῶν παραπάνω μέτρων· ἔπρεπε ὅμως νὰ εἶναι δυνατὴ, σὲ περίπτωσι ἀνάγκης, ἡ ἐκτέλεσή τους. Ἄν τελικὰ ἐφαρμόζονταν, ὁ Ἔκτ. Ἐπίτροπος διαβεβαίωσε τὸν Ἰω. Καποδίστρια ὅτι δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ προκύψουν δυσάρεστα ἐπακόλουθα. Ἄν πάλι ἡ Κυβέρνησις γιὰ ἄλλους λόγους, ἄγνωστους σ' αὐτόν, δὲν τὰ ἐνέκρινε, τότε ἔπρεπε ὀπωσδήποτε «νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς εἰς *Ναύπλιον* ραδιουργοῦντας νὰ φέρωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ τὸν Ἰω. Μαυρομιχάλην μὲ τοὺς ὀπαδούς του αὐτοῦ». Συγχρόνως εἰδοποιήθηκαν ὁ Νικητάς καὶ ὁ Ἰάκ. Κορνῆλιος νὰ λάβουν τὰ κατάλληλα μέτρα, ὥστε νὰ μὴ διαφύγῃ ὁ Κατσης⁹¹.

Στις 5 Αὐγούστου 1830, λίγο πρὶν ξεκινήσῃ ὁ Ἀ. Μεταξᾶς ἀπὸ τὸ Μυστρά⁹² γιὰ τὴν Καλαμάτα, ἦλθε καὶ παραδόθηκε μόνος του ὁ Νικητάς Φλέσσας, γιὰ τὴ σύλληψι τοῦ ὁποῦ, ὕστερα ἀπὸ ρητὴ ἐντολὴ τοῦ Κυβερνήτη⁹³, εἶχαν ἐκδοθῆ σχετικὲς διαταγές⁹⁴. Ὁ Φλέσσας ἔδειξε μεταμέλεια καὶ φάνηκε πρόθυμος νὰ φανερώσῃ πολλὰ. Ἀποκάλυψε ὅτι στὴν Πελοπόννησο εἶχε προετοιμαστῆ γενικὴ ἀποστασία κατὰ τῆς Κυβερνήσεως,

91. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 5 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248 (βλ. παράρτημα ἀρ. 8).

92. Ἐπειδὴ ὁ Ἀ. Μεταξᾶς ἔπρεπε νὰ συνεχίσι χωρὶς καθυστέρησι τὴν περιοδεία του, ἀνέθεσε τὴν κατεδάφισι τῶν πολεμικῶν πύργων τῆς Λακωνίας στὸν Διοικητὴ Λακεδαίμονος κλπ. Ν. Μπούκουρα. Ὁ τελευταῖος ὡς τὸ τέλος Σεπτεμβρίου 1830 εἶχε κατεδάφισι 70 πύργους στὴν ἐπαρχία Μονεμβασίας. Τὸ ἔργο δὲν ἦταν εὐκόλο καὶ χρειάστηκε νὰ διαθέσῃ 1000 περίπου φοίνικες γιὰ νὰ ἀποζημιώσῃ ὅσους χρησιμοποιοῦσαν τοὺς πύργους γιὰ κατοικία καὶ εἶχαν κατὰ καιροὺς ξοδέψει αἱ χρήματα γιὰ τὴν ἐπισκευή τους. Βλ. Δ/τῆς Λακεδαίμονος κλπ. (Μονεμβασία) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1537, 6 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220· Διοικητῆς Λακεδαίμονος κλπ. (Μονεμβασία) πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 1573, 22 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93. Ἀργότερα κατεδάφισε καὶ 24 πύργους στὴν ἐπαρχία Μυστρά. Βλ. Δ/τῆς Λακεδαίμονος κλπ. (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1855, 18 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 254.

93. Βλ. σημ. ἀρ. 80.

94. Ἀ. Μεταξᾶς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 2 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Βλ. καὶ Δ/τῆς Τριπόλεως καὶ Λεονταρίου πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 861, 22 Ἰουλίου 1830 καὶ ἀρ. 977, 4 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91 καὶ 92 ἀντίστοιχα.

πού θα έκδηλωνόταν μόλις θα έφτανε ή είδηση πώς ο Λεοπόλδος αναχώρησε για την Ελλάδα. Ο Έκτ. Επίτροπος έδωσε πίστη στις αποκαλύψεις αυτές γιατί τις συνέδεσε με τα γεγονότα τής Μάνης, τή ληστεία και τήν απείθεια των χωρικών στα κυβερνητικά ψηφίσματα. Στόν Κυβερνήτη διατύπωσε τή γνώμη ότι έπρεπε νά συλληφθούν οί πρωταίτιοι σέ κάθε έπαρχία, οί όποιοι τώρα από φόβο ύποκρίνονταν, άργότερα όμως θα έδειχναν και πάλι τά πραγματικά τους φρονήματα ⁹⁵. Τόνισε, έξ άλλου, ότι τά νέα αυτά στοιχεία καθιστούσαν άκόμη περισσότερο αναγκαία τά μέτρα πού εισηγήθηκε νά παρθούν κατά των Μαυρομαχαλαίων ⁹⁶. Άλλ' όταν με έντολή του Κυβερνήτη ό Ν. Φλέσσας στάλθηκε στό Ναύπλιο και ή Γραμματεία τής Δικαιοσύνης ανέλαβε τή διερεύνηση τής ύποθέσεως ⁹⁷, δέν μπόρεσε νά παρουσιάση άποδεικτικά στοιχεία για τισ μαρτυρίες του αυτές ⁹⁸.

95. Ά. Μεταξάς (Μυστράς) πρὸς Κυβερνήτη, 5 Αύγ. 1830, πρωτ.· Ά Μεταξάς (Λεοντάρι) πρὸς Κυβερνήτη, 7 Αύγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Άρχ. Βλαχ., φακ. 220 (βλ. παράρτημα άρ. 9). Βλ. και σημ. 181.

96. Βλ. άναφορές του Ά. Μεταξά στην προηγούμενη σημείωση (άρ. 95).

97. Έκτ. Επίτρ. Πελοπονήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, άρ. 264, 16 Αύγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 76.

98. Στόν άνακριτή όμολόγησε επί πλέον ότι ό ίδιος είχε παρορμήσει τούς κατοίκους τής έπαρχίας Λεονταρίου νά μñ άποδώσουν τόν ποιμενικό φόρο (νομιστροτοπιάτικα) λέγοντας ότι «όγλήγορα έμελλε νά έλθη νέος Ήγεμών, ύστις ήθελε χαρίσει αυτά και ύστις θέλει έξώσει από τήν Ελλάδα τόν Κυβερνήτην, ό όποιος δια τούτο προσπαθεί νά συνάξη τας προσόδους, και άν δέν έμπορέση με τόν λόγον νά τας συνάξη, θέλει στείλει δύναμιν. Είναι δέ σχέδιον, τούς έλεγε, νά άντικρ<ο>ύσωσιν τήν δύναμιν του Κυβερνήτου ό Ζαίμης, ό Λόντος, ό Γρηγοριάδης και ό Γιατράκος, οί όποιοι έχον έκαστος έτοιμον άνά έν σώμα στρατιωτικών και έχον άπόφασιν νά τρέχωσι πρὸς βοήθειαν εκείνον τόν όποιον ήθελε καταδιώκει ή Κυβέρνησις». Ο Ν. Φλέσσας, προσποιούμενος τόν άφελή, προσπάθησε νά επιρρίψη τήν εϋθύνη για τή διάδοση των παραπάνω φημών σέ άλλους, όπως τόν Παν. Παπατσώνη. Όταν όμως αυτοί πιάστηκαν και άρνήθηκαν έπίμονα τήν ένοχή τους, αναγκάστηκε νά όμολογήση ότι τούς συκοφάντησε και ότι αυτός ήταν ό «πρωταίτιος όλων των εις τό Λεοντάρι έσχάτως συμβάντων άνταρτικῶν κινήματων». Βλ. Έξεταστής του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Άργους και Ναυπλίου [Π. Α. Κυπαρίσσης] πρὸς Πρόεδρο του Δικαστηρίου, 24 Όκτ. 1830, άντ., συνημμένο στό ύπ' άρ. 16 τής 29 Όκτ. 1830, ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 84. Για τή σύλληψη του Παπατσώνη και λοιπών βλ. Γραμματεία Έπικρατείας πρὸς Δ/τή Άνδρούσης κλπ., άρ. 3236, 25 Αύγ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250· Δ/τής Άνδρούσης κλπ. (Καμάρι) πρὸς Γραμμ. Έπικρατείας, άρ. 575, Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 81. Ο Παπατσώνης άρνήθηκε έπίμονα τήν κατηγορία (πρὸς Κυβερνήτη, 21 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 81). Ο Φλέσσας συκοφάντησε και τόν Άρ. Άναγνωσταρά ως όργανο των άντικυβερνητικών. Ειδικός άπεσταλμένος τής Κυβερνήσεως, ό Ίω. Τομπακάκης, ήλθε στην Καλαμάτα για νά έρευνήση τήν ύπόθεση. Άπό τά έγγραφα πού βρέθηκαν στό σπίτι του Άναγνωσταρά, δέν επιβεβαιώθηκε ή καταγγελία. Βλ. Ίω. Τομπακάκης (Ναύπλιο) πρὸς Γραμμ. Δ/σύνης 5 Όκτ. 1830, πρωτ., και συνημμένα, ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 82.

Ὁ Κυβερνήτης πληροφορήθηκε μὲ μεγάλη λύπη τίς ἐμφύλιες συγκρούσεις στὴν ἐπαρχία Ζυγοῦ. Ἐνῶ ὁ Ἔκτακτος Ἐπίτροπος τὸν εἶχε ἐπαινεημένα διαβεβαιώσει ὅτι ἡ σύλληψη τοῦ Κατση δὲν θὰ παρουσίαζε προβλήματα, τώρα τοῦ ζητοῦσε νὰ ἐγκρίνῃ μιὰ σειρὰ μέτρων γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Τὰ μέτρα αὐτὰ ὁ Ἰω. Καποδίστριας δὲν τὰ θεώρησε *«κατάλληλα καὶ συμφέροντα»*⁹⁹. Ἀντίθετα δέχτηκε νὰ μεσολαβήσουν οἱ συγγενεῖς τοῦ Κατση γιὰ νὰ ἔλθῃ κι αὐτὸς στὸ Ναύπλιο. Ἀποφασίστηκε νὰ σταλῆ στὴ Μάνη ὁ Ἰω.Μελᾶς, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὁ Γιώργος Μαυρομιχάλης, ποὺ θὰ ἐνεργοῦσε ὡς μεσολαβητῆς¹⁰⁰. Γιὰ κάθε ὅμως ἐνδεχόμενο διατάχθηκε ἡ ἐγκατάσταση στὴν Καλαμάτα 200 περίπου στρατιωτῶν ἀπὸ τὸ τάγμα τακτικοῦ στρατοῦ ποὺ βρισκόταν στὰ Μεσσηνιακὰ Φρούρια¹⁰¹.

Ἡ ἀπόφαση τοῦ Κυβερνήτη νὰ ἀποφύγῃ καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση τὴ χρησιμοποίηση βίας δὲν συμφωνοῦσε μόνο μὲ τὴ συμβιβαστικὴ πολιτικὴ ποὺ εἶχε ἀκολουθήσει μέχρι τώρα¹⁰², ἀλλὰ ὑπαγορευόταν καὶ ἀπὸ τὴν

99. Κυβερνήτης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 2098, 11 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248. Γιὰ τίς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ, βλ. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 140, 28 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220· Ἀ. Μεταξᾶς (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, 28 Ἰουλίου 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

100. Κυβερνήτης πρὸς Ἰω. Μελᾶ, ἀρ. 2099, 10 Αὐγούστου 1830, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 2098 τῆς 11 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248. Γιὰ τὴ μεσολάβηση τῶν Μαυρομιχαλαίων τοῦ Ναυπλίου βλ. Κων/νος Μαυρομιχάλης (Ἄργος) πρὸς Κυβερνήτη, 6 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248 : *«... ὄλοι ἡμεῖς παρόντες, μετὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς εἰνoιαν τῆς Κυβερνήσεως, ἀφέντως ἐδυνάμεθα, κατὰ διαταγὴν σας νὰ φέρωμεν, ἂν ἤδη ὑποπτεύετο διὰ τὰ παρελθόντα, καὶ αὐτὸν [τὸν Κατση] καὶ κάθε ἄλλον...»* Ὁ Κων/νος Μαυρομιχάλης μόλις εἶχε πληροφορηθῆ τὴν ἀπόπειρα ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του. Βλ. Κων/νος καὶ Ἡλίας Μαυρομιχάληδες (Ἄργος) πρὸς Κυβερνήτη, 4 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248. Δὲν ἐπιβεβαιώνεται ἡ πληροφορία τοῦ G. Finlay (History of Greek Revolution, ἑλλην. μετάφραση Τάσου Βουρνᾶ, τόμ. Β', Ἀθήνα 1954, σ. 231) ὅτι ὁ Κυβερνήτης *«ἐπεισε τὸ Γιώργη Μαυρομιχάλη ... νὰ σπεύσει ἀπὸ τὸ Ἄργος στὴ Μάνη μὲ τὴ διαβεβαίωση ὅτι ὅλες οἱ διαμάχες μεταξὺ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς οικογενείας Μαυρομιχάλη θὰ κανονίζονταν ἀμέσως καὶ ἰκανοποιητικά, ἂν ὁ Γιάννης ἐρχότανε προσωπικὰ στὸ Ναύπλιο...»*. Ὁ Κυβερνήτης φαίνεται ὅτι δὲν δεσμεύτηκε μὲ ὑποσχέσεις. Βλ. σημ. ἀρ. 109.

101. Κυβερνήτης πρὸς Στρατοπεδάρχη, ἀρ. 12, 10 Αὐγ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248.

102. Κυβερνήτης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας, ἀρ. 14584, 24 Σεπτ. 1829, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Πρβλ. Κυβερνήτης πρὸς ναύαρχο Ricord, 3 Μαΐου 1830 καὶ πρὸς στρατηγὸ Schneider, 9 Ἰουνίου 1830, Ἰω. Καποδίστρια, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 20 καὶ 42 - 43· Ν. Σπηλιᾶδου, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 216.

κρίσιμη διεθνή θέση του νέου κράτους. Ἀφοῦ ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδας, ὕστερα ἀπὸ τὴν παραίτηση τοῦ Λεοπόλδου, θὰ ἀπασχολοῦσε καὶ πάλι τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Εὐρώπης, κάθε ἀναταραχὴ στὸ ἐσωτερικὸ θὰ μποροῦσε νὰ βλάψῃ καίρια τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους¹⁰³. Ἡ εἶδηση ἐξ ἄλλου γιὰ τὴν Ἰουλιανὴ ἐπανάσταση στὴ Γαλλία καθιστοῦσε ἐπιτακτικὸ νὰ ἀποφευχθῇ κάθε σύγκρουση. Τέλος, νέα μετακίνηση στρατευμάτων θὰ ἐπιβάρυνε τὸ φτωχὸ Ἐθνικὸ Ταμεῖο. Φαίνεται πάντως πιθανὸ ὅτι, ἂν ἐφαρμόζονταν τὰ μέτρα ποὺ εἰσηγήθηκε ὁ Ἄ. Μεταξᾶς, ἡ Κυβέρνηση θὰ ἐπληττε τοὺς Μαυρομιχαλαίους ὑπὸ ἐννοικότερες περιστάσεις γι' αὐτήν. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1830 δὲν εἶχαν ὀριμάσει ἀκόμη οἱ προϋποθέσεις ποὺ θὰ ἐπέτρεπαν ἀργότερα στοὺς Μαυρομιχαλαίους νὰ δώσουν κι ἄλλο περιεχόμενο στὶς ἀντικυβερνητικὲς του ἐνέργειες. Ὡς τώρα εἶχαν προσπαθῆσει νὰ ἐμφανίσουν τὴν ἀντίστασή τους στὰ συγκεντρωτικὰ μέτρα τοῦ Κυβερνήτη ὡς ἀγώνα γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς Μάνης. Ἀπὸ τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1830 θὰ ἐμφανιστοῦν καὶ ὡς ὑπερασπιστὲς τῶν συνταγματικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Οἱ περισσότερες ὅμως προτάσεις τοῦ Ἄ. Μεταξᾶ γιὰ τὴ διοικητικὴ μεταρρύθμιση τῆς Μάνης ἔγιναν δεκτὲς ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ ἄρχισε ἡ διαδικασία γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τους. Ἀποφασίστηκε ἡ σύσταση δύο δικαστηρίων: ἑνὸς περιοδικοῦ πρωτοκλήτου καὶ ἑνὸς ἐκκλήτου μὲ σταθερὴ ἔδρα¹⁰⁴. Ἄν καὶ ἐγκρίθηκε ἡ κατάταξη Μανιατῶν ἀξιοματικῶν στὸ Ταξιαρχικὸ Σῶμα καὶ τὴν Ἐθνικὴ Φρουρά, ὁ ἀριθμὸς ποὺ πρότεινε ὁ Ἔκτ. Ἐπίτροπος ὑπερέβαινε τὴν ὀρισθεῖσα ἀναλογία γιὰ κάθε ἐπαρχία. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ γίνῃ σεβαστὸ τὸ σχετικὸ διάταγμα, ὥστε νὰ μὴ προκύψουν δίκαια παράπονα. Ὅσοι ὅμως ἀξιοματικοὶ θὰ ἀποκλείονταν, θὰ θεωροῦνταν ἀναπληρωματικοί. Καμιὰ ἀντίρρηση δὲν ὑπῆρξε γιὰ τὴ συγκρότηση στρατιωτικοῦ σώματος, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπιλογή τῶν προσώπων ποὺ θὰ τὸ ἐπάνδρωναν. Ἀντίθετα ἡ Κυβέρνηση ἀρνήθηκε, πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστο, νὰ στείλῃ κανόνια.¹⁰⁵ Ἐγκρίθηκε ὁ διορισμὸς τῶν δημογερόντων τῆς Ἀνατο-

103. Κυβερνήτης πρὸς γερουσιαστὴ Ἰω. Γενοβέλη, Ἔκτ. Δ/τὴ Λακωνίας καὶ Κάτω Μεσσηνίας, ἀρ. 1143, 9 Ἀπριλίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 236. Πρβλ. Ἔκτ. Δ/τῆς Λακωνίας κλπ. (Μαραθονήσι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 250, 5 Ἰουνίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 242.

104. Γραμματεῖα Δ/σύνης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 2740, 8 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Γραμματεῖα Δ/σύνης, ἀρ. 325, 25 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 78. Βλ. καὶ διάταγμα ἀρ. 184, 28 Σεπτ. 1830, «Γενικὴ Ἐφημερίδα», ἔτος Ε', ἀρ. 82, 18 Ὀκτ. 1830, σ. 391.

105. Κυβερνήτης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 85, 7 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Ὁ Ἄ. Μεταξᾶς (πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 284, 20 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249) δικαιολόγησε τὴν καταγραφή περισσότερων ἀπὸ τὸν προβλεπόμενον ἀριθμὸ Μανιατῶν στὸ Ταξιαρχικαὸ

λικῆς καὶ Δυτικῆς Μάνης σύμφωνα μὲ τοὺς καταλόγους ποὺ ὑπέβαλε ὁ Ἄ. Μεταξᾶς. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἐγκρίθηκε καὶ ὁ διορισμὸς τῶν ὑγειο-νομολιμεναρχῶν. Δὲν ἐγίνε δεκτὸς ὁ διορισμὸς Γενικοῦ Ἀστυνόμου γιὰ ὅλη τὴ Μάνη. Τέλος, ὕστερα ἀπὸ ἐπανειλημμένες προτροπές τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου, ὁ Ἰω. Καποδίστριας ἀναγνώρισε τὸν Ἰάκ. Κορνῆλιο ὡς Διοικητὴ Σπάρτης καὶ τὸν προσκάλεσε νὰ ἀναφέρῃ στὴ Κυβέρνηση τὰ μέτρα ποὺ ἔπρεπε νὰ παρθοῦν γιὰ τὴν μὀρφωση τῆς νεολαίας. Ὁ Κυβερνήτης εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι τελικὰ οἱ Μανιάτες, μὲ τὴν παροχὴ ἐγγυήσεων γιὰ ὀμαλό κοινωνικὸ βίο, θὰ ἀντιλαμβάνονταν *«τὴν ἐκ τῶν νόμων ἀποπηγάζουσαν ἀληθῆ ἐλευθερίαν καὶ εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου»*¹⁰⁶.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἄ. Μεταξᾶς, ποὺ βρισκόταν στὴν Καλαμάτα, περιέμενε μὲ ἀγωνία τὶς ἀπαντήσεις τῆς Κυβερνήσεως, ιδιαίτερα στὰ τελευταῖα του γράμματα. Ἐπειδὴ ὅμως καθυστεροῦσαν, ἄρχισε νὰ ἀνησυχῆ μήπως τὰ μέτρα ποὺ πρότεινε *«διὰ νὰ ταπεινωθῶσι μίαν φορὰν διὰ πάντα»* οἱ Μαυρομιχαλαῖοι δυσαρέστησαν τὸν Κυβερνήτη. Συγχρόνως πληροφορήθηκε τὴν

Σῶμα καὶ τὴν Ἑθνικὴ Φρουρὰ μὲ τὰ ἀκόλουθα : *«...οἱ Σπαρτιάται ὑπάρχουσι οἱ δυστυχέστεροι μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅλοι ἐν γένει εἰς τὰ ὄπλα μόνον γυμνασμένοι· ἔπειτα τὰ ἐπιματοῦντα μεταξὺ των πεπαλαιωμένα πάθη μ' ὑπεχρέωσαν νὰ λάβω τοιοῦτον ἀριθμὸν ὥστε νὰ δυνῆθῶ διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ μειριάσω αὐτὰ κατὰ τὸ δυνατόν...»*. Ὁ Κυβερνήτης ὅμως ἐπέμεινε νὰ τηρηθῆ πιστὰ ἡ ἀναλογία (πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 94, 26 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92). Γι' αὐτὸ ὁ Δ/τῆς Σπάρτης πρότεινε νὰ δοθοῦν τὰ στρατιωτικὰ διπλώματα μὲ τὸν *«πλέον μυστικὸν τρόπον»* γιὰ νὰ μὴ προκύψουν παράπονα καὶ δυσἀρέσκεις, οἱ ὁποῖες θὰ μπορούσαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπιβολὴ τῆς τάξης στὴ Μάνη (πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 151, 4 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93).

106. Κυβερνήτης πρὸς Δ/τῆ Σπάρτης, ἀρ. 2193, 22 Αὐγ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250. Ἄφοῦ ἡ Κυβέρνηση δὲν ἐνέκρινε τὸ διορισμὸ Γενικοῦ Ἀστυνόμου, ὁ Ἄ. Μεταξᾶς διόρισε ὑπαστυνόμο, γιὰτὶ ἦταν ἀπαραίτητος στὸν Δ/τῆ Κορνῆλιο. Βλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 391, 5 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251. Φαίνεται ὅτι ὁ Κυβερνήτης εἶχε σκεφτῆ καὶ τὸ ἐνδεχόμενο νὰ διοριστῆ ὁ Ἰω. Μελάς στὴ διοίκηση τῆς Μάνης. Ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ὑποστήριξε ἔντονα τὸν δικὸ του ὑποψήφιο καὶ τόνισε ὅτι ὁ Ἰ. Κορνῆλιος μὲ τὴν πείρα του ἦταν ὁ μόνος ποὺ ἐγγυόταν ἐλπίδες ἐπιτυχίας στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ νέου διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Μάνης. Ἀντίθετα, ἂν διοριζόταν ἄλλος ὡς διοικητής, θὰ ἀναγκαζόταν, μὴ γνωρίζοντας οὔτε τοὺς ἀνθρώπους οὔτε τὰ πράγματα τῆς Μάνης, νὰ στηριχθῆ σὲ μιά ἀπὸ τὶς φατρίες καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ ἀνέτρεπε ὅλες τὶς ἐλπίδες γιὰ τὴν εἰρήνευση τῆς περιοχῆς. Ἐξ ἄλλου ὁ Ἐκτ. Ἐπίτροπος κινδύνευε νὰ χάσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν Μανιατῶν, ἂν ὁ διορισμὸς τοῦ Ἰ. Κορνῆλιου, ποὺ εἶχε ἤδη μὲ προκηρύξεις γνωστοποιηθῆ σὲ ὅλη τὴ Μάνη, δὲν γινόταν δεκτὸς ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση. Βλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Γιὰ τὸ διορισμὸ τοῦ Ἰ. Κορνῆλιου βλ. διάταγμα ἀρ. 2184, 20 Αὐγ. 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 70, 30 Αὐγ. 1830.

Ίουλιανή ἐπανάσταση καὶ κατάλαβε ὅτι οἱ περιστάσεις δὲν θὰ ἐπέτρεπαν, πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστο, τὴν ἐφαρμογὴ τῶν μέτρων αὐτῶν. Ἔδωσε τότε νέες ὁδηγίες στὸν Διοικητὴ Κορνῆλιο καὶ τὸν στρατηγὸ Νικήτα γιὰ νὰ ἐπιδιώξουν ἀνακωχὴ μεταξὺ τῶν διαμαχομένων στὴν ἐπαρχία Ζυγοῦ. Τελικὰ συμφωνήθηκε νὰ διαλύσουν καὶ τὰ δύο μέρη τοὺς ὅπλοφόρους των, νὰ ἀποδώσουν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ νὰ μεταβοῦν οἱ πρωταίτιοι τῆς συγκρούσεως στὸν Ἔκτ. Ἐπίτροπο. Ὁ Στρ. Χρηστέας καὶ ὁ Παν. Κυβέλος ἀκολούθησαν ἀμέσως τὸν Νικήτα καὶ τὸν Ἰ. Κορνῆλιο στὴν Καλαμάτα. Ἀντίθετα, ὁ Γιάννης Μαυρομιχάλης πέτυχε μὲ συνθήκη νὰ ἀναχωρήσῃ γιὰ τὸ Λιμένι, ἀφοῦ ὑποσχέθηκε νὰ ἔλθῃ κι αὐτὸς στὴν Καλαμάτα σὲ λίγες ἡμέρες¹⁰⁷. Παράλληλα ὁ Ἔκτακτος Ἐπίτροπος, ὅταν ἔφθασαν οἱ ἀπαντήσεις τοῦ Κυβερνήτη, προσπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πολιτικὴ ποῦ ἀκολούθησε στὰ τελευταῖα γεγονότα¹⁰⁸.

Ἡ σκηνὴ ἐπομένως τοῦ ἐμφυλίου πολέμου εἶχε διαλυθῆ, ὅταν στὶς 15

107. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 244 καὶ 245, 13 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248. Κατὰ τὸν Ἄ. Μεταξᾶ ἡ ὑπόσχεση τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη, ὅτι θὰ ἔλθῃ κι αὐτὸς στὴν Καλαμάτα, δὲν ἦταν παρὰ προσπάθεια γιὰ νὰ κερδίσῃ χρόνο ἐξοσίου φτάσουν νέες ὁδηγίες ἀπὸ τὸν Πετρόμπεη (αὐτόθι). Στὴν Καλαμάτα ὁ Ἔκτ. Ἐπίτροπος δὲν μπόρεσε νὰ συμβιβάσῃ τὸν Στρ. Χρηστέα μὲ τοὺς ἀντιπάλους του ποῦ ἦταν ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν Μηλέας καὶ Ζυγοῦ. Γι' αὐτὸ διέταξε τοὺς τελευταίους νὰ ἐκλέξουν ἀντιπροσώπους καὶ μαζί μὲ τὸν Χρηστέα τοὺς ἔστειλε στὸ Ναῦπλιο. Στὴν Κυβέρνηση πρότεινε νὰ διορίσῃ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τίς διαφορὰς τοὺς ἢ νὰ τοὺς ὑποχρέωσῃ νὰ περιμένουν τὴ σύσταση τῶν δικαστηρίων στὴ Μάνη. Βλ. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 263, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 76. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 323, 25 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250· βλ. καὶ συνημμένα ἔγγραφα ὅπου οἱ διεκδικήσεις τῶν δύο ἐπαρχιῶν. Ἀντιπρόσωποι ἐκλέχτηκαν οἱ Πέτρος Σεκούρης, Εὐστράτιος Ἰατροῦ καὶ Ἰ. Γιαννουλέας.

108. Ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ἀπέδωσε τὴν εὐθύνη γιὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο στὸν Πετρόμπεη, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ γράμματά του ὁδήγησε τὸν γιό του Ἀναστάση νὰ σπεύσῃ σὲ βοήθεια τοῦ Κατσῆ. Ἰσχυρίστηκε ὅτι προτείνοντας αὐστηρότερα μέτρα ἐναντίον τοῦ τελευταίου δὲν σκόπευε νὰ κάμῃ πόλεμο, ἀλλὰ νὰ ἀποδείξῃ στοὺς Μανιάτες ὅτι ἦταν ψέμματα ὅσα διέδιδαν οἱ Μαυρομιχάλοι καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνηση εἶχε τὴ δύναμη νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀπειθαρχοὺς στὶς διαταγὰς τῆς. Ἐξ ἄλλου ὁ Αὐγουστίνος Καποδίστριας τοῦ εἶχε γράψει τελευταῖα ὅτι ἡ Κυβέρνηση μποροῦσε εὐκόλα νὰ τοῦ στείλῃ τρία ἢ τέσσερα ἀπὸ τὰ ρουμελιώτικα τάγματα ποῦ βρίσκονταν τότε στὴν Πελοπόννησο, φτάνει μόνο νὰ ἔλειπε τὸ «σκάνδαλον» ἀπὸ τὴ Μάνη ὀριστικά. Βλ. Ἄ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 15 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272 (βλ. παράρτημα ἀρ. 10). Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 262, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Πρβλ. Ἄ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια (Ναῦπλιο), 16 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Πληρεξούσιος Τοποτηρητῆς, φακ. 17.

Αὐγούστου τὸ πρῶτ' ἔφτασε στὸ Λιμένι τὸ ἐθνικὸ πλοῖο «Ὁ Ἄργος», ποὺ μετέφερε τὸν Ἰω. Μελᾶ καὶ τὸν Γ. Μαυρομιχάλη. Μαζί τους ἦταν καὶ ὁ Κατσαῆκος, στὸν ὁποῖο δόθηκε ἡ ἄδεια νὰ ἀκολουθήσῃ, μόνον ἀφοῦ ὀρκίστηκε ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ πάλι στὸ Ναύπλιο. Ὄταν ἀποβιβάστηκαν, πλῆθος λαοῦ ἔτρεξε ἀπὸ τὴν Τσίμοβα καὶ τὰ περίχωρα γιὰ νὰ τοὺς προὔπαντήσουν. Τοὺς μίλησε ὁ Γιώργος Μαυρομιχάλης καὶ μὲ θέρμη ἐπαίνεσε τὴν Κυβέρνηση. Ἀπὸ τὸν Μελᾶ ζήτησε νὰ μὴ γνωστοποιήσῃ ἀμέσως τὴ διαταγὴ τοῦ Κυβερνήτη: Θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ ἀπομακρυνθῆ πρώτα τὸ συγκεντρωμένο πλῆθος καὶ νὰ δοθῆ χρόνος γιὰ συνομιλία μὲ τὸν θεῖο του, στὸν ὁποῖο, ὅπως φαίνεται, ἤθελε νὰ κοινοποιήσῃ τὶς νέες ἐντολές τοῦ Πετρόμπεη. Τὴν ἐπομένη ὁ Κατσαῆς ἔλαβε τὴ διαταγὴ καὶ ἀφοῦ τὴ διάβασε φάνηκε πρόθυμος νὰ ἀναχωρήσῃ γιὰ τὸ Ναύπλιο¹⁰⁹. Στὸν Κυβερνήτη ἔγραψε ὅτι πάντοτε ἦταν ὑπάκουος, αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ οἰκογένειά του, στίς «ἄμεσες» διαταγές του, ἀλλὰ συκοφάντες διαστρέβλωσαν τοὺς ἀγῶνες τοὺς γιὰ τὴν κατάπαυση τῶν ἐμφύλιων πολέμων στὴ Μάνη. Διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὴ δολοφονικὴ ἀπόπειρα ἐναντίον του καὶ κατηγορήσε εὐθέως τὸν Γ. Ἀθανασιάδη ὡς πρωταίτιο¹¹⁰. Στίς 20 Αὐγ. ὁ Γιώργος Μαυρομιχάλης καὶ ὁ θεῖος του ἀναχώρησαν μὲ τὸ πλοῖο, ἐνῶ, σύμφωνα μὲ ἐντολὴ τοῦ Κυβερνήτη, παρέμεινε ὁ Μελᾶς. Ὁ Κατσαῆκος, κρυφὰ ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἐπέστρεψε στὸ Ναύπλιο διὰ ξηρᾶς¹¹¹.

Ὁ Ἰω. Μελᾶς εἶδε μὲ συμπάθεια τοὺς Μαυρομιχαλαίους καὶ πίστεψε ὅτι ἡ ἀφοσίωσή τους στὴν Κυβέρνηση ἦταν τώρα εἰλικρινής. Ἰδιαίτερη

109. Ἰω. Μελᾶς (Λιμένι) πρὸς Κυβερνήτη, 17 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249. Βλ. καὶ τὴ διαταγὴ τοῦ Κυβερνήτη (πρὸς καπετὰν Ἰω. Μαυρομιχάλη, ἀρ. 2100, 11 Αὐγ. 1830, σχ., συνημμένη στὸ ὑπ' ἀρ. 2099 τῆς 10 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248) : «... Συμμορφούμενος ἀνεὺ ἀναβολῆς μὲ τὴν κατὰ τοῦτο εὐχὴν τῆς οἰκογενείας σου [νὰ ἔλθῃ δηλ. στὸ Ναύπλιο] θέλεις προλάβει τὰ κατὰ σοῦ καθὼς καὶ τὰ κατ' αὐτῆς μέτρα, τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ λάβῃ εἰς πᾶσαν ἐναντίαν περίστασιν...». Ποιὲς θὰ ἦταν οἱ ἐντολές τοῦ Πετρόμπεη φαίνεται ἀπὸ τὴν καθυστερημένη γιὰ νὰ ἔχῃ ἄμεση ἐνέργεια ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Γιάννη Μαυρομιχάλη κλπ. (18 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 220). Ἐκεῖ, στὸ περιθώριο τῆς πρώτης σελίδας, σημείωσε τὰ ἀκόλουθα : «Φίλτατα παιδιὰ μου Γιωργάκη καὶ Ἡλία, νὰ ἐκτελέσετε προθύμως μὲ ὅλη τὴν φρόνιση τὰς πατρικᾶς μοι ὁδηγίας καὶ τοῦ Ἐ. Κυβερνήτου μας, καὶ νὰ ἐρχεστε. Φθάνει τὴν παρακοὴν ἀδελφὲ Β. Π. [=Γιάννη Μαυρομιχάλη] εἶναι καὶ ἀνώτεροί σου διὰ νὰ [ν] τοὺς ἀκούγῃς. Καὶ ἐλπίζω τώρα νὰ γυρίσῃ δεξιὰ ἢ εἰμαρμένη· ἀλλέως καὶ τρέχομε εἰς τὰ ἴδια, ὃ μὴ γένοιντο, ἀμέσως κατεβαίνομε ὅλοι εἰς τὴν ξεχωριστὴν μας πατρίδαν καὶ ἂν δὲν μᾶς σεχωρῆ, ἀναχωρῶμεν ὅλοι εἰς ξένην γῆν καὶ ἂς ἀποθάνωμε ἐκεῖ».

110. Ἰω. Μαυρομιχάλης (Λιμένι) πρὸς Κυβερνήτη, 17 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249.

111. Ἰω. Μελᾶς (Λιμένι) πρὸς Κυβερνήτη, 20 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249.

ἐντύπωση τοῦ ἔκαναν οἱ θερμοὶ φιλοκυβερνητικοὶ λόγοι τοῦ Γ. Μαυρομιχάλη, καθὼς καὶ ἡ πρόθυμη ὁμολογία του ὅτι γιὰ ὅλα ἦταν ὑπεύθυνη ἡ οἰκογένειά του. Δὲν δίστασε μάλιστα νὰ προτείνει ὅτι ἡ χρησιμοποίηση τοῦ μπεηζαντέ θὰ συντελοῦσε στὴν εἰρήνευση τῆς Μάνης· ἐπαίνεσε ἐπίσης καὶ τὴ γενναιότητα τοῦ Κατσάκου. Συγχρόνως ἔγραψε γιὰ τὴ φτώχεια τῶν Μαυρομιχαλαίων, τὴν ὁποία πολὺ σωστὰ ἀπέδωσε στοὺς «*κηφήνας ἀποῦ ἦσαν βιασμένοι νὰ θρέφουν καὶ νὰ πληρώνουν*», καὶ παρόρμησε τὴν Κυβέρνηση νὰ φροντίσει τουλάχιστον γιὰ τὴν ὄρφανὴ οἰκογένεια τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Ἀναφερόμενος στὰ γεγονότα τῆς ἐπαρχίας Ζυγοῦ ὁ Ἰω. Μελάς καταλόγισε εὐθύνη στὸν Διοικητὴ Κορνήλιο, γιὰτι χωρὶς νὰ διαθέτῃ ὑπέρτερες δυνάμεις πολέμησε τοὺς Μαυρομιχαλαίους σὰν νὰ ἦταν ἐχθροὶ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποία τελικὰ δυσφήμησε μὲ τὴν ἀποτυχία του. Ἐμμεσα κατηγορήσε καὶ τὸν Ἀ. Μεταξᾶ, γιὰτι θέλησε ἀπὸ μακριὰ νὰ διοικήσῃ καὶ ἀντὶ νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος νὰ ἐξομαλύνῃ τὶς διαφορὰς τῶν Μανιατῶν ἔστειλε ἄλλους ποὺ ἀπέτυχαν. Ὁ Μελάς ἐξ ἄλλου θεώρησε ὑποπτη καὶ σχεδὸν ἐνοχοποιητικὴ τὴν ἐντολὴ ποὺ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Ἐκτ. Ἐπίτροπο νὰ μὴ πράξῃ ἢ ἀκούσῃ τίποτε, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐπιβιβάσῃ τοὺς Μαυρομιχαλαίους στὸ πλοῖο, νὰ ἔλθῃ γρήγορα σὲ ἀντάμωσή του ¹¹².

Ὁ Ἀ. Μεταξᾶς, ἀντίθετα, δὲν πίστευε ὅτι οἱ Μαυρομιχαλαῖοι εἶχαν πράγματι μεταμεληθῆ καὶ ἀποροῦσε πῶς ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσισε νὰ δεῖξῃ πρὸς αὐτοὺς «*μαλακότητα, ἐν ᾧ ἡ ἀχρειότης των εἶναι ἀπερίγραπτος καὶ ἡ ἀδυναμία των ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς*» ¹¹³. Φοβόταν μάλιστα μήπως ἐξαπατήσουν τὸν Ἰω. Μελά, γιὰτι ἦταν βέβαιο ὅτι θὰ προσπαθοῦσαν νὰ παραστήσουν μεγάλη τὴν ἐπιρροή τους στὴ Μάνη, ὥστε νὰ φαίνεται ἀπαραίτητη ἡ συνεργασία μαζί τους γιὰ τὴν εἰρήνευσή της. Κινδύνευε ἐξ ἄλλου καὶ τὸ σχέδιό

112. Ἰω. Μελάς (Λιμένι) πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια, 17 καὶ 20 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Πληρ. Τοποτηρητής, φακ. 17. Βλ. συνημμένη τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ (Καλαμάτα) πρὸς τὸν Ἰω. Μελά, ἀρ. 257, 15 Αὐγ. 1830, ἀντ. Πρβλ. ἀπάντησις Ἰω. Μελά πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 17 καὶ 19 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Ὑστερα ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τοῦ Ἰω. Μελά ἡ Κυβέρνησις ἀποφάσισε νὰ περιθάλλῃ τὴν οἰκογένεια τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Βλ. Κυβερνήτης πρὸς γερούσιαστὴ Ἀ. Μεταξᾶ, 26 Αὐγ. 1830, Ἰω. Κ α π ο δ ἰ σ τ ρ ι α, Ἐπιστολαί, μετάφρασις, τόμ. Δ', σ. 96. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 377, 4 Σεπτ. 1830, πρωτ. καὶ Κυβερνήτης πρὸς Δ/τὴ Σπάρτης, ἀρ. 3180, 11 Σεπτ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251. Πρβλ. τὴν ἀπάντησις τῆς Αἰκατερίνης Π. Μαυρομιχάλη, μητέρας τοῦ Πετρόμπετη (πρὸς Δ/τὴ Σπάρτης, 16 Σεπτ. 1830, ἀντ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 206 τῆς 26 Σεπτ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252), ἡ ὁποία ζήτησε νὰ ἐπεκταθῇ ἡ πρόνοια τῆς Κυβερνήσεως καὶ στὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς μαυρομιχαλικῆς οἰκογένειας ποὺ δυστυχοῦσε.

113. Ἀ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Πληρ. Τοποτηρητής, φακ. 17.

του γιά τή μεταρρύθμιση τῆς Μάνης, ἀφοῦ οἱ Μανιάτες ἐβλεπαν ὅτι καθυστεροῦσε ἡ ἐγκρισή του — οἱ σχετικῆς κυβερνητικῆς διαταγῆς δὲν εἶχαν φτάσει ἀκόμα — καί συγχρόνως ἄκουγαν τοὺς Μαυρομιχαλαίους νὰ λέγουν ὅτι θὰ τοὺς ἀνατεθῆ κυβερνητικὴ ἐξουσία στήν ἰδιαίτερη πατρίδα τους ¹¹⁴. Φαίνεται δικαιολογημένη ἡ ἐπιθυμία τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πολιτικὴ του, ἀφοῦ μὲ τὴν τελευταία της πρωτοβουλία ἡ Κυβέρνηση ἔδειξε ὅτι ἀποδοκίμαζε ὀρισμένες ἐνέργειές του καί κατὰ κάποιον τρόπο τοῦ ἀφαιροῦσε τὴ δυνατότητα, συλλαμβάνοντας τὸν Γιάννη Μαυρομιχάλη, νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν ἀποστολή του στὴ Μάνη. Γνωρίζοντας ὅτι ὁ Ἰω. Μελάς θὰ κατατόπιζε τὸν Κυβερνήτη πάνω στὰ γεγονότα τῆς ἐπαρχίας Ζυγοῦ, προσπάθησε νὰ μειώσῃ τὴ σημασία τοῦ τελευταίου ἐμφύλιου πολέμου καί νὰ ἀποδείξῃ ὅτι μὲ τὰ μέτρα ποὺ αὐτὸς εἶχε λάβει ὄχι μόνο κατέπαυσε ἡ σύγκρουση, ἀλλὰ καί ὁ Κατσηθὲς θὰ ἀναγκαζόταν τελικὰ νὰ ἔλθῃ στὴν Καλαμάτα ¹¹⁵. Προσκάλεσε μάλιστα τὸν Ἰω. Μελά νὰ μεταβῆ ὁ ἴδιος στὴν ἐπαρχία Ζυγοῦ γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἴδια ἀντίληψη τῶν γεγονότων. Ὁ τελευταῖος ὅμως μάθαινε ὅτι στὴν Πλάτζα βρίσκονταν ἀκόμη στρατιῶτες τῆς Διοικήσεως καί «κατερήμαζαν» τὸν τόπον συγχρόνως φοβόταν ὅτι στὴν Τσίμοβα οἱ ἀντιθέσεις θὰ ὀδηγοῦσαν σύντομα σὲ ἔνοπλο ἀγῶνα ¹¹⁶. Ὅταν ἦλθε στὴν Καλαμάτα, ὑποστήριξε ὅτι ὁ Διοικητὴς Κορνήλιος δὲν ἔπρεπε νὰ φανῆ μὲ προκατάληψη ἐχθρὸς τῶν Μαυρομιχαλαίων, ἂν ἤθελε νὰ ἐπιτύχῃ στὸ ἔργο του ¹¹⁷. Οἱ ἀπόψεις αὐτῆς ἔκαναν τὸν Μεταξᾶ νὰ γράψῃ στὸν Κυβερνήτη ὅτι ὁ Μελάς «παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἐφάνη ἀναφανδὸν ὑπὲρ <τῶν> Μαυρομιχάληδων μεροληπτότερος» ¹¹⁸. Σὲ δύο ἡμέρες ὅμως πρόσθεσε ὅτι κατόρθωσε νὰ τὸν πείσῃ γιὰ τὸν πραγματικὸ χαρακτῆρα αὐτῆς τῆς οἰκογένειας ¹¹⁹.

Οἱ φόβοι ὅμως τοῦ Μελά ἐπαληθεύτηκαν: στὴν Τσίμοβα μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀρπαγὴ μιᾶς κόρης συγκρούστηκαν δύο συγγενικῆς οἰκογένειες. Τὸ γεγονὸς ἀνέφερε ἡ δημογεροντία Μαΐνης, ἡ ὁποία ζήτησε τὴν ἐπέμβαση

114. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 20 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249.

115. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Ἰω. Μελά, ἀρ. 257, 15 Αὐγ. 1830, ἀντ., συνημμένο στό: Ἰω. Μελάς (Λιμένι) πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια, 17 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Πληρ. Τοποτηρητής, φακ. 17.

116. Ἰω. Μελάς (Λιμένι) πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 17 καὶ 19 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92.

117. Ἰω. Μελάς (Καλαμάτα) πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 26 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92.

118. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 331, 26 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250.

119. Ἀ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 28 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

του Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου γιὰ νὰ παύση ἡ ἀναταραχὴ, πρὶν ἐξαπλωθῆ καὶ σὲ ἄλλα χωριά ¹²⁰. Στάλθηκε ὁ Διοικητὴς Κορνῆλιος στὸ Λιμένι, ὅπου ἐγίνε εὐνοϊκὰ δεκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀναστάση Μαυρομιχάλη καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς δημογεροντίας. Ἡ ἐπιθυμία γιὰ συνεργασία ποὺ ἔδειξαν καὶ τὰ δύο μέρη φανέρωνε τὴν ἀλλαγὴ τῶν διαθέσεων καὶ δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἔχη θετικὰ ἀποτελέσματα ¹²¹. Πράγματι ἡ ἀναταραχὴ καθυσχύασε, ὕστερα ἀπὸ τὴ μετάβαση τοῦ Διοικητῆ καὶ τῆς δημογεροντίας στὴν Τσίμοβα ¹²². Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ θεωρήθηκε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση ὡς καλὸς οἰωνὸς ποὺ ἐπέτρεπε αἰσιόδοξες προβλέψεις γιὰ τὶς μελλοντικὲς δραστηριότητες τοῦ Κορνῆλιου ¹²³. Περισσότερο ἐνθουσιασμένος ἦταν ὁ Ἄ. Μεταξᾶς, ὁ ὁποῖος νόμιζε ὅτι δικαίωνταν ἡ πολιτικὴ του. Συνέχιζε νὰ εἶναι υπερβολικὰ αἰσιόδοξος, ἀφοῦ πίστευε ὅτι μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς μεταρρυθμίσεως του, τὸν Κορνῆλιο Διοικητῆ, τοὺς Μαυρομιχαλαίους καὶ τὸν Τζανετάκη μακριὰ ἀπὸ τὴ γενέτειρά τους, θὰ ἐξασφαλιζόταν ἡ ποθητὴ ἡσυχία στὴ Μάνη ¹²⁴. Ἄλλὰ ἡ πρώτη ἐπιτυχία τοῦ Διοικητῆ τῆς Σπάρτης ὀφειλόταν σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴν προθυμία ποὺ ἔδειξε ὁ Ἀναστάσης Μαυρομιχάλης γιὰ συνεργασία. Δὲν ἄργησαν ὅμως νὰ φτάσουν ἀντίθετες ὁδηγίες ἀπὸ τὸν Πετρόμπεη, ὅταν ὁ Κυβερνήτης διάψευσε καὶ πάλι τὶς προσδοκίες τῶν Μαυρομιχαλαίων γιὰ εὐνοϊκὴ ἀντιμετώπιση τῶν ὑπέρογκων αἰτημάτων τους ¹²⁵. Τὴν

120. Δημογεροντία τῆς ἐπαρχίας Μαΐνης (Λιμένι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 24 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Πρβλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 331, 26 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250. Ἡ ὑπόψια τοῦ Ἄ. Μεταξᾶ, ὅτι ἡ ἀναταραχὴ αὐτὴ ἦταν «ἐνα ἀπὸ τὰ κεφάλαια τῆς διαθήκης τοῦ Καπ(ετὰν) Γιάννη [Μαυρομιχάλη] πρὸς τοὺς συμπολίτας του Τζιμοβιώτας . . .» (αὐτόθι), ἀποδείχθηκε ἀνυπόστατη.

121. Δημογεροντία Μαΐνης (Λιμένι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 27 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Δ/τῆς Σπάρτης (Λιμένι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 126, 27 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 352 τῆς 29 Αὐγ. 1830. Διαλλακτικὸς ἦταν καὶ ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ποὺ κατεύθυνε τὸν Κορνῆλιο.

122. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 352, 29 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250.

123. Γραμματεία Ἐπικρατείας πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 3328, 7 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93.

124. Ἄ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 28 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἄρχ. Καποδ., φακ. 272: Πρότεινε νὰ διοριστῆ ὁ Τζανετάκης στὴ Γερουσία, ὁ Μαγγιόρος Γρηγοράκης Τοποτηρητὴς Μονεμβασίας καὶ ὁ Γ. Ἀντωνάκος μέλος τοῦ δικαστηρίου. Γιὰ τὸ διορισμὸ τοῦ Τζανετάκη στὴ Γερουσία βλ. 8/μα ἀρ. 2448, 29 Σεπτ. 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 82, 18 Ὀκτ. 1830, σ. 394.

125. Ὁ Ἴω. Καποδίστριας θὰ ἦταν διατεθειμένος νὰ συγχωρήσῃ τοὺς πρωταίτιους τῆς ἀναταραχῆς στὴ Μάνη, ἀλλὰ μόνο ἂν μὲ τὴ συμπεριφορὰ τους ἀποδείκνυαν τὴ μετameλεία τους. Οἱ Μαυρομιχαλαῖοι ὅμως ἐπέμεναν ὅτι τὰ κινή-

ἐπιθυμία γιά συνεργασία διαδέχτηκε ἡ δυσπιστία καί ἀργότερα, τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1830, ὀρισμένες ἄστοχες ἐνέργειες τοῦ Διοικητῆ¹²⁶ θά δώσουν τὴ δυνατότητα στὸν Ἀναστάση νὰ ὑποκινήσῃ τοὺς Μανιάτες σὲ φανερὴ ἀνταρσία.

Στὴν Καλαμάτα ἔμεινε ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος Πελοποννήσου περισσότερο ἀπὸ ἓνα μῆνα. Ἀπ' ἐκεῖ κατεῦθνε τὶς τελευταῖες ἐνέργειες γιά τὴν εἰρήνευση τῶν Μανιατῶν. Παράλληλα τὸν ἀπασχόλησαν τὰ προβλήματα τῆς Μεσσηνίας. Οἱ σχετικὲς μὲ τὴ ληστεία πληροφορίες κίνησαν περισσότερο τὴν προσοχή του, γιατί διακυβεύονταν ἡ ὑπόληψη τοῦ ἔθνους. Ἐξ ἄλλου βασικὴ προϋπόθεση γιά τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Καλαμάτας ἦταν ἡ ἀσφάλεια στὴ διακίνηση προσώπων καί ἀγαθῶν¹²⁷. Ὅπως

ματά τους ἦταν ἀθῶα καί ὅτι οἱ ἀπαιτήσεις τους πῆγαν ἀπὸ δικαιώματα ἀναφαίρετά. Ἡ διαλλακτικότητα τοῦ Κυβερνήτη εἶχε δημιουργήσει σ' αὐτοὺς ὑπερβολικὲς προσδοκίες πού διανεύστηκαν ἀπτόμοτα, ὅταν ἀποφασίστηκε ἡ παραπομπὴ σὲ δίκη τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη, Στράτη Χρηστέα καί τῶν συνεργατῶν τους μὲ τὴν κατηγορία ὅτι ὑπῆρξαν ὑπεύθυνοι γιά τοὺς φόνους, ληστείες κλπ. πού συνέβησαν στὴ Μάνη τὸ Μάρτιο, Ἀπρίλιο καί Ἰούλιο - Αὐγούστο 1830. Βλ. δ/μα ἀρ. 175, 18 Σεπτ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 80. Πρβλ. Πέτρος Σεκούρης (Σπέτσες) πρὸς Πρωτόκλητο Δικαστήριο Δυτ. Σποράδων, 22 Ὀκτ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 84. Ἀργότερα ἡ Κυβέρνηση δέχτηκε εὐνοικὰ τὴ μεταμέλεια τῶν Χρηστέων. Βλ. Χρηστέοι (Ἅγιος Δημήτριος) πρὸς Κυβερνήτη, 23 Ὀκτ. 1830, πρωτ., συνημμένο μαζί μὲ ἄλλα συνοδευτικὰ ἐγγραφα στὸ : Ἄ. Μεταξᾶς (Ναύπλιο) πρὸς Γραμματεία Ἐπικρατείας, 7 Νοεμβρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220. Γραμματεία Ἐπικρατείας πρὸς Δ/τὴ Σπάρτης, ἀρ. 3875, 9 Νοεμβρ. 1830, σχ. καί Δ/τῆς Σπάρτης (Κουτήφαρι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 564, 17 Νοεμβρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 255.

126. Ὁ Κορνῆλιος θέλησε, ἐνῶ δὲν εἶχε τὶς ἀπαιτούμενες δυνάμεις, νὰ ἀκολουθήσῃ πολιτικὴ πυγμῆς (Δ/τῆς Σπάρτης πρὸς Κυβερνήτη, 3 Νοεμβρ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ. 220 καί 11 Νοεμβρ. 1830, πρωτ., καί συνημμένα, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 255). Οὔτε μπόρεσε νὰ σταθῆ ὑπεράνω φατριῶν. Τὰ αὐστηρά του μέτρα ἔδωσαν τὸ πρόσχημα στοὺς ἀντικυβερνητικοὺς γιά νὰ ξεσηκώσουν τὸ λαό. Βλ. καί Ν. Κ α σ ο μ ο ὕ λ η, Ἐνθυμήματα Στρατιωτικά, τόμ. Γ', σ. 361 - 2 καί σημ. 5.

127. Πρόσφατα, ἐξ ἄλλου, εἶχε δολοφονηθῆ στὴν Καλαμάτα ὁ Ἴταλὸς ἐμπορος Μοντελάτσης. Ὁ Ἄ. Μεταξᾶς, στὴν προσπάθειά του νὰ δημιουργήσῃ κλίμα ἀσφαλείας πού θά ἐνθάρρυνε περισσότερους ἐμπόρους νὰ ἐγκατασταθοῦν μόνιμα στὴν Καλαμάτα, πρότεινε στὸν Κυβερνήτη νὰ διατάξῃ τὴν κατασκευὴ τῶν κατάλληλων καταλυμάτων, ὥστε νὰ παραμείνῃ στὴν πόλη τὸ Δ' τάγμα, πού μόλις εἶχε ἔλθει, καί νὰ ἀποτελέσῃ τὴ φρουρά της. Τὰ περισσότερα ἔξοδα θά καλύπτονταν ἀπὸ συνεισφορὲς τῶν ἐμπόρων (ἀρ. 388, 5 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251). Παρά τὶς ὑποσχέσεις τους οἱ ἔμποροι ἔδωσαν ἐλάχιστα : 1.600 γρόσια, ἐνῶ ἡ οἰκοδομὴ θά κόστιζε τουλάχιστο 30.000 φοίνικες (Δ/τῆς Καλαμάτας κλπ. πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 619, 4 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 253). Ἡ Κυβέρνηση δὲν μπόρεσε νὰ ἀναλάβῃ μόνη τὰ ἔξοδα καί γι' αὐτὸ διέταξε τὴν ἀναχώρηση τοῦ τάγματος ἀπὸ τὴν Καλαμάτα (Γραμμ. Ἐπικρατείας πρὸς Δ/τὴ Καλαμάτας κλπ., ἀρ. 3653, 16 Ὀκτ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 253).

ἀνέφερε ὁ Διοικητὴς Ἀνδρούσης, Ἐμπλακίκων καὶ Μικρομάνης Γαλάνης Κουμουνδουράκης, στὶς πηγές τοῦ Παμίσου ποταμοῦ, κοντὰ στὴν τοποθεσία Ἅγιος Φλώρος, εἶχαν πάντοτε τὴ φωλιά τους ληστὲς καὶ ἐπὶ βενετοκρατίας καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἡ τοποθεσία ἦταν σταυροδρόμι καὶ ἀναγκαστικὰ περνοῦσαν ἀπ' ἐκεῖ ὅσοι πήγαιναν ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ τὰ Μεσσηνιακὰ Φρούρια στὴν Κεντρικὴ καὶ Ἀνατολικὴ Πελοπόννησο. Μὲ τὴν ἀφίξη τοῦ Κυβερνήτη ἡ ληστεία περιορίστηκε, ἀλλὰ τοὺς τελευταίους μῆνες «διὰ τοῦ ἔρεθισμοῦ σπερμολόγων τινῶν» οἱ ληστὲς ἐνθαρρύνθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ γυμνώνουν τοὺς διαβάτες¹²⁸. Παράλληλα ἡ κλοπὴ τῶν ζώων εἶχε λάβει μεγάλες διαστάσεις. Ἄν καὶ ἀποφασίστηκε, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2663 ἐγκύκλιο τῆς Κυβερνήσεως, οἱ κάτοικοι κάθε χωριοῦ νὰ ἐγγυῶνται γιὰ τὶς ληστείες ποὺ θὰ συνέβαιναν στὴν περιοχὴ τους, τὸ κακὸ δὲν ἔπαυσε, γιὰτὶ οἱ ληστὲς ἔρχονταν κι ἀπὸ τὶς γειτονικὲς ἐπαρχίες. Ἐξ ἄλλου σὲ κάθε χωριὸ ὑπῆρχαν κλέφτες καὶ κλεπταποδόχοι, οἱ ὁποῖοι συνεννοούμενοι μὲ τοὺς ὁμοίους των σὲ ἄλλες περιοχὲς ἀντάλασσαν τὰ κλοπιμαῖα (ζῶα ἢ πράγματα). Γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς ζωοκλοπῆς ὁ Διοικητὴς Ἀνδρούσης πρότεινε νὰ ἐφαρμοστῆ ἡ διάταξη τῶν ἐξαμηνιαίων διαβατηρίων, στὰ ὁποῖα νὰ ἀναφέρονται καὶ τὰ ζῶα ποὺ μεταφέρονταν· νὰ καταγραφοῦν ὅλα τὰ ζῶα καὶ νὰ δημεύεται τὸ ζῶο, ἂν ὁ κάτοχός του δὲν ἔχη ἀποδεικτικὸ καταγραφῆς· ἢ πώληση χωρὶς ἀποδεικτικὸ νὰ θεωρεῖται ἄκυρη. Γιὰ τὴν πάταξη τῆς ληστείας στοὺς δημόσιους δρόμους πρότεινε τὴν τοποθέτηση μόνιμης φρουρᾶς στὰ ἐπίκαιρα σημεία¹²⁹. Τέλος, γιὰ τὸν ἐκφοβισμὸ γενικὰ τῶν κακούργων, εἰσηγήθηκε τὴ μεταρρύθμιση τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας καὶ τὴ συγκρότηση πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θὰ ἔκρινε

128. Δ/τῆς Ἀνδρούσης κλπ. (Καμάρι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 391, Αὐγ. 1830, πρωτ. ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Ὁ Γαλάνης Κουμουνδουράκης ζήτησε ἐπίμονα τὴ μεσολάβηση τοῦ Ἐκτ. Ἐπιτρόπου γιὰ τὴν αὔξηση τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τοῦ διοικητηρίου καὶ γιὰ τὴ διοικητικὴ ἀναδιοργάνωση τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν ποὺ διεύθυνε (ἀρ. 390 καὶ 392, 5 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92).

129. Αὐτόθι. Βλ. καὶ Δ/τῆς Ἀνδρούσης κλπ. (Καμάρι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 404, 6 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Γιὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 2663 ἐγκύκλιο τῆς Κυβερνήσεως βλ. σημείωση ἀρ. 171. Ἡ κλοπὴ ζώων, ἰδιαίτερα ἀλόγων, εἶχε γίνεи μάλιστα σὲ πολλές ἐπαρχίες καὶ παρὰ τὶς προσπάθειες τῶν Διοικητῶν δὲν εἶχε ἐπιτευχθῆ ἡ ἐξάλειψή της. Βλ. Δ/τῆς Καρυταίνης καὶ Φαναρίου πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1129, 7 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251 : « . . ὅστις κλέπτει ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας ταύτας ζῶν τι, τὸ μεταφέρει διὰ νυκτὸς εἰς μεμακρυσμένας ἄλλας ἐπαρχίας, δίδει αὐτὸ εἰς ὁμοίους του κακούργους καὶ λαμβάνει ἐκεῖθεν ἄλλο· ὅπότεν δὲ συλληφθῆ ὡς τοιοῦτός τις, ἕως ὅτου νὰ πορισθῆ τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις ὁ ἐνάγων ἐξοδεύεται τριπλασίως ἀπὸ τὴν τιμὴν τοῦ ζῶου, καὶ ἡ ληστεία τῶν ζώων καταντὰ ἀνεξάλειπτος ἀποκατασταθεῖσα ἐν εἶδος ἐμπορίου . . . ». Βλ. αὐτόθι καὶ τὰ μέτρα ποὺ προτεινόνται γιὰ τὴ θεραπεία τοῦ κακοῦ.

σύντομα καὶ αὐστηρὰ τὴν κλοπὴ, τὸ φόνο, τὴν ἀπειθεία στους Διοικητές, τὶς ἀρπαγὲς παρθένων καὶ ἄλλα ἀδικήματα. Τὰ τακτικὰ δικαστήρια, πρόσθεσε, τιμωροῦσαν μὲ καθυστέρηση καὶ ἐπιεικῶς τὰ διάφορα κακουργήματα, γι' αὐτὸ οἱ κάτοικοι δίσταζαν νὰ μαρτυρήσουν τοὺς ἐνόχους ἀπὸ φόβο μήπως γίνουν σὲ λίγο θύματα ἐκδικήσεως¹³⁰.

Ὁ Ἀ. Μεταξᾶς, ἀντίθετα, εἶχε τὴ γνώμη ὅτι ἡ ληστεία θὰ μπορούσε νὰ σβῆση ἀπὸ τὴ Μεσσηνία καὶ λοιπὴ Πελοπόννησο, ἂν οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν ποὺ βρίσκονταν κοντὰ στους δημόσιους δρόμους ὑποχρεώνονταν νὰ φανερώσουν «τοὺς ἀποδεδειγμένους κακίστης διαγωγῆς συμπολίτας των» καὶ αὐτοὶ συλλαμβάνονταν καὶ «παιδεύονταν» γιὰ μικρὸ χρονικὸ διάστημα¹³¹. Γι' αὐτὸ ἔστειλε τὸν Ἀριστείδη Ἀναγνωσταρᾶ¹³² μὲ δέκα ἄντρες καὶ μιὰ δεκαρχία ἰππέων στὰ χωριὰ Βρωμόβρυση, Σκάλα, Κατσαροῦ, Ἀρφαρά, Πολιανή, Ἀκοβο¹³³, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν ὑπόνοιες ὅτι προέρχονταν οἱ ληστές. Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς συγκέντρωσε ποὺ προκρίτους τῶν παραπάνω χωριῶν καὶ τοὺς κοινοποίησε διαταγὴ τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία προσκαλοῦνταν νὰ συλλάβουν οἱ ἴδιοι τοὺς ὑποπτους γιὰ ληστεία συμπολίτες των καὶ νὰ τοὺς παραδώσουν στὶς ἀρχές· διαφορετικὰ ἡ Κυβέρνηση θὰ ἀναγκαζόταν νὰ ἀποστείλῃ ἐπὶ τόπου ἰσχυρὲς δυνάμεις, ποὺ ὄχι μόνο θὰ συνελάμβαναν τοὺς ληστές ἀλλὰ θὰ ἔβλαπταν καὶ τοὺς ἄλλους κατοίκους, γιατί θὰ τοὺς θεωροῦσαν συνενόχους τῶν κα-

130. Δ/τῆς Ἀνδρούσης κλπ. (Καμάρι) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 403, 6 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Ὁ Ἐκτ. Ἐπίτροπος δὲν θεώρησε δυνατὴ τὴ συγκρότηση εἰδικοῦ δικαστηρίου «ὡς ἀντιβαίνουσαν τὴν τάξιν», παραδέχτηκε ὅμως ὅτι ἡ πρόταση ἦταν σύμφωνη μὲ τὶς περιστάσεις. Βλ. τὰ ὅσα σημείωσε ὁ Ἀ. Μεταξᾶς στὸ νῶτο τοῦ παραπάνω ὑπ' ἀρ. 403 ἐγγράφου.

131. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 266, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249 (βλ. παράρτημα ἀρ. 11).

132. Ὁ Ἀριστείδης Ἀναγνωσταρᾶς ἦταν γιὸς τοῦ Ἀναγνωσταρᾶ ποὺ ἔπεσε στὴ Σφακτηρία. Στὴν Καλαμάτα ὁ Ἀ. Μεταξᾶς βρῆκε τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀγωνιστῆ σὲ ἄθλια κατάσταση. Εἰσηγήθηκε στὸν Κυβερνήτη νὰ διορίσῃ τὸν Ἀριστείδη στὴ θέση τοῦ ἄστυνομικοῦ τοποτηρητῆ Λεονταρίου. Χρειαζόταν ἕνας τοποτηρητῆς στὸ Λεοντάρι γιατί ὁ Δ/τῆς Τριπολιτσᾶς, ὅσο κι ἂν ἦταν ἰκανός, δὲν μπορούσε νὰ ἐλέγξῃ ἀποτελεσματικὰ κι αὐτὴ τὴν ἐπαρχία. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὴν ὁμολογία τοῦ Ν. Φλέσσα ἀποδείχτηκε ὅτι στὴν ἐπαρχία αὐτὴ «ἀνεφύησαν αἱ μεγαλύτεραι ραδιουργίαι»· συγχρόνως βρισκόταν πάνω στους δημόσιους δρόμους ποὺ ὀδηγοῦσαν σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου (ἀρ. 388, 5 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251). Ὁ Κυβερνήτης προτίμησε νὰ διορίσῃ τὸν Ἀρ. Ἀναγνωσταρᾶ στὴ θέση τοῦ Τοποτηρητῆ Μενεμβασίας. Βλ. δ/μα ἀρ. 2622, 8 Νοεμβρ. 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 91, 19 Νοεμβρίου 1830, σ. 428.

133. Τὰ χωριὰ αὐτὰ βρίσκονταν στὴ Β. Μεσσηνία, στὶς ἐπαρχίες Ἐμπλακίκων καὶ Λεονταρίου.

κούργων¹³⁴. Οί κάτοικοι δὲν ἔδειξαν μεγάλη προθυμία νὰ μαρτυρήσουν τοὺς συγχωριανοὺς των. Ἐν τούτοις ὁ Ἄναγνωσταρᾶς μπόρεσε νὰ ἀνακαλύψη μερικοὺς κλέφτες ἀπὸ τὴ Βρωμόβρυση, ἀφοῦ τοὺς ὑποσχέθηκε ὅτι δὲν θὰ πάθουν τίποτε, ἂν φανερώσουν τὰ κλοπιμαῖα¹³⁵. Συγχρόνως, γιὰ νὰ δεσμεύσῃ τοὺς κατοίκους, τοὺς ὑποχρέωσε νὰ δώσουν γραπτὴ ἐγγύηση ὅτι θὰ ἦταν συνυπεύθυνοι, ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι συγχωριανὸς τους ἔκλεψε ἢ ὑπερασπίστηκε κλέφτη ἀπὸ ἄλλη περιοχὴ κι αὐτοὶ δὲν ἀνέφεραν τίποτε¹³⁶. Ὁ φόβος ἔκανε τοὺς κατοίκους νὰ ἀρνηθοῦν ἐγγύηση γιὰ ὀρισμένους συμπολίτες των, οἱ ὁποῖοι, ὡς ὑποπτοί, πιάστηκαν¹³⁷. Δὲν ἔλλειψαν καὶ ἄδικες συλλήψεις πού ὑπῆρξαν ἀποτέλεσμα συκοφαντίας¹³⁸. Εἶναι ἀμφίβολο ὅμως ἂν τὰ μέτρα αὐτὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν μόνιμα ἀποτελέσματα. Ἀλλὰ ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος ἀπέδιδε τὸ πάθος τῆς ληστείας μόνον στὴν ἑλληνικὴ «κακοήθεια» καὶ στὴ «ραδιοσυγία» πού τὸ ὑποκινού-

134. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Ἄριστείδη Ἄναγνωσταρᾶ, ἀρ. 221, 11 Αὐγ. 1830, ἀντ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς τοὺς προκριτοδημογέροντες τῶν χωριῶν Πολιανῆς, Ἀρφαρῶν, Ἀκόβου, Κατσαροῦ, Βρωμόβρυσης καὶ Σκάλας, ἀρ. 215, 11 Αὐγ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92.

135. Ὁ Ἄρ. Ἄναγνωσταρᾶς ἔστειλε τοὺς κλέφτες αὐτοὺς στὴν Καλαμάτα καὶ παρακάλεσε τὸν Ἄ. Μεταξᾶ νὰ μὴ «παιδευθοῦν» γιὰ νὰ γίνῃ δυνατὴ καὶ ἡ σύλληψη τῶν ἄλλων. Μὲ τὸ ἄγριο, πρόσθεσε, δὲν γινόταν τίποτε. Ζήτησε ἐπίσης τὴν ἄδεια νὰ συλλαμβάνῃ ὅσους νόμιζε ἐνόχους καὶ τόνισε τὴν ἀνάγκη ἀποστολῆς ἐνισχύσεων. Βλ. Ἄρ. Ἄναγνωσταρᾶς (Ἅγιος Φλώρος) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτροπο, 14 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92.

136. Κάτοικοι Σκάλας πρὸς [Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου], 15 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92.

137. Ἄρ. Ἄναγνωσταρᾶς (Κατσαροῦ) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου· κάτοικοι Κατσαροῦ πρὸς [Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου], πρωτ., 17 Αὐγ. 1830, ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Πρβλ. Ἄρ. Ἄναγνωσταρᾶς (Πήδημα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 20 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92.

138. Δημήτριος Λάσκαρις (Καλαμάτα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 18 Αὐγ. 1830, πρωτ. Ἄρ. Ἄναγνωσταρᾶς (Χασάν πασᾶ) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 26 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92. Τὴ σύλληψη ἀθῶων φοβήθηκε ὁ Κυβερνήτης καὶ δὲν συμφώνησε μὲ τὰ μέτρα τοῦ Ἄ. Μεταξᾶ γιὰ τὴν καταδίωξη τῆς ληστείας. Ἀντίθετα θεώρησε καλύτερο νὰ ἐφαρμοστῇ ἢ ὑπ' ἀρ. 2663 ἐγκύκλιος τῆς Γραμμ. τῆς Ἐπικρατείας. Παρόλα αὐτὰ δέχτηκε νὰ γίνουν συλλήψεις, μόνον ἂν οἱ δημογέροντες τῶν χωριῶν μὲ ἀποδείξεις φανέρωναν τοὺς ἐνόχους (πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 2196, 22 Αὐγ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 250). Εἶχε πάντως ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογὴ τῶν μέτρων γιὰ τὴν ἐξάλειψη τῆς ληστείας, ὅταν ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ζήτησε ἀπὸ τὸν Κυβερνήτη οδηγίες γιὰ τὴν καταλληλότητά τους.

σε¹³⁹, καί πίστευε ὅτι ἡ ἐπίμονη καταδρομή τῶν ληστῶν καί μερικά παραδείγματα αὐστηρότητας ἀρκοῦσαν γιά νά ἐξαλείψουν τή μάστιγα αὐτή¹⁴⁰. Δέν ἀναζήτησε καθόλου τά κοινωνικά αἷτια τῆς ληστείας¹⁴¹.

Εἰδικός ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ, ὁ Ἰω. Δόβας, πῆγε στίς ἐπαρχίες Μεθώνης, Κορώνης καί Νεοκάστρου γιά νά ἐξετάσῃ μὲ μυστικό τρόπο τή διαγωγή τοῦ Διοικητῆ τῶν Μεσσηνιακῶν Φρουρίων Κ. Ράμφου, καθῶς καί τῶν ἄλλων κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων. Στήν Καλαμάτα εἶχαν φθάσει πολλές ἀναφορές μὲ τίς ὁποῖες καταγγέλονταν οἱ αὐθαιρέσιες, ὁ σατραπισμὸς ἀλλά καί ἡ ἀνηθικότητα τοῦ Διοικητῆ. Μερικοὶ κάτοικοι ἤλθαν οἱ ἴδιοι γιά νά παραστήσουν προφορικὰ τὰ δεινά τους. Ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος ὑποψιάστηκε ὅτι τὸ περιεχόμενο τῶν ἀναφορῶν, τὸ ὁποῖο ὀνόμασε «*φρικτὸν*», ἦταν ἀληθινὸ καί πρότεινε στὸν Κυβερνήτη νά παύσῃ τὸν Ράμφο καί στῆ θέση του νά διορίσῃ τὸν Ἰω. Μεῶ¹⁴². Οἱ πληροφορίες τοῦ Ἰω. Δόβα ἐπιβεβαίωσαν τὴν ὀρθότητα τῶν καταγγελιῶν¹⁴³. Παρόλα αὐτὰ ὁ Κυβερνήτης δέν φαίνεται νά πίστευε στίς κατηγορίες αὐτές¹⁴⁴ καί ἀντι-

139. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 266, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249.

140. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 392, 5 Σεπτ. 1830, ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251.

141. Στὰ ΓΑΚ (Γραμμ. Δικαίου, φακ. 93) βρίσκεται ἓνα ἀχρονολόγητο καί ἀνυπόγραφο ἔγγραφο ποῦ δείχνει πῶς τρεῖς στρατιῶτες ὀδηγήθηκαν στὴ ληστεία ἀπὸ τὴ φτώχεια τους καί τὴν αὐθαίρετη διαγωγή τῶν ἀνωτέρων τους.

142. Ἀ. Μεταξᾶς (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 28 Αὐγ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Βλ. τίς ἀναφορές πολιτῶν κατὰ τοῦ Δ/τῆ : Χαράλαμπος Διοδάτος (φυλακὴ Μεθώνης) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοπ., 8 Αὐγ. 1830, πρωτ.· Μενέλαος Γεωργίου (Καλαμάτα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοπ., 18 Αὐγ. 1830, πρωτ.· Γεώργιος Λάμπρος (Καλαμάτα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοπ., 22 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 92· Δημ. Νικολαΐδης (Νεόκαστρο) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοπ., 16 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93 : «... ἀνεπίστως πάλιν βλέπομεν νέους τυράννους, νέους Ἀλῆ-πασάδες...». Ἰω. Κ. Κυριακὸς (Καλαμάτα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοπ., 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένον στὸ ὑπ' ἀρ. 462 τῆς 13 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251. Πρβλ. πῶς ὁ Δ/τῆς Μεσσηνιακῶν Φρουρίων προσπάθησε νά ἀποδείξῃ συκοφάντες δύο ἄλλους κατηγοροῦς του (πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἰδιαίτερο, 19 Σεπτ. 1830, ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93).

143. Ἀ. Μεταξᾶς (Ἀρκαδιά) πρὸς Κυβερνήτη, 21 Σεπτ. 1830, πρωτ., ἰδιαίτερο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272 : Οἱ πληροφορίες τοῦ Ἰω. Δόβα ἦταν «κατὰ πάντα σύμφωνοι μὲ τὰς ἀναφορὰς καί τὰ προφορικὰ παράπονα τῶν πολιτῶν κατὰ τοῦ Διοικητοῦ...». Πρβλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 462, 13 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251 : «... σήμερον κατηγορεῖται [ὁ Ράμφος] ἀπὸ ὀλην σχεδὸν τὴν Μεσσηνίαν...».

144. Κυβερνήτης πρὸς Δ/τῆ Μεσσηνιακῶν Φρουρίων, ἀρ. 2300, 11 Σεπτ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251. Ὁ Ράμφος εἶχε σπεύσει νά παρουσιάσῃ τοὺς κατηγοροῦς του ὡς «ἀνάισχυντους συκοφάντες» (πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 2011, 6 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251).

κατέστησε τὸν ὑπάλλληλό του μόλις τὸν ἐπόμενο χρόνο γιὰ νὰ τὸν διορίση στὴ συνέχεια Διοικητὴ Πόρου.¹⁴⁵ Ἡ εὐνοια αὐτὴ ἴσως ὀφειλόταν στὴ μεσολάβηση τοῦ Βιάρου, κοντὰ στὸν ὅποιο ὁ Ράμφος εἶχε ὑπηρετήσει ὡς γραμματέας, καὶ στὴν ἀπόλυτη ἀφοσίωση τοῦ τελευταίου στὴν οἰκογένεια Καποδίστρια. Ἡ ἰδιαίτερη καὶ συνεχὴς, ἐξ ἄλλου, ἀλληλογραφία Ἰω. Καποδίστρια - Ράμφου δείχνει κάτι περισσότερο ἀπὸ τὴν τυπικὴ σχέση Κυβερνήτη καὶ διοικητικοῦ ὑπαλλήλου¹⁴⁶. Ἀντίθετα, ὁ Ἔκτ. Ἐπίτροπος φαίνεται ὅτι ἔμεινε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ ἐκτελοῦσε τὰ καθήκοντά του ὁ Διοικητὴς Καλαμάτας καὶ Νησιῶν Δημ. Ταγκόπουλος¹⁴⁷. Ἐνθουσιάστηκε συγχρόνως ἀπὸ τὸν ζῆλο, τὴν ἀξίότητα καὶ κυρίως τὴ μεγάλη ἀφοσίωση πρὸς τὸ καθεστῶς τοῦ ἀστυνόμου Καλαμάτας Ζαφείρη Μαραῦτου ἀφοσιωμένο βρῆκε καὶ τὸν ἀστυνόμο Νησιῶν (Μεσσηνίας)¹⁴⁸.

Ἀπὸ τὴν Καλαμάτα θὰ ἀναχώρησε ὁ Ἄ. Μεταξῆς στὰ μέσα Σεπτεμβρίου 1830 καὶ στίς 18 ἔφτασε στὴν Ἀρκαδιὰ (Κυπαρισσία), πρωτεύουσα τῆς ὁμώνυμης ἐπαρχίας¹⁴⁹. Ἐκρινε ἰκανὸ καὶ τίμιο τὸν Διοικητὴ Κ. Πεταλᾶ, ἀλλὰ πρότεινε τὴν ἀντικατάσταση τοῦ δασκάλου τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ σχολείου τῆς πόλεως, γιὰτι ἔλειπε δύο ὀλόκληρους μῆνες ἀπὸ τὴ θέση του. Ἀφοῦ, σύμφωνα μὲ κυβερνητικὴ ἀπόφαση, θὰ ἰδρῦόταν καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἐπαρχία πρωτόκλητο δικαστήριον, εἰσηγήθηκε, μὲ πρόταση τοῦ Διοικητῆ, τὴν ἐπισκευὴ ἑνὸς παλιοῦ διώροφου πύργου, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ στεγάσῃ τὸ δικαστήριον, τὸ εἰρηνοδικεῖο καὶ συγχρόνως νὰ χρησιμεύσῃ

145. Δ/μα ἀρ. 3755, 31 Μαΐου 1831, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος ΣΤ', ἀρ. 42, 6 Ἰουνίου 1831, σ. 240.

146. Ἀντίγραφα τῶν ἰδιαίτερων ἐπιστολῶν τοῦ Ἰω. Καποδίστρια πρὸς Κ. Ράμφο βλ. εἰς ΓΑΚ, Ἀρχεῖο Ἄ. Μάμουκα, Κ 80, φακ. 108. Ὁ Ράμφος διατέλεσε γραμματέας τοῦ Βιάρου, ὅταν ὁ τελευταῖος ἦταν Ἔκτ. Ἐπίτροπος Δυτ. Σποράδων (1828 - 1829).

147. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Δ/τὴ Καλαμάτας κλπ., ἀρ. 387, 7 Σεπτ. 1830, ἀντ., συνημμένο στὴ γραπτὴ κατάθεση τοῦ Διονυσίου Τζάνε, 20 Δεκ. 1830, ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 90.

148. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 461, 13 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 88. Ὁ Δ/τὴς ὅμως Καλαμάτας σχημάτισε τελειῶς διαφορετικὴ γνώμη γιὰ τὸν ἀστυνόμο καὶ ζήτησε τὴν παύση του. Βλ. Δ/τὴς Καλαμάτας κλπ. πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 750, 22 Ὀκτ. 1830, πρωτ., καὶ συνημμένο : Δημ. Ταγκόπουλος (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, 22 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 254.

149. Αὐτὴ τὴ φορά ὁ Ἄ. Μεταξῆς δὲν εἶχε μαζί του τὸ ἐλαφρὸ ἵππικόν, ποὺ διατάχθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Τριπολιτά. Κράτησε μόνο 20 ἵππεις, ἓνα ἀξιωματικὸ καὶ ἓνα ὑποφροντιστὴ. Μὲ τὸν ἵππαρχο Χατζῆ Χρήστο ἔστειλε στὴν Κυβέρνηση τοὺς φονεῖς τοῦ Μοντελάτση καὶ τοὺς ἐνόχους γιὰ ληστρικὰς πράξεις. Βλ. Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Καλαμάτα) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 392, 5 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251, τὸν Ἄ. Μεταξῆ ἀκολουθοῦσε πάντα ὁ στρατηγὸς Νικήτας,

γιὰ φυλακὴ τῶν ὑποδίκων.¹⁵⁰ Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκαδιᾶς τοῦ παραπονέθηκαν, ὅτι ἐνῶ προσέφεραν κι αὐτοὶ πολλὰ στὸν Ἀγώνα, τώρα δὲν ἐκπροσωποῦνταν στὴ διοίκηση ἢ τὸ στρατὸ μὲ συμπολίτες τους, οἱ ὁποῖοι θὰ μπορούσαν νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τους¹⁵¹. Τέλος, μερικὲς Ὀθωμανίδες, ποὺ εἶχαν δεχτῆ τὸ χριστιανισμὸ καὶ παντρευτῆ Ἑλλήνες, ζήτησαν τὴ μεσολάβησή του γιὰ νὰ δοθῆ καὶ σ' αὐτὲς ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ πατρικά τους κτήματα σύμφωνα μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς Κυβερνήσεως¹⁵².

Τὰ γεγονότα τῆς Μάνης καθυστέρησαν τὸν Ἐκτακτὸ Ἐπίτροπο στὴν περιοδεία του καὶ τὸν ἐμπόδισαν νὰ φτάσῃ ἐγκαίρως στὶς ἐπαρχίες τῆς Κεντρικῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἡ ἄρνηση τῶν βοσκῶν νὰ πληρώσουν τοὺς νέους φόρους εἶχε δημιουργήσῃ σημαντικὸ πρόβλημα γιὰ τὴν Κυβέρνηση¹⁵³. Ἡ τελευταία ἀποφάσισε νὰ λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα: ὅταν οἱ ἐπίμονες προειδοποιήσεις της δὲν εἰσακούστηκαν¹⁵⁴, τὸν Αὐγούστο 1830 μετέφερε στὴν Πελοπόννησο τάγματα Ρουμελιωτῶν καὶ τὴν γενικὴ διοίκησή τους ἀνέθεσε στὸν Θ. Κολοκοτρώνη¹⁵⁵. Ἡ παρουσία τῶν στρατευμά-

150. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Ἀρκαδιὰ) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 486, 20 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252.

151. Κάτοικοι Ἀρκαδιᾶς πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 21 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93.

152. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Ἀρκαδιὰ) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 485, 19 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252. Περὶ νεοφωτίστων βλ. ἐγκύκλιο ἀρ. 4803 τῆς 3 Ἰουνίου 1829 καὶ ἐγκύκλιο ἀρ. 2392 τῆς 23 Σεπτ. 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 79, 1 Ὀκτ. 1830.

153. Ὁ Ἀ. Μεταξᾶς εἶχε περιοριστῆ στὴν ἔκδοση διαταγῶν καὶ ἐγκυκλίων πρὸς τοὺς βοσκούς. Βλ. Δ/τῆς Ἀγ. Πέτρου καὶ Πραστοῦ πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 644, 5 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93.

154. Στὰ τέλη Ἰουλίου 1830 ὁ ἴδιος ὁ Κυβερνήτης, γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν τελευταία στιγμή τὴ χρησιμοποίησῃ βίας, πῆγε στὴ Μεθώνη, ὅπου εἶχαν προσκληθῆ οἱ πρόκριτοι καὶ ὀπλαρχηγοὶ τῆς Ἀρκαδιᾶς καὶ Καρύταινας. Βλ. Κυβερνήτης (Μαραθονήσι) πρὸς Ἀ. Μεταξᾶ, 31 Ἰουλίου/12 Αὐγ. 1830, πρωτ., συνημμένο στὸ ὑπ' ἀρ. 71 τῆς 31 Ἰουλίου 1830, ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91. Πρβλ. Κυβερνήτης πρὸς στρατηγὸ Schneider, 21 Ἰουλίου 1830, Ἰω. Κ α π ο δ ῖ σ τ ρ ι α, Ἐπιστολαί, μετάφραση, τόμ. Δ', σ. 74 - 75. Πολλοὶ πρόκριτοι παρωθοῦσαν τοὺς βοσκούς νὰ μὴ πληρώνουν φόρους, γιὰτὶ εἶχαν κι αὐτοὶ πολλὰ πρόβατα δοσμένα γιὰ βοσκῆ. Βλ. Τοποτηρητῆς Πραστοῦ πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, 7 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251.

155. Κυβερνήτης πρὸς Γεν. Ἀρχηγὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀρ. 805, 20 Ἰουλίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 247. Ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ Ἰω. Καποδίστρια νὰ ἀντιμετωπίσῃ δυναμικὰ τοὺς βοσκούς πῆγαζε κι ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶχαν ὑποκινηθῆ στὴν ἀπειθείά τους ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τῆς Κυβερνήσεως. Βλ. Κυβερνήτης πρὸς Εὐνάρδο (Παρίσι), 12 Μαΐου 1830 καὶ Κυβερνήτης πρὸς πρίγκιπα Λεοπόλδο, 30 Μαΐου 1830, Ἰω. Κ α π ο δ ῖ σ τ ρ ι α, Ἐπιστολαί, τόμ. Δ', σ. 26 καὶ 37. Πρβλ. Κ. Mendelssohn - Bartholdy, Ἱστορία, τόμ. Β', σ. 284 καὶ

των φόβισε τούς κατοίκους που δέν τόλμησαν νά προβάλουν αντίσταση. Μὲ ὑπέρμετρο ζήλο που ἔφτανε τὴ σκληρότητα ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ ἀνάγκα-
σε πρῶτα τούς βοσκούς τῆς Καρύταινας καὶ τοῦ Λεονταρίου νά δεχτοῦν
τὴν καταμέτρηση τῶν ποιμνίων τους καὶ τὴν πληρωμὴ τῶν φόρων που τοὺς
ἀναλογοῦσαν¹⁵⁶. Παράλληλα ἀνακάλυπτε καὶ τιμωροῦσε ἐπὶ τόπου τοὺς
ἀλογοκλέφτες καὶ τοὺς λοιποὺς κακούργους¹⁵⁷. Ἀπὸ τὴν Καρύταινα ἔστει-
λε στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα στοὺς Διοικητὲς που συναντοῦσαν δυσκολία
στὴ συλλογὴ τῶν φόρων. Ὑστερα πέρασε, στὶς ἀρχὲς Σεπτεμβρίου 1830,
στὴν Ἀρκαδίᾳ. Ἐκεῖ τὸν συνάντησε, περιστοιχισμένο ἀπὸ ἀξιωματικούς
καὶ στρατιῶτες, ὁ Ἄ. Μεταξᾶς καὶ πληροφορήθηκε ὅτι καὶ στὴν ἐπαρχία
αὐτὴ, καθὼς καὶ στὶς ἄλλες τῆς Πελοποννήσου, ἡ εἰσπραξὴ τῶν φόρων
τελείωνε καὶ ὅτι εἰσήχθη ἡ «εὐταξία καὶ ἡσυχία» σύμφωνα μὲ τίς εὐχὲς τοῦ
Κυβερνήτη. Τὰ τάγματα δὲν χρειάζονταν πλέον καὶ ἔπρεπε νά ἐπιστρέψουν
στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα¹⁵⁸. Μόλις ἦλθε ἡ διαταγὴ γιὰ τὴν ἀναχώρησή τους,
ὁ Ἄ. Μεταξᾶς ἔδωσε αὐστηρὲς ἐντολὲς νά ἀποφύγουν καταχρήσεις σὲ
βάρος τῶν κατοίκων· φοβόταν ὅμως ὅτι μικρὲς θὰ συνέβαιναν¹⁵⁹.

Στὸ μεταξύ ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ Κυβερνήτη ὁ Ἔκτακτος Ἐπίτροπος

304· Θ. Κολοκοτρώνη, Ἐπονημονεύματα, σ. 213 : «...οἱ Δελιγιανναῖοι καὶ ἄλλοι [πρόκριτοι] ἔστειλαν ἀνθρώπους εἰς τὴν Μεσσηνίαν καὶ τοὺς ἐσήκωσαν τὸ μυαλό, καὶ εἶπαν ὅλοι ὅτι δὲν πληρώνομε...». Τὴν πεποιθήση αὐτὴ τοῦ Κυβερνήτη ἐνίσχυ-
σαν καὶ οἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Ν. Φλέσσα.

156. Θ. Κολοκοτρώνη, Ἐπονημονεύματα, σ. 213-214. Οἱ ἀντιπο-
λιτευόμενοι διέδιδαν φοβερὰ γιὰ τὴ σκληρότητα τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη. Βλ. Π.
Νικολαΐδης (Ναῦπλιο) πρὸς Γ. Κουντουριώτη, 8 Ὀκτ. 1830, Ἀρχεῖα Λ. καὶ Γ.
Κουντουριώτου, τόμ. 10, σ. 298. Πρβλ. Κ. Mendelssohn-Bartholdy,
Ἱστορία, τόμ. Β', σ. 309.

157. Κυβερνήτης πρὸς Γεν. Ἀρχηγὸ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ Ν. Σταματελό-
πουλο, ἀρ. 2298, 11 Σεπτ. 1830, πρωτ.· Θ. Κολοκοτρώνης (Ἀρκαδίᾳ) πρὸς Κυ-
βερνήτη, 13 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251. : «... Εἰς τὴν
ἐπαρχίαν ταύτην τῆς Ἀρκαδίας, ὁλοὲν ἐξακολοθεῖται ἀκαλότως ἢ εἰσπραξὶς τῶν νομι-
στοποπιατικῶν, συγχρόνως γίνεταὶ καὶ ἡ παιδεία τῶν ἀνακαλυπτομένων διὰ κακουργή-
ματα...». Βλ. καὶ Θ. Κολοκοτρώνης (Ἀρκαδίᾳ) πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, 10
Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 88. Πρβλ. Νικήτας Σταματελόπου-
λος (Ἀρκαδίᾳ) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 221, 20 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν.
Γραμμ., φακ. 252.

158. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Ἀρκαδίᾳ) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 486, 20
Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252.

159. Ἄ. Μεταξᾶς (Ἀρκαδίᾳ) πρὸς Κυβερνήτη, 21 Σεπτ. 1830, πρωτ., Ἀρχ.
Καποδ., φακ. 272. Ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσισε νά παραμείνῃ περισσότερο στὴν
Πελοπόννησο τὸ ΙΘ' τάγμα. Σάν ἔδρα του προσωρινὴ διάλεξε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης
τὸν Πύργο. Βλ. Θ. Κολοκοτρώνης (Καρύταινα) πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Ἡλιδος, 24
Σεπτ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 128.

πληροφορήθηκε τῆς ἐναντίον του συκοφαντίες τῶν ἀντιπολιτευομένων : διέδιδαν ὅτι ἀπό τήν περιοδεία κέρδιζε χρήματα σέ βάρος τοῦ Ταμείου. Τό γεγονός δέν τοῦ φάνηκε παράδοξο γιατί, ὅπως ἔγραψε, πάντοτε εἶχε συκοφαντηθῆ γιά τόν πατριωτισμό του, τή σταθερότητα τοῦ χαρακτήρα του καί τήν ἀπόλυτη ἀφοσίωσή του στό καθεστώς. Λυπήθηκε ὅμως πολύ ἀπό μιᾶ φράση τοῦ Ἰω. Καποδίστρια πού τόν καλοῦσε νά διπλασιάση τήν προσοχή του ἤταν σάν νά ἔμενε ἀκόμη στήν Κυβέρνηση κάποια ὑποψία γιά τήν ἀκεραιότητά του. Ἐπιθυμώντας νά δικαιολογήσῃ τὰ ἔξοδα τῆς περιοδείας του, προσπάθησε νά ἀποδείξῃ ὅτι καί νά ἤθελε, δέν θά μπορούσε νά κερδίσῃ. Ἐξ ἄλλου ἡ προηγούμενη διαγωγή του καί ἡ φτώχεια του μαρτυροῦσαν καλύτερα τήν ἄρνησή του νά πλουτίσῃ μέ ὑποπτα μέσα. Τὰ ἔξοδα τῆς περιοδείας του φαίνονταν γιά τὰ οἰκονομικά τοῦ κράτους σημαντικά, ἀλλά ἦταν ἀδύνατο νά ξοδέψῃ λιγότερα ¹⁶⁰.

Ἀπό τήν Ἀρκαδιά ἀναχώρησε ὁ Ἔκτ. Ἐπίτροπος στίς 22 Σεπτ. 1830. Θά ἀκολούθησε τόν παραλιακό δρόμο καί τήν ἐπομένη τὸ βράδυ ἔφτασε στόν Πύργο. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγουλινίτσας ζήτησαν τήν μεσολάβησή του γιά νά ἰδρυθῆ ἀλληλοδιδασκτικὸ σχολεῖο στήν κωμόπολή τους. Ὑποσχέθηκαν νά ἀναλάβουν αὐτοί, ἀπὸ τὸ ὑστέρημά τους, τή συντήρησή του τὸ μόνο πού ἤθελαν ἦταν νά πληρώνη ἡ Κυβέρνηση τὸ δάσκαλο καί νά ἐφοδιάσῃ τὸ σχολεῖο μέ τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα γιά τὴ λειτουργία του ¹⁶¹. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πύργου πρότειναν τὴ διεύρυνση τοῦ μοναδικοῦ τους λιμανιοῦ, τοῦ Κατακώλου. Ὅπως ἦταν, χωροῦσε πλοιάρια τὸ πολὺ 30 τόννων. Μὲ τήν κατασκευή βραχίονα ἑκατὸ ὀργιῶν καί μέ τὸ καθάρισμα τοῦ ἐσωτερικοῦ του, θά ἦταν δυνατὸ νά προστατεύσῃ ἀπὸ τὴν τρικυμία, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μικρὰ σκάφη, καί τριάντα πλοῖα 300 τόννων καί ἄνω. Ἡ δαπάνη τῆς κατασκευῆς θά ἦταν μικρὴ σὲ ἀναλογία μὲ τὰ ὀφέλη πού θά προέκυπταν, γιά τὸ ταμεῖο καί τοὺς κατοίκους, ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου στήν περιοχή ¹⁶². Ὁ Ἔκτακτος Ἐπίτροπος ἀνέλαβε καί τὴ διεύ-

160. Ἀ. Μεταξᾶς (Ἀρκαδιά) πρὸς Κυβερνήτη, 21 Σεπτ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272. Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι διέδιδαν ἐπίσης ὅτι ὁ Ἀ. Μεταξᾶς, ὅπως καί ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ἀδικοῦσε καί καταπίεζε τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου. Βλ. Π. Νικολαΐδης (Ναῦπλιο) πρὸς Γ. Κουντουριώτη, 8 καί 26 Ὀκτωβρίου 1830, Ἀρχεῖα Λ. καί Γ. Κουντουριώτου, τόμ. 10, σ. 298 καί 312 - 313 : «...ἔβγηκεν [ὁ Μεταξᾶς] ὡς λύκος εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ μόνον διὰ νὰ ἀρπάξῃ καὶ νὰ ἐκδικηθῆ, καθὼς ὁ παραφέντης του Κολοκοτρώνης...».

161. Κάτοικοι Ἀγουλινίτσας πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 26 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93.

162. Κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πύργου πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 28 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93.

θέτηση συνοριακής διαφορᾶς ανάμεσα στις ἐπαρχίες Γαστούνης καὶ Καρύταινας¹⁶³.

Ὁ Ἰω. Καποδίστριας εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὸν Ἀ. Μεταξᾶ νὰ ἐρευνήσῃ μὲ προσοχὴ τὴ διαγωγὴ τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὶς ἐπαρχίες Ἥλιδος καὶ Γαστούνης καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθεια γιὰ ὅσα συνέβησαν ἐκεῖ τελευταῖα¹⁶⁴. Προφανῶς ὁ Κυβερνήτης ἐννοοῦσε τὴ σύγκρουση τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου Ἥλιδος Παν. Ἀναγνωστόπουλου μὲ τὸν Λυκοῦργο Κρεστενίτη. Ὁ πατριωτικὸς ζήλος τοῦ Ἀναγνωστόπουλου εἶχε συνδεθῆ ἄρρηκτα μὲ τὴν ἀφοσίωσή του στὸν Κυβερνήτη. Δὲν ἀνεχόταν ἀντίθετη γνώμη καὶ μὲ ἄγρυπνο βλέμμα παρακολουθοῦσε τὶς κινήσεις τῶν ἀντικυβερνητικῶν. Τελευταῖα, σὲ μιὰ ἐκρηξὴ θυμοῦ, εἶχε διατάξει τὴ σύλληψη τοῦ Κρεστενίτη καὶ τὴν παραπομπή του σὲ δίκη. Ὁ Λυκοῦργος ἦταν γιὸς προεστοῦ, τοῦ Ἰωάννη Κρεστενίτη, καὶ οἱ ἀγῶνες του γιὰ τὰ παραβιαζόμενα, ὅπως ἔλεγε, δικαιώματα τῶν πολιτῶν, ἴσως φαίνονταν ὑποκριτικοὶ καὶ ὑστερόβουλοι. Ἐν τούτοις ἡ σύλληψή του γιὰ ἐνέργειες ποὺ ἐπιτρέπονταν ἀπὸ τοὺς θεμελιώδεις νόμους τοῦ κράτους δὲν ἦταν ἀναμφίβολα ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς δυνάμεως τῶν προκρίτων¹⁶⁵. Ὁ Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος ἔκανε τὶς παρατηρήσεις του πάνω στὴ συμπεριφορὰ τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ τὶς κρίσεις του καὶ μερικὲς ἀμφιβολίες του ἄφησε νὰ τὶς ἀναφέρῃ προφορικὰ στὸν Κυβερνήτη, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ του στὸ Ναύπλιο¹⁶⁶.

163. Κυβερνήτης πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 2293, 10 Σεπτ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251· Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου (Πύργος) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 495, 24 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252.

164. Ἀ. Μεταξᾶς (Ἀρκαδιὰ) πρὸς Κυβερνήτη, 21 Σεπτ. 1830, πρωτ., Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

165. Γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Λυκ. Κρεστενίτη βλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Ἥλιδος πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 1935, 6 Σεπτ. 1830, πρωτ. καὶ συνημμένο : Ἐκτ. Ἐπίτρ. Ἥλιδος πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1909, 3 Σεπτ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93. Ὁ Λυκοῦργος εἶχε πρωτοστατήσει στὶς διαμαρτυρίες τῶν πολιτῶν γιὰ τὰ αὐστηρὰ μέτρα τοῦ Δ/τῆ καὶ τελευταῖα ἦταν ὁ ἐμπνευστὴς μιᾶς ἀναφορᾶς μὲ τὴν ὁποία οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πύργου διαμαρτύρονταν γιὰ τοὺς νέους φόρους στὰ ἀμπέλια τους. Ὁ Ἀναγ. Χρηστόπουλος, ποὺ εἶχε συνοδεύσει τὸν Λυκοῦργο ὡς τὸ Ναύπλιο καὶ τὸν εἶχε παραδώσει στὴν ἐκεῖ ἀστυνομία, ἀνέφερε στὸν Ἀ. Μεταξᾶ (27 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 93) ὅτι κατ' ὄδον ρώτησε τὸν Κρεστενίτη «*διατὶ εἶχον σκοπὸν νὰ διώξουν τοὺς διοικητὰς ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας καὶ ἄλλους ἀπὸ αὐτοὺς νὰ φονεύσουν, καθὼς ὁ Νικήτας Φλέσσας ὁμολόγησε*». Καὶ αὐτὸς ἀπάντησε ὅτι ἦταν «*ὄλος Ζαήμης*» καὶ ὅτι γνώριζε «*ὅλα τὰ τοῦ Ζαήμη, ἀλλὰ τοιοῦτον σχέδιον δὲν ἦτο γενομένον ἀπὸ μέρος αὐτοῦ, καὶ ἴσως τὸ ἔκαμεν ὁ Φλέσσας καὶ ὁ Παπατζιόνης*».

166. Ἀ. Μεταξᾶς (Π. Πάτρα) πρὸς Κυβερνήτη, 8 Ὀκτωβρίου 1830, πρωτ., ἰδιαιτερο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

Ἡ Ἀχαΐα¹⁶⁷ ἦταν τὸ τελευταῖο τμήμα τῆς Πελοποννήσου τὸ ὁποῖο ἐπισκέφθηκε ὁ Ἀ. Μεταξᾶς. Στις 6 Ὀκτωβρίου βρισκόταν στὴν Πάτρα. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως παραπονέθηκαν γιὰ τὴν κερδοσκοπία τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι ἀγόραζαν ὅλα τὰ σιτηρὰ ἀπὸ τοὺς χωρικούς, πρὶν αὐτοὶ τὰ διαθέσουν στὴν ἀγορά, καὶ τὰ ἀποθήκευαν γιὰ ἐξαγωγή. Ἔτσι τὸ ψωμί ἦταν δυσεῦρετο καὶ ἐπομένως ἀκριβό. Οἱ Πατρινοὶ ζήτησαν νὰ ἐμποδιστῇ ἡ ἐξαγωγή τῶν σιτηρῶν, ἀφοῦ μάλιστα δὲν προορίζονταν, ὅπως οἱ ἔμποροι ἔλεγαν, γιὰ τὴν Κέρκυρα, ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἀλβανία¹⁶⁸.

Τὰ κρούσματα τῆς ληστείας ὑπῆρξαν στὴν Ἀχαΐα συχνότερα ἀπὸ τις ἄλλες ἐπαρχίες. Ἰδιαίτερα ἡ δράση τοῦ ἀρχιληστή Καραχάλιου καὶ τῶν συντρόφων του, ποὺ περιφέρονταν ἀπὸ ἐπαρχία σὲ ἐπαρχία, εἶχε βλάψει καίρια τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς βόρειας Πελοποννήσου¹⁶⁹. Μόλις τὸν Ἰούλιο τοῦ 1830, ὅταν γυμνώθηκε κοντὰ στὸ χωριὸ Μάζι ὁ Ἴω. Φεῖζόπουλος, τροφοδότης τῶν στρατευμάτων τῆς Ἀνατολ. Στερεᾶς¹⁷⁰, ἀποφάσισε ἡ Κυβέρνηση νὰ λάβῃ αὐστηρότερα μέτρα : ἐξέδωσε τις ὑπ' ἀρ. 2663 καὶ 2664 ἐγκυκλίου¹⁷¹ καὶ διέταξε τὸν Θ. Κολοκοτρώνη νὰ ἐπιδιώξῃ τὴ σύλληψη τῶν ληστῶν καὶ τὴν τιμωρία τῶν συνεργατῶν τους. Ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ ἀνέθεσε τὴν καταδίωξη τῶν ληστῶν τῆς Ἀχαΐας στὸ Βασ. Πετιμεζᾶ,

167. Ἐπαρχίες Π. Πατρῶν, Βοστίσης καὶ Καλαβρύτων.

168. Πολίτες Π. Πατρῶν πρὸς Ἐκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 8 Ὀκτ. 1830, πρωτ., καὶ συνημμένο : Πολίτες Π. Πατρῶν πρὸς Δ/τὴ Π. Πατρῶν καὶ Βοστίσης, 23 Σεπτ. 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 94. Καὶ ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι καὶ τὴν Καλαμάτα παρατηρήθηκε ἀθρόα ἐξαγωγή σιτηρῶν καὶ ζώων μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνοδο τῆς τιμῆς τους. Σύμφωνα μὲ πληροφορίες ὑπῆρχε μεγάλη ἔλλειψη τῶν προϊόντων αὐτῶν στὰ Ἐπτάνησα καὶ τὴν Ἀλβανία, καὶ οἱ ἔμποροι ἔσπευσαν νὰ ἐπωφεληθοῦν. Βλ. Ἐκτ. Ἐπίτρ. Δυτ. Ἑλλάδος (Μεσολόγγι) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 1930, 26 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252. Δ/τῆς Καλαμάτας κλπ. πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 706, 15 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 253. Ἡ Κυβέρνηση μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2551 ἐγκύκλιο τῆς 18 Ὀκτ. 1830 («Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 83, 22 Ὀκτ. 1830, σ. 394-5) ἀπαγόρευσε τὴν ἐξαγωγή τῶν σιτηρῶν καὶ κάθε εἶδους ζώων. Βλ. καὶ Δ/τῆς Π. Πατρῶν πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 3143, 25 Ὀκτ. 1830, πρωτ. Δ/τῆς Καλαμάτας κλπ. πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 771, 25 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 254.

169. Πολίτες Βοστικζάνοι (Ναύπλιο) πρὸς Κυβερνήτη, 3 Μαΐου 1830, πρωτ., ΓΑΚ Γεν. Γραμμ., φακ. 238.

170. Ἴω. Φεῖζόπουλος (Τριπολιτσά) πρὸς Δ/τὴ Τριπόλεως κλπ., 24 Ἰουλίου 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 91.

171. Σύμφωνα μὲ τις ἐγκυκλίους αὐτὲς θὰ ἦταν «*υπεύθυνα εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ληστευθέντων τὰ χωρία ἐκεῖνα εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν ὁποίων ἤθελεπραχθῇ ἡ ληστεία*». Βλ. ἔκθεση τῶν διατρεξάντων, ΓΑΚ, Γραμμ. Δικαίου, φακ. 91, ἀχρονολόγητα 1830.

ό οποίος ἐπὶ κεφαλῆς στρατιωτικοῦ λόχου εἶχε ἐπιτυχίης¹⁷². Παράλληλα, γιὰ τὴν ταχύτερη ἐκδίκαση τῶν ὑποθέσεων ληστείας, ἡ Κυβέρνηση συνέστησε εἰδικὸ δικαστήριον¹⁷³. Στὸ μεταξύ ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀπὸ τοὺς συλληφθέντες κακούργους δραπέτευσαν ἀπὸ τὸ θαλάσσιον φρούριον τοῦ Ναυπλίου (τὸ Μπούρτζι) καὶ περιφέρονταν στὶς ἐπαρχίες τοῦ κράτους. Γιὰ τὴ σύλληψή τους ἐκδόθηκαν διάφορες διαταγές¹⁷⁴, τὶς ὁποῖες ὁ Ἄ. Μεταξᾶς θεώρησε ἀντικρουόμενες. Ὁ ἴδιος πρότεινε στὸν Κυβερνήτη τὰ μέτρα ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του ἦταν κατάλληλα γιὰ τὴ σύλληψη τῶν δραπέτων: μὲ ἐγκύκλιον νὰ ἀπειληθοῦν τὰ χωριά ποὺ θὰ ἀπέκρυπταν τοὺς δραπέτες ὅτι θὰ πληρώσουν 4 - 5000 γρόσια γιὰ κάθε ἄτομον· νὰ ὀριστῆ ἄμοιβή γιὰ αὐτοὺς ποὺ θὰ μαρτυροῦσαν τὴν κρυψώνα τῶν φυγάδων¹⁷⁵.

Ἐπειδὴ ἡ περιοδεία ἦταν στὸ τέλος της, φαίνεται ὅτι ὁ Ἔκτ. Ἐπιτροπὸς δὲν ἀνέφερε γραπτῶς τὶς κρίσεις του γιὰ τοὺς δημόσιους λειτουργοὺς τῆς Ἀχαΐας¹⁷⁶. Στὶς 14 Ὀκτωβρίου 1830 ἔφθασε στὴ Βοστίτσα (Αἴγιο) καὶ λίγες μέρες ἀργότερα στὰ Καλάβρυτα. Ἐκεῖ πληροφορήθηκε ὅτι στὰ Μαῦρα Λιθάρια ἐμφανίστηκαν 11 ληστὲς καὶ ἀμέσως ἔδωσε ἐντολὲς γιὰ τὴν καταδίωξή τους¹⁷⁷. Στὸ Ναῦπλιο ἐπέστρεψε λίγο μετὰ τὶς 20 Ὀκτωβρίου¹⁷⁸. Στὶς 6 Νοεμβρίου παρέδωσε τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐκτάκτου Ἐπιτροπείας στὴν Κυβέρνηση¹⁷⁹. Ἡ Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας ἔλεγε τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐξόδων του, τοὺς βρῆκε σωστοὺς καὶ ὁ Κυβερνήτης ἔδωσε τὴν ἔγκρισή

172. Βασίλειος Πετιμεζᾶς (Μάζι) πρὸς Κυβερνήτη, 6 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 251. Πρβλ. Θ. Κολοκοτρώνης (Ἀρκαδιὰ) πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, 10 Σεπτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 88· Κυβερνήτης πρὸς Θ. Κολοκοτρώνη, ἀρ. 2330, 14 Σεπτ. 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 252.

173. Ψήφισμα ἀρ. 168, 8 Σεπτ. 1830, «Γεν. Ἐφημερίς», ἔτος Ε', ἀρ. 76, 20 Σεπτ. 1830, σ. 345.

174. Γραμμ. Δ/σύνης πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, ἀρ. 3299, ἐγκύκλιος, 1 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπιτροπὸι, φακ. 94.

175. Ἄ. Μεταξᾶς (Π. Πάτρα) πρὸς Κυβερνήτη, 8 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ἰδιαίτερο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272.

176. Δ/τῆς Πατρῶν ἦταν ὁ Α. Ἀξιῶτης· Προσ. Δ/τῆς Καλαβρυτῶν ὁ Κ. Πελοπίδας· Τοποτηρητὴς Βοστίτσης ὁ Δημ. Νικολόπουλος.

177. Τοποτηρητὴς Βοστίτσης (Διακοπτὸ) πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 832, 19 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 254. Βλ. καὶ Τοποτ. Βοστίτσης (Διακοπτὸ) πρὸς Ἔκτ. Ἐπίτρ. Πελοποννήσου, 19 Ὀκτ. 1830, πρωτ., καὶ συνημμένο, ΓΑΚ, Ἔκτ. Ἐπιτροπὸι, φακ. 94. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ληστὲς αὐτοὺς πιάστηκαν, ἐνῶ πῆγαιναν πρὸς τὴν Πάτρα, ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ Ζήρεια· ἄλλοι πιάστηκαν ἀπὸ τοὺς Πατρινούς. Βλ. Τοποτ. Βοστίτσης πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 837, 21 Ὀκτ. 1830, πρωτ., καὶ πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, ἀρ. 861, 27 Ὀκτ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 254.

178. Π. Νικολαΐδης (Ναῦπλιο) πρὸς [Γ. Κουντουριώτη], 26 Ὀκτ. 1830, Ἀρχεῖα Α. καὶ Γ. Κουντουριώτου, τόμ. 10, σ. 313.

179. Ἄ. Μεταξᾶς (Ναῦπλιο) πρὸς Γραμμ. Ἐπικρατείας, 7 Νοεμβρίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220.

του. Ξοδεύτηκαν συνολικά, μαζί με τοὺς μισθοὺς τοῦ Ἐκτ. Ἐπιτρόπου, φοίνικες 13.923 : 5¹⁸⁰.

Ἡ περιοδεία τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ, ἡ μεταφορὰ ρουμελιωτικῶν ταγμάτων στήν Πελοπόννησο, καθὼς καὶ ἡ δραστηριότητα τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ τῶν συνεργατῶν του, ἔδωσαν τὴ δυνατότητα στὸν Ἰω. Καποδίστρια νὰ ἀποκρούσῃ με ἐπιτυχία τὴν πρώτη ἀξιόλογη πρόκληση κατὰ τῆς κυβερνήσεώς του. Ὁ ἴδιος εἶχε δώσει ὑπερβολικὴ πίστη στὶς ἀποκαλύψεις τοῦ Ν. Φλέσσα καὶ μολονότι δὲν βρέθηκαν ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα, ἐξακολουθοῦσε νὰ πιστεύῃ ὅτι οἱ ἀντίπαλοί του, κυρίως οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου, εἶχαν προετοιμάσει ἐξέγερση ἐναντίον του, ποὺ δὲν ἐκδηλώθηκε γιατί ἡ Κυβέρνηση ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ ὁ Λεοπόλδος παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ θρόνο τῆς Ἑλλάδας¹⁸¹. Φαίνεται ὅμως πιθανότερο ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς προκρίτους τῆς Πελοποννήσου, ὅπως ὁ Ν. Φλέσσας καὶ οἱ Δεληγιανναῖοι, εἶχαν περιοριστῆ μόνο στὴ διασπορὰ ψευδῶν εἰδήσεων ποὺ ὤθησαν τοὺς χωρικοὺς νὰ ἀρνηθοῦν τὴν καταβολὴ φόρων¹⁸². Δὲν εἶχαν ἐξ ἄλλου καμιά ὑπόληψη στὸ λαό¹⁸³ γιὰ νὰ τολμήσουν κάτι σπουδαιότερο καὶ περίμεναν τὸ διορισμὸ ἑνὸς ἡγεμόνα γιὰ νὰ διεκδικήσουν με τὴν ἀφοσίωσή τους τὴν κοινωνικὴ θέση ποὺ ἔχασαν με τὴν Ἐπανάσταση. Οἱ Μαυρομιχαλαῖοι, ἂν καὶ κινητοποιήσαν μερικὲς ἑκατοντάδες Μανιατῶν, δὲν κατόρθωσαν νὰ δώσουν τὴν ἐπιθυμητὴ ἔκταση στὸ ἐγγεῖρημά τους : ἡ ἐπιρροή τους περιορίστηκε σὲ ἕνα μικρὸ τμῆμα τῆς Μάνης. Τὴν Κυβέρνηση θὰ κλόνιζε μιὰ ἀντιπολίτευση ποὺ θὰ ἀπλωνόταν σὲ ὅλες, ὅσο τὸ δυνατό, τὶς κοινωνικὲς τάξεις καὶ θὰ ἀποκοῦσε ἔτσι χαρακτῆρα ἐθνικό. Πρὸς αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν κατεύθυνση συγκέντρωσαν τὶς προσπάθειές τους οἱ ἀντικυβερνητικοὶ παράγοντες τοῦ Ναυπλίου καὶ με ἔμβλημα τὸ «σύνταγμα» ἐπέτυχαν τὴν ἔνωση ἑτερόκλητων ὁμάδων ποὺ γιὰ διαφορετικοὺς λόγους ἐπιθυμοῦσαν τὴν ἀνατροπὴ τοῦ καθεστώτος. Ἦταν σφάλμα ἡ ἄρνηση τοῦ Κυβερνήτη νὰ προβῆ σὲ ἐγκαιρὲς παραχωρήσεις ποὺ θὰ διασποῦσαν τὴν ἐνότητα τῶν ἀντιπάλων του καὶ θὰ στεροῦσαν ἀπὸ ἰσχυρὰ ἰδεολογικὰ ὄπλα τὸν ἀντικυβερνητικὸ τους ἀγῶνα.

180. Γραμματεία Ἐπικρατείας πρὸς Κυβερνήτη, ἀρ. 3915, 11 Νοεμβρίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 255.

181. Δ. Ἀ. Μιαούλης (Ναῦπλιο) πρὸς Γ. Κουντουριώτη, 7 Ὀκτ. 1830, Ἀρχεῖα Α. καὶ Γ. Κουντουριώτου, τόμ. 10, σ. 296 - 297. Βλ. καὶ Ν. Γ. Παγκαλάκης (Μαραθονήσι) πρὸς Αὐγ. Καποδίστρια, 31 Μαρτίου 1831, πρωτ., ΓΑΚ, Ἐκτ. Ἐπίτροποι, φακ. 95. Πρβλ. Ν. Σ π η λ ι ἄ δ ο υ, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Δ', σ. 192 - 193.

182. Βλ. σημ. ἀρ. 98, 155.

183. Π. Νικολαΐδης (Ναῦπλιο) πρὸς [Γ. Κουντουριώτη], 26 Ὀκτ. 1830, Ἀρχεῖα Α. καὶ Γ. Κουντουριώτου, τόμ. 10, σ. 311 : « . . . Ὅσον δὲ διὰ τοὺς Πελοποννησίους προκρίτους . . . αὐτοὶ δὲν ἔχουν σχεδὸν καμμίαν ἐπιρροὴν σήμερον, διότι πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀντὶ νὰ γίνωνται αἴτιοι ὠφελείας πρὸς τοὺς συμπολίτας των, ἐγίνοντο αἴτιοι τῆς συμφορᾶς των . . . ».

Ε Γ Γ Ρ Α Φ Α *

Ἄρ. 1

Ὁδηγίης τοῦ Κυβερνήτη πρὸς τὸν Ἐκτ. Ἐπίτρο. Πελοποννήσου

(ἀρ. 1753, 19 Ἰουνίου 1830, σχ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 243)

Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις σὲ διαπιστεῦει εἶναι οὐσιωδέστατον. Πρόκειται νὰ καθησυχάσῃς τὰ πνεύματα καὶ νὰ συστήσῃς τὴν εὐταξίαν εἰς πολλὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοπονν(ήσου)· εἰς δὲ τὰς παρούσας περιστάσεις ὁ σωτήριος σκοπὸς οὗτος δὲν κατορθοῦται εἰ μὴ δι' ὑπουργοῦ ἔχοντος μὲν τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεως, ἐμπνέοντος δὲ δικαίως πεποιθήσιν εἰς τοὺς σημαντικωτέρους τῶν κατοίκων.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἀποδεικνύει τὸ πόσον ἡ Κυβέρνησις ἐκτιμᾷ τὴν ἱκανότητα καὶ τὸν ζήλον σου, καὶ ὁποίας ἐκδουλεύσεις ἐλπίζει καὶ ἤδη ἀπὸ σέ.

Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Πελοπον(νήσου) τῶν ὁποίων ἡ ἐπιρροή ἐκτείνεται κατὰ τὸ παρὸν εἰς ὅλην τὴν χερσόνησον ταύτην καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ, εἶναι αἱ τῆς Κ. Μεσσηνίας, τῆς Ἥλιδος καὶ τῆς Ἀχαΐας. Αὐτὰς λοιπὸν τὰς ἐπαρχίας ἀξιοῦμεν νὰ περιέλθῃς, διευθυνόμενος κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Κ. Μεσσηνίαν.

Καὶ ὁ μὲν Γερουσιαστὴς Κ. Γενοβέλης, ἔκτακτος ἐπίτροπος τοῦ τελευταίου τούτου Τμήματος, ἐναποτιθέμενος εἰς σέ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων θέλει σέ δώσει ὅσας ἔλαβε μέχρι τοῦδε πληροφορίας περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῶν ἐκεῖ ἐπαρχιῶν, ὁ δὲ Γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ὅσας ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἔχομεν, καὶ ἐξ ὅλων τούτων τῶν διδομένων θέλεις ἐννοήσῃς, ὅτι πρόκειται ἤδη νὰ διασωθῇ, εἰ δυνατόν, ἡ οἰκογένεια τῶν Μαυρομιχάληδων καὶ τινες τῶν περὶ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ μῖσος τῶν συμπατριωτῶν τῶν, καὶ ἀπὸ τὸν ἄφευκτον ὄλεθρον.

Ὁ τρόπος τῆς ἐπιτυχίας συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὑποχρεώσῃς τὸν Καπ(ετὰν) Γιάννην καὶ τοὺς ἀδελφούς του νὰ ἔλθουν εἰς Ναύπλιον διὰ νὰ ἀπολογηθοῦν, ἢ νὰ μοιωθοῦν εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ κατασταθῶσιν ἀβλαβεῖς.

Ἐκτὸς τούτου θέλεις ἀσχοληθῇ καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ὄργανισμὸν τοῦ τόπου, συσταίνων τοὺς δύο διοικητὰς τοὺς ὁποίους ἡ Κυβέρ(νησις) διώρισεν εἰς τὴν Καλαμάταν καὶ Μαραθονήσι.

Ἡ σύστασις τῶν δημογεροντιῶν καὶ ὁ προκείμενος διοργανισμὸς τῆς

* Διατηρήθηκε ἡ στίξις καὶ ἡ ὀρθογραφία τῶν κειμένων. Γράφηκαν μόνο μὲ κεφαλαῖο γράμμα ὅλα τὰ κύρια ὀνόματα.

πολιτικῆς φρουρᾶς θέλουν σέ δώσει τὰ μέσα τοῦ νά προσκολλήσης εἰς τὰ συμφέροντα τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας ὅσους τῶν κατοίκων ἠμπορεῖς νά μεταχειρισθῆς ὠφελίμως.

Ὁ ἤδη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα εὐρισκόμενος στρατ(ηγός) Νικήτας διετάχθη νά ἀγωνίζεται πρὸς τὸ ἴδιον τέλος, καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς αὐτόν, ὅθεν καὶ θέλει σέ συνδράμει, ὥστε νά ἐπιτύχουν αἱ προσπάθειά σου.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι προθυμοτάτη νά ἀφοσιώσῃ μέγα μέρος τῶν εἰσοδημάτων τῆς Σπάρτης εἰς τὰς διὰ τὴν τοπικὴν διοίκησιν καὶ τὴν πολιτικὴν φρουρὰν ἀναγκαίας δαπάνας, ἐὰν λάβῃ τὴν βεβαίωσιν ὅτι ἡ θυσία αὕτη δύναται νά συντελέσῃ εἰς μόνιμον συντήρησιν τῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας, καὶ δὲν θέλει ὑποτρέφει τὸ πνεῦμα τῆς φατρίας καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ὁ Γερουσιαστὴς Κ. Γενοβέλης προσεκλήθη ἀπὸ τὴν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἐπιτροπὴν νά παραλάβῃ τὰ τελωνικὰ εἰσοδήματα, ἔλαβε προσέτι καὶ παρ' ἡμῶν ἀπ' εὐθείας 7 χιλ. γρ. διατάττεται δὲ ἤδη νά σ' ἐγχειρίσῃ ὅσα χρήματα εἶναι ἀκόμη εἰς χεῖρας του, καὶ νά δώσῃ λόγον τῆς χρήσεως τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἐπάνοδόν του.

Ἐκτελεσθέντος τοῦ ἔργου σου εἰς Μάνην, θέλεις ἀπέλθει εἰς Πύργον καὶ Γαστούνην, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀχαΐας, ἐντεῦθεν δὲ θέλεις ἐπιστρέφει κατ' εὐθείαν εἰς Ναύπλιον.

Εἰς τὰς ἄνω εἰρημένους ἐπαρχίας πρέπει νά ἐφορεύσῃς τὰ τῆς ἐσωτ(ερικῆς) διοικήσεως καὶ προπάντων τὴν διαγωγὴν τῶν Ἀστυνόμων, τελωνῶν καὶ ὑγειονόμων, ἦτις ἐν γένει δὲν ἐπαινεῖται, καθ' ὅς πληροφορίας ἐλάβομεν περὶ τούτου.

Ἴδου δὲ πῶς πρέπει νά θεωρήσῃς τὴν ἐσωτερ(ικὴν) τῆς Πελοποννήσου κατάστασιν ὀρμώμενος ἀπὸ γενικὴν τινα ἀρχήν.

Δὲν ἀγνοεῖς τὴν κρίσιμον θέσιν εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται ἡ Ἑλλὰς καὶ ἀπολύτως μὲν διὰ τὰς πολιτικὰς περιστάσεις, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὴν παρὰ τήν τινος τοῦ Πρ(ίγκιπος) Λεοπόλδου.

Ἡ κενοδοξία, ἡ φιλαυτία καὶ ἡ ἰδιοτέλεια τῶν σπουδαρχούντων εἶναι ἤδη εἰς βρασμόν. Οἱ σήμερον ἐν πράγμασι, φοβούμενοι τοὺς ἀντιζήλους τῶν δηλ. τοὺς μὴ ἐν ὑπουργήμασι, τοὺς παριστῶσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὡς συνομότας, οὗτοι δὲ βλέποντες οὕτως ἑαυτοὺς μεμονωμένους, προσπαθοῦν νά ἐπιστηριχθῶσιν εἰς τοὺς ξένους.

Ἡ κάλη αὕτη, ἦτις εἶναι φυσικὴ τρόπον τινά, δὲν ἠμπορεῖ νά κατασταθῇ ἐπιβλαβής, ἂν οἱ ὑπηρετοῦντες τὴν Κυβέρνησιν πολῖται ἐκτελῶσι τὰ χρέη των, ἀφορῶντες εἰς μόνον τὸ γενικὸν συμφέρον. ἀλλ' ἂν τοῦτο δὲν κατορθοῦται ἐξ αἰτίας τοῦ χαρακτηρίζοντος τὴν διαγωγὴν των φατριαστικοῦ πνεύματος ἡ Κυβέρνησις θέλει ἀναγκασθῆ με λύπην τῆς νά διακηρύξῃ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κόσμου ὅλου, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ ἄλλως νά ἐκπλη-

ρώση τὰ καθήκοντά της εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰ μὴ διὰ ξένης στρατιωτικῆς δυνάμεως.

Κατὰ τοῦτο ἀξιοῦμεν νὰ ἐξηγηθῆς σαφῶς μὲ τοὺς δημοσίους ὑπουργούς, τοὺς προκρίτους καὶ τοὺς ὄπλαρχηγούς, τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν.

Διὰ νὰ ἀποδειχθῆ πραγματικῶς, ὅτι καὶ ἡ ἐκλογή τῶν ὑπαλλήλων τῆς Κυβερν(ήσεως) ἦτον εὐλογος καὶ τὸ διοικητικόν της σύστημα εἶναι ὀρθόν, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη εἰς τὸν τόπον ἡσυχία, ἀσφάλεια καὶ εὐπείθεια. ὅθεν περιμένομεν τὰς περὶ τούτων ἀναφοράς σου, διὰ νὰ σὲ δώσωμεν ἀναλόγως τὰς περαιτέρω ὁδηγίας, καὶ νὰ διατάξωμεν τὰ πρακτέα.

Σὲ δίδομεν τὴν ἄδειαν νὰ συμπαραλάβῃς μετὰ σοῦ ὀλίγους στρατιώτας καὶ δύο Γραμματεῖς, περιστέλλον ὅμως κατὰ τὸ δυνατόν τὸν ἀριθμὸν τῶν πρώτων, διὰ τε τὴν ἀπορίαν τοῦ ταμείου, καὶ διότι εἶναι εὐκολώτερον νὰ συνοδεύεσαι, ὅταν θέλῃς ἀπὸ τοὺς ὑπὸ τὸν στρατ(ηγὸν) Νικ(ήταν) διατελοῦντας.

Θέλεις λαμβάνει εἰς τὸ διάστημα τῆς περιοδείας σου, ἐκτὸς τοῦ Γερουσιαστικοῦ μισθοῦ σου, ἑξακοσίους φοίνικας κατὰ μῆνα δι' ἑκτακτα ἑξοδα.

Ἄξιοῦμεν δὲ νὰ μὴ συγχωρῆς ὥστε οἱ συνακολουθοῦντές σε νὰ ἐπιβαρύνουν τὸν τόπον, ὅπου ὑπάγεις. Ἐπὶ τούτῳ θέλεις τοὺς δίδεις τὸν μισθὸν τοῦ στρατιώτου, συμπεριλαμβανομένων τῆς τε μερίδος καὶ τοῦ σιτηρεσίου.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 19 Ἰουνίου 1830

Ὁ Κυβερνήτης

I.A.K.

Ὁ Γρ. τῆς Ἐπικρ.

N. Σηλ.

Ἄρ. 2

Ἀναφορὰ τοῦ Ἐκτ. Ἐπιτρ. Πελοποννήσου πρὸς τὸν Κυβερνήτη

(ἀρ. 44, 8 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 87)

Ἐξοχώτατε!

Λαβὼν δύο ἡμέρας καιρὸν νὰ παρατηρήσω καὶ νὰ σκεφθῶ καλλίτερα τὰ ἐδῶ διατρέχοντα πράγματα, δέχομαι τὰς εἰς τὴν προχθεσινὴν ἀναφοράν μου παρατηρήσεις ὡς ὀρθάς, μ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν στιγμὴν σχεδιασθεῖσαν ἐπάνω εἰς ὅσας ἠδυνήθην ἐκ τοῦ προχείρου νὰ συνάξω πληροφορίας, προσθέτω εὐχαρίστως, ὅτι ἐκ τῶν ὁποίων ἄρχισα νὰ λαμβάνω προκαταρτικῶν μέτρων πρὸς διόρθωσιν τῶν διατρεχόντων, λαμβάνω ἀφορμὴν νὰ ἐλπίσω καρπὸν ἀνάλογον ἢ ἀμερόληπτος καὶ φρόνιμος διεύθυνσις συνοδευομένη μετὰ δυνάμεως ἰκανῆς εἶναι ἀχώριστα καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖα μέσα εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν διατρεχόντων. ἢ φρόνιμος ἐφαρμογὴ παντὸς μέτρου τείνοντος εἰς τὴν γενικὴν ἐκείνην ἀρχήν, ἣτις φέρει τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν εἰς τοὺς λαούς, ἐν ᾧ εἶναι ἔργον πολλὰ ἐπίμοχθον, ἀπαιτεῖ καὶ ἑξοδά τινα, τὰ ὅποια οὔτε ἡ Κυβέρνησις, οὔτε ὁ ἐπιφορτισμένος ἀνθρωπὸς της δύναν-

ται βεβαίως ἀπό μακρόθεν νά προΐδωσι καί νά προσδιορίσωσι. ἡ θέσις μου, μέ τοὺς ὁποίους ἔχω μάλιστα νά κάμω ἀνθρώπους μ' ὑποχρεώνει νά μὴ φανῶ πολλά φειδωλὸς τοιούτων μέσων. τοιαύτη πρόχειρος σκέψις μ' ὑπεχρέωσε νά σᾶς ζητήσω διὰ τῆς προλαβούσης ἀναφορᾶς μου τὴν ποσότητα εἴκοσι χιλ(ιά)δ(ων) γροσίων. αὐτὸ τοῦτο παρακαλῶ καὶ αὐθις, ὑποσχόμενος νά μεταχειρισθῶ τὴν μεγαλητέραν οἰκονομίαν καὶ νά δώσω ἐν καιρῷ τοὺς πλέον πειστικὸς λόγους καὶ τὰς ἀποχρώσας ἀποδείξεις περὶ τῆς χρήσεως πάσης χρηματικῆς ποσότητος, ὅπου ἤθελα εὐρεθῆ ὑποχρεωμένος ἀπὸ τὴν ἀνάγκην νά ἐξοδεύσω· ἀλλ' ἐπειδὴ καθ' ἃς ἔλαβον πληροφορίας τὰ τῆς Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας δασμοτελώνεια, δὲν εἶναι δυνατὸν ἔνεκα τῶν περιστάσεων νά μοι χορηγήσωσι τοιαύτην ποσότητα, παρακαλεῖται ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης νά διατάξῃ τὴν ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας Ἐπιτροπὴν νά τὰ παραδώσῃ μετρητὰ εἰς τὸν ἐπίτηδες στελλόμενον ἄνθρωπὸν μου συντροφευμένον μέ δύναμιν ἐκτελεστικὴν ἀνάλογον πρὸς ἀσφάλειαν.

Αἱ ἐπὶ τόπου εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Τμήματος τούτου ἀκριβεῖς παρατηρήσεις μου, καὶ αἱ ἀκριβεῖς πληροφορίες, τὰς ὁποίας ἠδυνήθην νά συνάξω ἀπὸ τοὺς πλέον φρονίμους, ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου τούτου, μ' ὑποχρεώνουν νά καθυποβάλλω ὑπ' ὄψιν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ὅτι ἡ ἀνέκαθεν τῶν μερῶν τούτων μεγαλητέρα δυστυχία ἐστάθη ἢ κατὰ καιρὸν ἀνέγερσις πολλῶν πολεμικῶν πύργων ἀπὸ τοὺς πλέον ἀχρεῖους τυραννίσκους τοῦ τόπου τούτου· ἡ ρίζα τῶν βουνῶν, τὰ ὁποῖα διαχωρίζουσι τὴν Λακεδαιμονίαν ἀπὸ τὴν Μεσσηνίαν, κοινῶς λεγομένων Μπαρδούνια, καὶ ὁ εὐρύχωρος κάμπος τοῦ Ἑλους, ἐμπεριέχουσι περίπου τῶν ἐξήκοντα τοιούτων πύργων· μερικοὶ ἐξ αὐτῶν οἱ πλέον πλησίον εἰς τὸν Μιστρᾶν κατέχονται ἀπὸ τινὰς στρατιωτικὸς, εἰς τοὺς ὁποίους μάλιστα ἔκαμον καὶ ἰκανὰς ἐπισκευὰς ἔνεκα τῶν παρελθουσῶν περιστάσεων, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι ἔρημοι. ἀλλ' ὅσάκις τινὲς ἐκ τῶν ἀχρεῖων Μανιατῶν ἐπιθυμήσωσι ν' ἀρπάξουν τῶν πτωχῶν γεωργῶν τοὺς καρπούς, ἢ νά δεῖξωσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς δυνατώτερον, πράττοντες καταχρήσεις, μεταχειρίζονται αὐτοὺς ὡς ἄσυλον τῶν κακουργιῶν των. ἡ κατεδάφισις τῶν πύργων τούτων, κατ' ἐμέ, φαίνεται ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας εἰς τὰ μέρη ταῦτα, ἐν ᾧ μάλιστα δὲν εἶναι καμμιάς χρήσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἂν θέλήσῃ νά τοὺς φυλάξῃ ὑποχρεοῦται εἰς ἔξοδα ὄχι ὀλίγα, ἐπειδὴ πρέπει νά ἔχῃ τρεῖς στρατιώτας εἰς τὸν καθένα, τοῦλάχιστον, ὡς φύλακας· ἡ ρῆξις τῶν κτιρίων τούτων δὲν πιστεύω νά ἀπαιτῆ μεγάλα ἔξοδα, ἐπειδὴ σήμερον μάλιστα ὅπου εὐρίσκεται ἐνταῦθα ἔνεκα τῶν περιστάσεων ἰκανὴ ἐκτελεστικὴ δύναμις, μόνον τινες τεχνίται διὰ νά κάμωσι τὰς ὑπονόμους, καὶ ἡ ἀναγκαῖα πυρίτις χρειάζονται. ἡ πρᾶξις αὕτη, ἐν ᾧ κατατρομάζει καὶ ἀπελπίζει τοὺς ἀχρεῖους, ἐμψυχώνει μεγάλως τοὺς φιλησύχους καὶ ἀπαλάττει τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τὰ συνεχῆ ἔξοδα, ὅπου φυσικὰ θέλει

είναι υποχρεωμένη να κάμη πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν κακούργων ἐμφωλευόντων κατὰ τὴν ἀνάγκην εἰς τὰ ἄσυλα ταῦτα. ἡ πρᾶξις τοῦ Μπόγγρη τῆ εἶναι πρόσφατον παράδειγμα· ἐκεῖνο ὅπου χρεωστῶ να προσθέσω εἶναι ὅτι δὲν πρέπει ἡ Κυβέρνησις να ὑπονοήσῃ κἀνὲν ἀπευκταῖον ἀποτέλεσμα, ὡς ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ μέτρου τούτου, ἀρκεῖ μόνον να ὑποσχεθῆ τὴν δικαίαν καὶ νόμιμον ἀποζημίωσιν εἰς τοὺς πολίτας ἐκείνους, ὅπου εἰς τινὰς τῶν πύργων τούτων ἔκαμον ἐπισκευάς, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ δίκαιον, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀνάγκη φαίνεται τοὺς ὑπεχρέωσεν εἰς τὰς παρελθούσας κρισίμους περιστάσεις τῆς Πατριδος να κατοικῶσιν εἰς ὄχυρά μέρη. ἂν αἱ παρατηρήσεις μου αὗται φανῶσιν ὀρθαί, ἄς ἐκδοθῶσιν αἱ περὶ τούτων ἀναγκαῖαι διαταγαί, καὶ ἄς σταλῶσι συγχρόνως διὰ θαλάσσης καὶ 1000 οκ(ά)δ(ε)ς πυρίτιδος ἀπὸ τὴν εὐρισκομένην εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ Ναυπλίου ἄχρηστον διὰ πόλεμον.

Περὶ τῶν διατρεχόντων εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν να δώσω εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰς πληροφορίας ὅπου ἀπαιτῶνται ἀπὸ τὰ χρέη μου, ἐπειδὴ καὶ εἰσέτι δὲν ἔλαβον αὐτὰς ἀπὸ τὰ διάφορα Διοικητήρια καὶ τὰς ἀστυνομίας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐξέδωκα ἐγκυκλίους διαταγὰς μου, μόλις ἐξῆλθον τοῦ Ναυπλίου· στοχάζομαι ὁμως ὅτι ἡ προσωρινὴ παρουσία μου εἰς τὰ σημαντικώτερα μέρη εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ να ἐξομαλύνῃ πᾶσαν διατρέχουσαν ἀνωμαλίαν, καὶ να εὐκολύνῃ τὰς ὑπαλλήλους τῆς Κυβερνήσεως ἀρχὰς εἰς τὴν ἀκριβῆ τῶν χρεῶν τῶν ἐκτέλεσιν.

Περὶ τῆς καταπαύσεως τῆς ληστείας εἰς τοὺς δημοσίους δρόμους ἐσκέφθην ἀρκετά, καὶ ὠμίλησα τὰ χρειώδη πρὸς τὸν Στρ(ατηγὸν) Νικήταν. ἀλλὰ θεωρῶ δύσκολον να κατορθωθῆ κατὰ τὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ἡ παῦσις τῆς ὀλεθρίου ταύτης Νόσου πρότου δώσω τέλος εἰς τὰ ἐδῶ διατρέχοντα, καὶ ν' ἀρχήσω τὴν εἰς τὴν λοιπὴν Πελοπόννησον περιοδίαν μου· ἐπειδὴ καὶ ὁ Στρ(ατηγὸς) Νικήτας ὑποχρεωμένος να συνδράμῃ τὰς ἐδῶ ἐργασίας μου, δὲν ἔμπορεῖ να τρέξῃ ὁ ἴδιος εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀχαΐας, Κορίνθου καὶ Ἀργολίδος ὅπου συνεχῶς πράττονται τοιαῦτα κακουργήματα, διότι εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου οἱ δρόμοι εἶναι κατὰ πάντα ἀσφαλεῖς καὶ ἡσυχοί.

Χθὲς ἔπεμψα ἀνθρώπους μου φρονίμους εἰς τὴν Μάνην μὲ προσκλητικὰ ἐπίσημα ἐγγραφὰ μου πρὸς τοὺς προκρίτους καὶ Καπεταναίους διὰ να συνέλθωσιν ἄνευ τινος ἀναβολῆς εἰς τὸ Μαραθονῆσι, να μὲ συνδράμωσιν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐσωτερικῆς εὐταξίας τοῦ τόπου τῶν, καὶ να συμβουλευθῶ μὲ τὰς γνώσεις τῶν, ὁποῖαν εἶναι δυνατὸν να ἐπιφέρῃ θεραπείαν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἡ Κυβέρνησις· ἔπεμψα καὶ ἕτερον φρόνιμον καὶ ἐπιτήδειον ἄνθρωπόν μου εἰς τὴν Μονεμβασίαν διὰ να λάβῃ πληροφορίας περὶ τῆς διαδοθείσης φήμης ὅτι ἀπεστάλησαν ἐξ Ὑδρας πολεμοφόδια εἰς τὴν Μάνην.

Δέν ἔχω τι ἄλλο ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ προσθέσω, ἀλλ' ὑποσημειοῦμαι μὲ τὸ πλεόν βαθύτατον σέβας.

Ἐν Μιστρά τῇ 8 Ἰουλίου 1830

τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος
εὐπειθέστατος καὶ προθυμότατος δούλος
ὁ κατὰ τὴν Πελ. Ἐκτ. Ἐπίτροπος
Α. Μεταξᾶς

Ἄρ. 3

Ἀναφορὰ τοῦ Ἐκτ. Ἐπιτρ. Πελοποννήσου πρὸς τὸν Κυβερνήτη

(ἀρ. 125, 27 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ. Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220)

ἐξοχώτατε!

Ἀπὸ τὴν ἐσώκλειστον ἀναφορὰν τοῦ Κυρίου Ἀναστασίου Χηνοπούλου ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου μου κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Μονεμβασίας, πληροφορεῖται καταλεπτῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ὅσα οὗτος, ἐκπληρώσας κατ' ἀκρίβειαν τὰ χρέη τῆς ἀποστολῆς του, ἠδυνήθη νὰ ἐξιχνιάσῃ περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἐκεῖ ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως, περὶ τῆς τῶν σημαντικότερων πολιτῶν ὡς πρὸς τὰ καθεστῶτα, περὶ τῶν καταχρήσεων, τὰς ὁποίας ἔκαμαν οἱ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπαρχίαν εἰσβαλόντες Μανιάται, καὶ τελευταῖον περὶ τοῦ ἂν ἐπέμψθησαν πολεμοφόδια ἐξ Ὑδρας εἰς Μάνην. Ὡστε εἰς ἐμὲ δὲν μένει ἄλλο νὰ προσθέσω, εἰ μὴ τὸ νὰ καθυποβάλλω ὑπ' ὄψιν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος τὰς ἀκολουθοῦσας παρατηρήσεις μου, ἐπειδὴ καὶ θεωρῶ αὐτὰς ὡς μόνας ὁποῦ δύνανται νὰ συντελέσουν εἰς τὸν σκοπὸν τῆς εἰσάξεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας εἰς τὴν παρημελημένην ἄρχι τοῦδε ἔνεκα τῶν περιστάσεων σημαντικὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν.

Α'. Νὰ σηκωθῇ ὁ νῦν τοποτηρητῆς τῆς ἐπαρχίας Μονεμβασίας Γ. Οἰκονόμου· διότι οὗτος ἐκτὸς ὅτι ὡς θέλει πληροφορηθῇ ἡ Ὑ.Ε. ἀπὸ τὴν περιγραφὴν, τὴν ὁποίαν κάμνει περὶ αὐτοῦ ὁ Κ. Χηνόπουλος, ἀλλὰ καὶ καθ' ἃς ἠδυνήθη νὰ λάβω ἐγὼ ἐνταῦθα ἀπὸ διαφόρους ἀξιοπίστους καὶ ἀμερολήπτους πληροφορίας, εἶναι ἄνθρωπος ἀνάξιος, ἔχων φερσίματα καὶ τρόπον ὅπως διόλου ἀσυμβιβάστους μὲ διοικητικὸν χαρακτήρα, ὥστε ὁποῦ δὲν συμφέρει κατ' οὐδένα λόγον νὰ μένη ἐπὶ πλεόν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται τῶρα θέσιν, ἐν ᾧ μάλιστα ἡ Κυβέρνησις, ὅταν θέλη, ἐμπορεῖ νὰ τὸν μεταχειρισθῇ εἰς ἄλλην.

Β'. Νὰ διορισθῇ ἀντὶ τοῦ Γ. Οἰκονόμου ὁ κ. Ἰωάννης Δόβας (ὄχι ὅμως ὡς τοποτηρητῆς, διότι ἴσως δὲν θέλη τὸ δεχθῆ, ἀλλ' ὡς Προσωρινὸς Διοικητής), ἀνὴρ συνέτος, πιστὸς καὶ ἄξιος νὰ ἐκπληρώσῃ καθ' ὅλην τὴν ἀκρίβειαν τὸ χρέος τοῦτο, θέλει δὲ συναγροικεῖται πάντοτε μετὰ τοῦ Διοικητοῦ Λακεδαίμονος καὶ Μονεμβασίας Κ. Ν. Μπούκουρα, μ' ὄλον ὅτι διὰ τὴν

τριακοντάωρον σχεδόν ἀπόστασιν τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλην ἐπαρχίαν, καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῆς ἐπαρχίας Μονεμβασίας θεωρῶ ὡς ἀπολύτως ἀναγκαῖον τὸ νὰ διορισθῇ χωριστὸς ὁ Διοικητὴς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην.

Γ'. Ὁ νῦν φρούραρχος τοῦ φρουρίου Μονεμβασίας, ὡς ἄνθρωπος κακοήθης νὰ ἐξωσθῇ καὶ νὰ διορισθῇ εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀνὴρ ἄξιος νὰ φρουρῇ ἓν τόσον σημαντικὸν φρούριον, καὶ νὰ ἐκπληροῖ τὰ χρέη του μετ' ἐπιπέδου πίστεως καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὰ καθεστῶτα.

Δ' Νὰ ἐξωσθῇ καὶ ὁ δασμοτελώνης ὡς ὁμοίος τοῦ φρουράρχου, νὰ λάβῃ δὲ τὰ χρέη του ὁ Κύριος Στεκούλης, ὅστις ἐκτὸς ὅτι εἶναι νέος ἄξιος, τίμιος καὶ πιστός, δὲν ἔχει καὶ ἀνάγκην γραμματέως, ὡς ἔχων ἀρκετὴν γνώσιν καὶ πείραν τῆς γλώσσης του.

Διὰ τὰς καταχρήσεις τὰς ὁποίας ἔκαμαν οἱ Μανιάται εἰς τὴν ἐκεῖ εἰσβολὴν των, ὁ Διοικητὴς Λακεδαιμόνος καὶ Μονεμβασίας διώρισε, κατὰ πρόσκλησίν μου, ἐπιτροπήν, ἣτις θέλει ἀπέλθει νὰ κάμῃ τὰς ἐξετάσεις τῆς ἐπιτοπίως, καὶ θέλει δώσῃ ἐπομένως περὶ πάντων τὰς ἀποχρώσας πληροφορίας, ὥστε ἐξ αὐτῶν ὀδηγούμενη ἡ Κυβέρνησις νὰ δυνηθῇ ἐν καιρῷ ν' ἀπαντήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις ὁποῦ θέλουν κάμει οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν προσόδων δι' ὅσας ὑπέφερον ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τῶν Μανιατῶν ζημίας.

Περὶ δὲ τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ζητεῖ ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ, ἂν τῷ ὄντι ἐστάλῃσαν ἢ ἔμελον νὰ σταλῶσι πολεμοφόδια ἐξ Ὑδρας εἰς τὴν Μάνην, καὶ ἀφ' ὅσα ἐκθέτει περὶ τοῦ ἀντικειμένου ὁ Κύριος Χηνόπουλος εἰς τὴν ρηθεῖσαν πρὸς ἐμὲ ἀναφορὰν του, καὶ ἀφ' ὅσας ἠδυνήθη νὰ κάμω ἐνταῦθα ἐρεῦνας, ἐξάγεται, ὅτι ἡ φήμη τοιαύτης ἀποστολῆς εἶναι ἀνύπαρκτος, καὶ μόνον λόγοι ἀπλοῖ τοῦ πλοιάρχου Ἰωάννου Ἀρμυράντη.

Ἐν Μαραθωννησίῳ τὴν 27 Ἰουλίου 1830

Α. Μεταξᾶς

Ἄρθ. 4

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ πρὸς τὸν Ἰω. Καποδίστρια

(22 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ἰδιαιτέρο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272)

Ἐξοχώτατε!

Ἐλαβον τὰς τελευταίας διαταγὰς τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ ἰδιαιτέραν ἐπιστολήν της· οἱ Προκριτοκαπεταναῖοι Μανιάται εὐρίσκονται ἐνταῦθα ὅλοι συναγμένοι κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς πρόσκλησίν μου, καὶ καταγίνομαι μετ' αὐτῶν πῶς νὰ διευθετήσω τὰ τοῦ τόπου των.

Ἐκ τοῦ πλησίον θεωρῶν τὰ πράγματα καλλίωτερον βλέπω πόσον εἶναι δύσκολον νὰ οἰκονομήσῃ τις ἄγριον λαὸν γεμάτον πάθῃ, συνηθισμένον νὰ ἐκδικῆται μετὰ τὰ ὄπλα του καὶ κατὰ τὴν ὀρεξίν του, καὶ τὸ χεῖριστον πάντων ὁποῦ οἱ πονηροὶ ραδιοῦργοι καὶ εὐκολύνονται νὰ τὸν κινοῦν ὅπως θέλουν,

μ' ὄλα ταῦτα κολακεύομαι διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος νὰ κάμω κάποιαν διόρθωσιν.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μαυρομηχάλης, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννη Κατζῆ λεγομένου ἤκουσαν τὴν φωνὴν μου προθύμως τοῦ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Ναύπλιον, ἀλλὰ πάντῃ ἀνοικονόμητοι καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἐξοδά των, ὑποχρεοῦμαι νὰ τοὺς χορηγήσω διακόσια ἢ τοῦλάχιστον ἑκατὸν πενήκοντα δίστηλα, καὶ αὔριον συνοδευμένοι μὲ φρουρὰν ἰπέων ἀναχωροῦν. Τοῦτο θέλει εὐκολύνει μεγάλως τὰ ὁποῖα περὶ τοῦ Κατζῆ ἔλαβον μέτρα διὰ νὰ τὸν πέμψω καλὰ συνοδευμένον, ἂν δὲν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ θεληματικῶς. Ὁ Κύριος Γενοβέλης ἐπιστρέφει εἰς τὸ Ναύπλιον ὄχι τόσον εὐχαριστημένος. Εὐχομαι νὰ δώσω τέλος ἐν τάχει καὶ καλὸν εἰς τὰ ἐδῶ πράγματα, διὰ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν περιοδίαν μου.

Εὐχαριστῶ μεγάλως τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα διὰ τὰς ὁποίας εὐαρεστεῖται νὰ μοὶ κοινοποιῇ κάθε τόσον ἐξωτερικὰς χαροποιὰς εἰδήσεις.

Δὲν ἔχω ἄλλο τι ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ προσθέσω, ἀλλ' ὑποσημειοῦμαι μὲ τὸ ἀνήκον βαθύτατον σέβας.

Ἐν Μαραθονησίῳ

22 Ἰουλίου 1830.

Τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος

Εὐπειθέστατος καὶ ἐλάχιστος δοῦλος

Α. Μεταξᾶς

Ἄρ. 5

Σχέδιο τοῦ Ἐκτ. Ἐπιτρ. Πελοποννήσου γιὰ τὴ διοικητικὴ μεταρρύθμιση τῆς Μάνης

(24 Ἰουλίου 1830, ἀντ., ΓΑΚ, Ἀρχ. Βλαχ., φακ. 220)

Ἀριθ. 114

Ἑλληνικὴ Πολιτεία

Ὁ κατὰ τὴν Πελοπόννησον Ἐκτακτος Ἐπίτροπος.

Πρὸς ἅπαντας τοὺς Προκριτοκαπεταναίους τῆς Σπάρτης, συνελθόντας ἐνταῦθα κατὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐπισήμους προσκλήσεις μου.

Ἐδέχθην εὐχαρίστως τὴν σημερινὴν πρὸς ἐμὲ ἀναφορὰν σας, καὶ ἰδοὺ σπεύδω, κατὰ χρέος, νὰ σᾶς διευθύνω τὴν ἀνήκουσαν ἀπάντησιν· εἰς τὰς ὁποίας ἔλαβον μαζὴ σας ἀλληλοδιαδόχως ἰδιαιτέρας συνεντεύξεις μοὶ φαίνεται ὅτι σᾶς ἐξήγησα ἀρκετὰ τὴν μεγάλην τῆς Κυβερνήσεως ἀγανάκτησιν διὰ τὰ εἰς τὴν πατρίδας σας διατρέξαντα κακά, καὶ τὴν ἐκ τούτων πηγάζουσαν βλάβην εἰς τὰ ἰδιαιτέρα καὶ τὰ ἔθνικα συμφέροντα. Σᾶς παρέστησα ἐπίσης τὴν μεγίστην ἐπιθυμίαν τῆς Α.Ε. τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Κυβερνήτου τοῦ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸν τόπον σας ἡ εὐταξία καὶ ἡ ἀσφάλεια, καὶ τέλος πάντων τὴν εὐνοϊκὴν του πατρικὴν διάθεσιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος σας καὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν ἰδιαιτέρως, ἂν μ' ὄλα τὰ μέσα ὅπου ἤθελεν εἶναι

εις τὸ χέρι σας μὲ συνδράμετε νὰ ἐκτελέσω τοὺς προκειμένους τούτους ὑπὲρ ὑμῶν εὐεργετικὸς σκοποὺς τῆς Α.Ε.

Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἀναφορὰν σας ἐκφράζεσθε, μὲ πείθει ὅτι ἀκούσατε τοὺς λόγους μου εὐχαρίστως καὶ ἠσθάνθητε ἐγκαρδῶς τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ νὰ εἰσαχθῆ εἰς τὸν τόπον σας ἡ εὐταξία καὶ ἡ ἀσφάλεια καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, ἡ δ' ἄμετρος πρὸς ἐμὲ ἐμπιστοσύνη σας, σῶς βεβαιῶ, Κύριοι, ὅτι μὲ ὑποχρεοῖ νὰ φανῶ, ὅσον εἶναι δυνατόν, προσεκτικώτερος εἰς τὴν προκειμένην τῶν ἐσωτερικῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος σας μεταρρύθμισιν, ὥστε διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ δειχθῶ ἄξιος τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἐλπίδων τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἰδικῶν σας.

Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ἀφ' ὅσας ἠδυνήθην νὰ συνάξω πληροφορίας ἀπὸ ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀλληλοδιαδόχως ἀπεσταλμένους μου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πατρίδος σας, θεωρῶ μὲ πατριωτικὴν συναίσθησιν τὴν μεγίστην ἐπιθυμίαν εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς τάξεις τῶν συμπολιτῶν σας τοῦ νὰ ἡσυχάσωσι τὰ παλαιὰ πάθη των, παραιτουμένων ἀπὸ τὴν ὀλέθριον ἐκείνην νόσον τῆς μερικῆς ἐκδικήσεως διὰ τῶν ὄπλων, ἥτις ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἄλλο εἰ μὴ ὀλεθρὸς καὶ ἀτιμία, καὶ ν' ἀφιερῶσωσι τὸν ἑαυτὸν των καὶ τὰς διαφορὰς των εἰς τὴν νόμιμον ὑπεράσπισιν τῶν καθεστωσῶν ἀρχῶν. Τούτου ἕνεκα λοιπὸν κολακεύομαι, ὅτι ὁ ἀμοιβαῖος τῆς πατρικῆς μας Κυβερνήσεως σκοπὸς καὶ ὁ ἰδικὸς σας λαμβάνει αἴσιον τέλος, κατὰ τὰς ἀμοιβαίας εὐχάς.

Τὸ σχέδιον, τὸ ὁποῖον νομίζω εὐαρμοστώτερον διὰ τὴν καλητέραν τῶν ἐσωτερικῶν σας πραγμάτων μεταρρύθμισιν, καὶ ὅπου καταγινομαι νὰ ἐκθέσω καὶ νὰ καθυποβάλλω ὑπ' ὄψιν τῆς Α.Ε. εἶναι ἐν συνόψει τὸ ἀκόλουθον.

Ἐκάστη ἐπαρχία θέλει δώσει ἓνα ἐπαρχιακὸν Δημογέροντα, ἐκλεγόμενον μεταξὺ τῶν καλητέρων καὶ φρονιμοτέρων. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Δημογέροντες θέλουν σχηματίσει δύο Δημογεροντίας δηλ. τὴν μὲν τῆς Ἀνατολικῆς Σπάρτης καὶ τὴν ἄλλην τῆς Δυτικῆς, ἐν Διοικητήριον εἰς ὅλην τὴν Σπάρτην μὲ τὰς ἀναγκαίας Ἀστυνομίας καὶ ὑγειονομολιμεναρχεῖα. ἐν Δικαστήριον συγκείμενον ἀπὸ ἓνα Πρόεδρον καὶ τέσσαρας συνδικαστάς, οἱ συνδικασταὶ θέλουν εἶναι ἐντόπιοι. Τόσον τὸ Διοικητήριον καθὼς καὶ τὸ Δικαστήριον θέλουν ἔχει κέντρον ὅποιον μέρος ἤθελον στοχασθῆ καταλληλότερον ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ὑπηρεσιῶν των· ἐκτελεστικὴ δύναμις ἑκατὸν πενήκοντα στρατιωτῶν ἐντοπίων λαμβανομένων ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας ἀναλόγως· ἐπὶ κεφαλῆς τῆς δυνάμεως ταύτης θέλουν εἶναι ἕξ ἀξιωματικοὶ πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως, οἵτινες θέλουν λαμβάνονται ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας τῆς Σπάρτης μεταξὺ τῶν φρονιμοτέρων καὶ ἀξιοτέρων. Ἡ ἐκτελεστικὴ αὕτη δύναμις ὅμως θέλει διευθύνεται ἀπὸ ἓνα ἀνώτερον ἀξιωματικόν, λαμβανόμενον κατὰ μῆνα μεταξὺ τῶν ὄπλαρχηγῶν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Σπάρτης· καὶ κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. ψήφισμα τῆς Κυβερνήσεως περὶ συστάσεως

ἐθνικοῦ ταξιαρχικοῦ σώματος καὶ τοπικοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος, θέλουν ληφθῆ ὀνόματα ἀναλόγου ἀριθμοῦ ἐκ τῶν ὅσοι ὑπῆρέτησαν στρατιωτικῶς τὴν Πατρίδα διὰ τὰ καταταχθῶσιν εἰς αὐτά, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες.

Τὸ σχέδιον τοῦτο, σύμφωνον μὲ τὰς γενικὰς ἀρχάς, φέρον ὅμως τινὰς τροπολογίας, χάριν τῶν ἰδιαιτέρων σας περιστάσεων, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι θέλει ἀπαντήσῃ τὴν γενικὴν εὐχαρίστησίν σας· ὥστε δὲν μένει ἄλλο παρὰ νὰ μοὶ χορηγήσετε γενικὸν κατάλογον ὀνομάτων ἀξίων νὰ δεχθῶσι πολιτικά καὶ στρατιωτικά ὑπουργήματα, διὰ τὰ ἐκλέξω ἐξ αὐτῶν τὸν ἀνάλογον ἀριθμὸν, κατὰ τὸ σχέδιον. Ἐκαστος ὅμως ἐξ ὑμῶν ἐμπορεῖ νὰ μοὶ δώσῃ, ἂν θέλῃ, καὶ ἰδιαιτέρους καταλόγους, τοὺς ὁποίους θέλω ἔχει πάντοτε ὑπ' ὄψιν.

Σᾶς ἀποδίδω τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστίας διὰ τὴν ὁποίαν δεικνύετε ἀφοσίωσιν καὶ εὐπειθειαν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεώς μας καὶ σᾶς συνοδεύω μὲ τὰς εὐχὰς τῆς εἰς τὴν εἰς τὰς οἰκίας σας αἰσιον ἐπιστροφῆν σας.

Ἐν Μαραθωννησίῳ τὴν 24 Ἰουλίου 1830

A. Μεταξᾶς

Ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ τὴν 28 Ἰουλίου 1830 ἐν Μαρ.

A. Μεταξᾶς.

Ἄρ. 6

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ πρὸς τὸν Ἰω. Καποδίστρια

(28 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ἰδιαιτέρο, Ἀρχ. Καποδ., φακ. 272)

ἐξοχώτατε!

Ἀπὸ τὰς σημερινὰς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἀναφορὰς μου καὶ ἀπὸ τὰ ἐπισυναπτόμενα διάφορα ἔγγραφα παρατηρεῖ ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης τὸ ὁποῖον ἔλαβον αἰσιον τέλος τὰ τῆς Μάνης πράγματα, καὶ τὸ σχέδιον ἐσωτερικῆς μεταρρυθμίσεως διὰ τοῦ ὁποίου μόνον ἐλπίζεται ἡ ἐξακολούθησις καὶ στερέωσις τῆς εὐταξίας εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἄλλως μετ' οὐ πολὺ θέλομεν ἔχει τὰ ἴδια φαινόμενα. Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὴν τόλμην καὶ διὰ τῆς ἰδιαιτέρας ταπεινῆς μου ταύτης ἐπιστολῆς νὰ παρακαλέσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα νὰ μὴ διστάσῃ νὰ τὸ ἐγκρίνῃ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν, ἐπειδὴ καὶ δι' ὅσας ἔλαβον γνώσεις καὶ δι' ὅσας κατέβαλον σκέψεις εἶναι τὸ εὐαρμωστότερον καὶ τὸ πλεον οἰκονομικόν. Τὸ προσωπικὸν κατὰ τοὺς ἐπισυναπτομένους πίνακας εἰς τὸ σχέδιον εἶναι ἀπὸ τοὺς καλητέρους καὶ εὐφρονούντας πολίτας, τοῦλάχιστον δι' ὅσα ἡδυνήθην νὰ πληροφορηθῶ, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ δὲν τοὺς γνωρίζω. Περὶ δὲ τοῦ Κορνηλίου Διοικητοῦ λέγω, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος δύναται ν' ἀναδεχθῆ τὸ βάρος τοῦτο ἐκτὸς αὐτοῦ ἐπειδὴ ὁ μόνος ὁποῦ γνωρίζει κάλλιστα καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα τοῦ τόπου τούτου, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη ὁποῦ ἡ Κυβέρνησις νὰ τὸν καλομεταχειρισθῆ ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος φαίνεται, ὅτι ἔχει πολλὴν φιλοτιμίαν.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλης καὶ ὁ ἀνεψιός του Κατσάκος ἤλθον εἰς τὸ Ναύπλιον· ὥστε δὲν μένει παρὰ ὁ τρελλὸς Ἰωάννης, ὅστις χωρὶς τούτους δὲν σημαίνει ἐδῶ τίποτε, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχει κἀμμίαν ὑπόληψιν, μ' ὄλον ὅτι ἔλαβον καὶ περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα μέτρα, ὥστε ἐλπίζω σήμερον αὔριον νὰ τὸν βάλω εἰς τὸ χέρι, καὶ νὰ σᾶς τὸν πέμψω εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ τότε ὁ τόπος οὗτος παντάπασιν ἡσυχάζει. Ὁ Τσανετάκης εἶναι εἰς τῶν σημαντικότερων, ἐσίετο ἀπὸ τὸν Μαυρομιχάλην· ἦτον σύμφωνος φαίνεται μετ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἐνταῦθα ἐρχομοῦ μου, ὅτε ἔδειξεν ὅλην τὴν πρὸς τὰ καθεστῶτα ἀφοσίωσίν του, καὶ ἐγὼ τὸν ἐμετεχειρίσθην πρεπόντως χωρὶς νὰ τὸν πιστεύσω εἰς τίποτε· τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς σημαντικότερον καὶ εὐκαταστότερον, ἂν τὸν συμπαραλάβῃ ἡ Κυβέρνησις δὲν μοὶ ἐφαίνετο κακόν, ἐπειδὴ καὶ κατὰ δυστυχίαν δὲν εἶναι κἀνένας ἄλλος ὅπου νὰ ἔχη οὔτε γνῶσιν οὔτε κατάστασιν· ὅπως καὶ ἂν ἀποφασίσῃ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις ἀνάγκη πᾶσα νὰ μὴν εἶναι καὶ αὐτὸς ἐδῶ μέσα, διότι βλάπτει. στοχάζομαι καλὸν νὰ προσκληθῇ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ ὅταν ἔλθῃ σκέπτεται τί μέλλει νὰ κάμῃ περὶ αὐτοῦ.

Τὰ διπλώματα τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων καὶ τῶν στρατιωτικῶν, κατὰ τοὺς πίνακας, εἶναι ἀνάγκη νὰ σταλῶσιν εἰς τὸν Διοικητὴν διὰ νὰ τὰ διανίμῃ, ὁμιλῶν καὶ ἐκ μέρους του τὰ εἰκότα πρὸς ἓνα ἕκαστον.

Ἐγὼ σήμερον ἀναχωρῶ διὰ τὸν Μισθρᾶν διὰ νὰ κάμω νὰ ἐνεργηθῇ τὸ περὶ κατεδαφίσεως πολεμικῶν πύργων ληφθὲν μέτρον, καὶ ἀπ' ἐκεῖ περῶ εἰς Καλαμάταν.

Περὶ Μονεμβασίας ἀναφέρομαι ἐκτεταμένως, καὶ εἶναι καλὸν ὅπου ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐγκρίνῃ τὰ προβλήματα μου, ἐπειδὴ καὶ εἶναι δίκαιον νὰ μὴ παραμεληθῇ περισσότερο ἢ σημαντικὴ αὕτη ἐπαρχία.

Μένω μὲ τὸ ἀνῆκον βαθὺ σέβας

ἐν Μαραθωνησίῳ

τῆ 28 Ἰουλίου 1830

τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος

εὐπειθέστατος καὶ προθυμότατος δοῦλος

Α. Μεταξᾶς

Ἄριθ. 7

Ἐπιστολὴ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη πρὸς τὸν γιό του Ἀναστάση

(28 Ἰουλίου 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 220)

καὶ αὐθυσ Σᾶς εὐχομαι.

ἀπὸ τὰ ἔσωθεν πληροφορεῖσθε τὰς ἐπὶ πόνου ἐκτεταμένους πατρικάς μοι ὁδηγίας, κοπιᾶζοντας καὶ ιδιόχειρός μου νὰ Σᾶς ἐκθέσω ὅσας ἐδυνήθημεν συμβουλὰς, καὶ ἐπαναλαμβάνω, φίλτατοι, ὅπου ἐὰν σταθῆτε ἄγρυπνοι καὶ προσεκτικοὶ μ' ὄλην τὴν φρόνησιν καὶ πολιτικὴν εἰς τὰς συνεντεύξεις τοῦ Μεταξᾶ περὶ τὰ Δικαιώματα, περῶ καὶ τὰ ἐδικά μας, ἀφ' οὗ

σταθῆτε ἄξιοι μὰ ἄξιοι μὲ τέχνη τῆς διπλωματικῆς, καὶ νὰ μὴν σᾶς γελάση ἀλλὰ ἡ Δικαιοσύνη νὰ ἐκτελεσθῆ μὲ τρόπον ἐπιτήδειον καὶ Δίκαιον, ἐλπίζω νὰ ὀφελήσετε καὶ ἡμᾶς ἐδῶ, διὰ τοὺς σκοποὺς καὶ ἐνεργείας τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ διὰ τὴν κρίσιν τοῦ Γεωργάκη, καὶ πρὸ πάντων νὰ μὴν γελασθῆτε, διὰ νὰ κουβαλήση ἐνταῦθα καὶ τὸν Β.Π. ἂν προτείνει ὁ φιακαδόρος ἓνα τοιοῦτον, ἔχετε ἀποχρῶντας ἰσχυροὺς λόγους, ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὁ κοινὸς καὶ μερικὸς μας πατήρ, ἐξ' ἀρχῆς, τὰ δύο μας παιδιά, ὁ Γεωργάκης καὶ ὁ Δημητράκης, ἰδοὺ τώρα ἐπῆγε ὁ Αὐτάδελφός μας καὶ τὸ ἄλλο μας παιδί, ὅταν εἶναι καὶ ἐγὼ νὰ ὑπάγω Κόντε Μεταξά μου, ἀποβλέπονται τ' ἀπερασμένα καλὰ τῆς Μονεμβασίας, καὶ Αἰγίνης, ὅταν εἶναι ἔτσι ἡμεῖς πηγαίνομεν καὶ ἡσυχάζομεν εἰς τὰς οἰκίας μας ἀδιάφοροι καὶ ὡς ἀπλοὶ πολῖται, καὶ ὁ Πετροπουλάκης μὲ τοὺς φελουριάνους, ἃς δώσουν τὴν εὐταξίαν τῆς Σπάρτης· ἀλλέως καὶ περὶ τούτου δὲν εἶπει διὰ νὰ ἔλθῃ ἐπάνω ὁ θεῖος Σου Β. κάποια καλὰ ἴσως διορθώσετε, καὶ ἀρχήσετε ἐπὶ πόνου καὶ δραστηρίως, μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ φρόνησιν εἰς τὸν ὀργανισμόν τῆς Σπάρτης καὶ οἰκογένειας μας, μ' ὅλας τὰς παρατηρήσεις, τὰς ἀναγκαιοτέρας καὶ ὀφελίμους, λαμβάνοντας ὕλην καὶ τὸ αὐθι τῶν ὀδηγιῶν μου ἐκτελῶντας ὅσα συμφερότερα δυναθῆτε.

Ἴδου καὶ ἡ ἐδικὴ Σας περίστασις, Ἐναστάση, ἐξάδελφε Κύρ Δημητράκη, καὶ ἀνηπιᾷ Κ(α)π. Γιαννάκη, καὶ λοιποὶ ὅσοι πιστοί, διὰ νὰ φανῆτε ἄξιοι τοῦ Σπαρτιατικοῦ ὀνόματος, βοηθῶντας τὴν πατρίδα τὴν οἰκογένειαν μας καὶ τὸν Βασιλέα Σας, καὶ πρῶτα ὁ θεός, ἰδοὺ καιρὸς ν' ἀποδειχθῆτε, διὰ τὴν ἀθάνατον δόξαν Σας μένοντας ἐπαινετοί, παρ' ὄλην τὴν Ἑλλάδα, ἀκόμι καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, καὶ νὰ ἔχετε τὴν εὐχὴν μου φανῆτε γενναῖοι, ἀφῆτε τὰς μελαχολίας, καὶ ἀπ' ὅσα λοιπὰ ἰδιαιτέρα καταγίνεσθε, μνημηθῆτε ἐμένα εἰς τὴν αὐτὴν ὀλιγοήμερον περίστασιν καὶ ἀγῶνα, ἀφ' οὗ ἐνθυμηθῆτε ἐμένα πολλὰ χειρότερα βάσσανα σαράντα χρόνια καὶ ἔως ἐδῶ σιωπῶ, μὲ τὸ νὰ ἐπεριτολόγησα.

τὴν προχθὲς ὅμως μέσον Μηστρὸς ἔγραφον τοῦ θεοῦ σου Κωνσταντίνου καὶ κάποιος ἄλλος ὀφελίμους παρατηρήσεις διὰ τὸ Κοινὸν τῆς Σπάρτης, καὶ ἂν τὸ λάβητε βλέπετε, ἐκθέττοντάς Σας καὶ εἰς τὸ παρόν μου, διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν τῆς Σπάρτης, τὸ νὰ συστηθοῦν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας εἰρηνοδίκα, ἀπὸ τοὺς ἀξιοτέρους καὶ εὐσηνηδῆτους τῆς πατρίδος μας, καὶ ἐν πρωτόκλητον Δικαστήριον ἐκλελεγμένον ἀπὸ τοὺς ἀξιοτέρους, μὲ τοὺς παρέδρους καὶ Γραμματέα, καὶ νὰ ἀγωνίζεται ἐξ ἡμέρας ὅλον τὸ καλοκαίριον, εἰς τὴν Τζύμφοβα, μὲ τὸ νὰ εἶναι Κέντρο, καὶ ὑγιυνότατον τὸ ἀέρι, τοὺς δὲ ἄλλους ἔξ, εἰς Μαραθωνήσι καὶ Κυτριάις. ὅθεν ἤθελον καὶ προτείνω καὶ τὰ ὀνοματα ὄλων αὐτῶν, πλὴν ἐσεῖς τὰ γνωρίζεται καλιώτερα, διότι ἐγὼ λείπω δέκα χρόνια, διὰ τὸ γένος ἀγωνιζόμενος καὶ

άνταμοίβοντάς μας ὡς ἀπεδειχθη, λοιπὸν ἀνηψιὲ Γιαννάκη καὶ ἀδελφὲ Δημήτρῃ σκεφθῆτε ὀρθῶς καὶ νὰ συμβουλευέσете τὸν Κ(α)π(ετὰν) Γιάννη διὰ νὰ μὴν φαλάρεται καὶ γελασθῆτε αὐτοῦ, βλάψετε καὶ ἡμᾶς ἐδῶ, καθὼς καὶ τὸ Γενικόν.

τί ἄλλα νὰ σᾶς εἶπω, ἐβαρέθηκα γράφοντας, καὶ ἐσεῖς θέλει βαρεθῆτε διαβάζοντας, καὶ ἄμποτε νὰ μᾶς χαροποιήσετε, τὰ Δίκαια καὶ ἄξια πρακτικά Σας, καὶ θεόθεν τὴν καλὴν μας ἀντάμωσιν.

28 Ἰουλίου 1830 Ναύπλιον.

Ὁ πατὴρ Σας
Π. Μαυρομηχάλης

[Στὴν τέταρτη σελίδα ἰδιόγραφο τοῦ Πετρόμπεη :]

μὲ πρότον ἀσφαλὸς νὰ σηστήσετε τὸν παρὸν Ἑλίνα ἀνιψιὸν τοῦ φίλου μας Κυρίου Πέρεβου ἡς τὸν θιον σας Ἀντονάκου, οπου ἐκὺ πηγένι σταλμένος με γράμμα τοῦ Πέρεβου ἡς τὴν ἀρχόντισσα Κυρία σηνηπετέρα καὶ ἀπο κὺ πάλι νὰ [ν] τον δευθῆνουν σηγοῦρα δηὰ τα ἐδῶ.

Ἄρ. 8

Ἄναφορὰ Ἐκτ. Ἐπιτρ. Πελοποννήσου πρὸς τὸν Κυβερνήτη

(5 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 248)

ἐξοχώτατε !

Διὰ τῆς προχθεσινῆς πρὸς τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς μου καθυπέβαλον ὑπ' ὄψιν Σας τὰ ὅποια ἔλαβον μέτρα διὰ νὰ διασώσω τὸν Ἰωάννην Μαυρομηχάλην ἀπὸ τὸ μῖσος τῶν εἰς τὴν Πλάντζαν πολιορκούντων αὐτὸν συμπολιτῶν του, καὶ νὰ τὸν πέμψω συγχρόνως εἰς Ναύπλιον, καὶ οὕτω νὰ ἡσυχάσῃ καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ τὴν καταθλίβουσαν αὐτὸ μᾶστιγα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, δὲν ἐπέτυχον ὅμως, ἐπειδὴ ἡ τρέλλα καὶ ἡ κακία τῆς οἰκογενείας τῶν Μαυρομηχάλιδων ἔφθασε πλέον εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἐρεθισθείς, φαίνεται, ἀπὸ γράμματα τοῦ πατρός του ὁ Ἄναστάσης Μαυρομηχάλης, ἐκινήθη μὲ δύναμιν στρατιωτικὴν εἰς βοήθειαν τοῦ θείου του ἀπὸ Λιμένι, θέσιν ἀπέχουσαν τῆς Πλάντζας τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας, ὅπου πολεμήσας πεισματωδῶς μὲ τοὺς πολιορκούντας τὸν θεῖόν του διὰ ξηρᾶς, φαίνεται, ὅτι ἠδυνήθη νὰ διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν.

Ἀπὸ τὰ περικλειόμενα πρὸς ἐμὲ γράμμα <τα> τοῦ Στρατηγοῦ Νικήτα καὶ τοῦ Διοικητοῦ Κορνηλίου παρατηρεῖ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ὅτι ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἐπιείκεια τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ αὐτῆς τῆς οἰκογενείας δὲν ἰσχύουσι πλέον, καὶ ὅτι μέσον ὄρον ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔχει εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. Ἡ Μάνη ὅλη εἶναι ἡ ἀδιάφορος ἢ ἐναντία εἰς τὰ κινήματα αὐτῆς τῆς οἰκογενείας, ἐκτὸς ὀλίγων συγγενῶν των, οἵτινες σύρουσι μεθ' ἑαυτῶν πολλὰ ὀλίγους, καὶ αὐτοὺς ὑπὸ μισθόν· οἱ Μανιάται ὅμως δὲν κι-

νοῦνται μόνοι ἐναντίον των ἀποφασιστικά, ἐπειδὴ στοχάζονται, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἢ δὲν θέλει ἢ δὲν ἐμπορεῖ νὰ κινηθῆ ἔναντίον αὐτῆς τῆς οἰκογενείας· ὥστε ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμῆ νὰ ἐκδικηθῆ κατὰ τῆς φανεράς ἀνταρσίας αὐτῆς, ἣτις ἔχει χωρὶς ἀμφιβολίαν σχέσεις ἀποκρύφους καὶ μ' ἄλλα μέρη, τὰ ὁποῖα, ὡς πλεον ἀδύνατα, κρύπτονται, εἶμαι γνώμης νὰ λάβῃ χωρὶς στιγμῆς ἀναβολὴν τὰ ἐφεξῆς μέτρα·

Α'. Νὰ διακηρύξῃ εἰς τὴν Μάνην, ὅτι θέλει εἶναι ἐκτὸς τῆς προστασίας τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἂν δὲν τρέξωσιν ὅλοι νὰ συλλάβωσι τοὺς ταραπτόντας τὸν τόπον τοὺς Ἰωάννην Μαυρομιχάλην καὶ συνοπαδούς του, καὶ νὰ τοὺς παραδώσωσιν εἰς τὴν δίκην τῶν νόμων.

Β'. Νὰ διαταχθῆ ὁ Στρατηγὸς Θεόδωρος Κολοκοτρώνης νὰ μεταβῆ ἐκ Τριπολιτσᾶς μ' ἓν ἢ καὶ δύο τάγματα Ρουμελιωτῶν εἰς τὴν Καλαμάταν.

Γ'. Νὰ σταλῶσιν ἀκόμῃ ἓν πολεμικὸν βρῖκιον καὶ ἓν μύστικον.

Δ'. Ἄδειαν νὰ συμπαραλάβωμεν, ἂν ἡ χρεια τὸ καλέσῃ, διακοσίους ἢ καὶ περισσοτέρους Μανιάτας ὑπὸ μισθὸν διὰ κᾶνένα μῆνα.

Ε'. Νὰ σταλῶσι μὲ τὰ πλοῖα τεσσαράκοντα κάσσαι πολεμοφόδια.

ΣΤ'. Νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου δέκα χιλιάδες φοινίκων διὰ νὰ μοὶ χρησιμεύσωσιν εἰς τὰς παρεμπιπτούσας ἀνάγκας τῶν ἐργασιῶν μου εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν.

Ἡ διακήρυξις τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Μάνην συμβάλλει πολὺ διότι ἔν τῳ τρομάζει τοὺς ἀπλοῦς, ἐνθαρρύνει τοὺς φιλησύχους καὶ ἀφοσιωμένους πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ οὕτως ἐπιτυγχάνεται εὐκόλως ὁ σκοπὸς τῆς.

Ἡ μετάβασις τοῦ Στρατηγοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη μ' ἓν ἢ δύο τάγματα εἰς Καλαμάταν συμβάλλει παρομοίως, διότι, ἂν δὲν θελήσωσιν οἱ Μανιάται νὰ κινηθῶσι κατὰ τῶν ταραπτόντων τὸν τόπον τοὺς, τοὺς δίδει νὰ καταλάβωσιν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει δύναμιν νὰ παιδεύσῃ αὐτούς.

Ἡ ἀποστολὴ τῶν δύο πολεμικῶν εἰσέτι πλοίων, εἶναι ἀναγκαῖα, διότι ἡ οἰκογένεια αὕτη τῶν Μαυρομιχάλιδων ἔχει πολλὰς ὀχυρὰς θέσεις πλησίον εἰς τὸν αἰγιαλὸν, εἰς Λιμένι, Τσίμοβαν καὶ Κιτριαῖς, ὥστε εἶναι ἀνάγκη διὰ τῶν πλοίων νὰ γενῆ ἀπόβασις στρατευμάτων εἰς αὐτάς, καὶ νὰ βληθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ νὰ μᾶς δοθῆ ἡ ἄδεια νὰ συμπαραλάβωμεν, ἂν ἡ χρεια τὸ καλέσῃ, διακοσίους ἢ καὶ περισσοτέρους Μανιάτας συμβάλλει τὰ μέγιστα, διότι ὡς ἀπὸ μέρους τῆς Ἀνατολικῆς Σπάρτης, ἔχοντες τὸν Τσανετάκην καὶ ἄλλους προκρίτους μεθ' ἡμῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποπτευθῶμεν κᾶνὲν κίνημα ἐναντίον. Ἡ Δυτικὴ Σπάρτη εἶναι ὅλη σχεδὸν ἀφοσιωμένη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, δὲν μένει παρὰ ἡ Μέσα Μάνη, ὅπου εἶναι οἱ περισσότεροι καὶ ἀξιώτεροι Μανιάται· ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς οἱ Μαυρομιχάλιδες δύνανται μὲ χρήματα ἢ μ' ἄλλο μέσον νὰ λάβωσι τινὰς εἰς βοήθειάν

των, νὰ προλάβωμεν ἡμεῖς νὰ τοὺς λάβωμεν ὑπὸ μισθόν, καὶ οὕτω νὰ χάσωσιν ἐκεῖνοι πᾶσαν ἐλπίδα καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο.

Ἡ στάσις τῶν τεσσαράκοντα κασσῶν φυσικῶν θέλει μᾶς χρησιμεύσει, διότι οἱ στρατιῶταί μας, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ νὰ κινηθῶσι, χωρὶς αὐτὰ δὲν κινουῦνται.

Περὶ τῆς χρηματικῆς ἀποστολῆς δὲν ἐξηγοῦμαι περισσότερον, διότι ἡ Κυβέρνησις γνωρίζει κάλλιστα, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἄνευ αὐτῶν τίποτε δὲν κατορθοῦται.

Δὲν λέγω, ὅτι τὰ ὁποῖα προβάλλω μέτρα θέλουν βληθῆ ἄμέσως εἰς ἐνέργειαν, διότι πιθανὸν νὰ μὴ λάβωμεν τὴν ἀνάγκην των, μ' ὅλα ταῦτα, πρέπει νὰ τὰ ἔχωμεν εἰς χεῖρας, ὥστε, χρείας τυχοῦσης νὰ τὰ μεταχειρισθῶμεν εὐθύς.

Ἡ παροῦσά μου ἀποστέλλεται πρὸς τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα ἐπίτηδες διὰ τοῦ Κυρίου Ἰωάννου Δόβα, ὅστις ἐπειδὴ εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μαζὴ μου, καὶ ἐπειδὴ πολλάκις σταλεῖς με ἐπιστολάς μου εἰς τὴν Μάνην, εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς τὰ ἐκεῖ, θέλει πληροφορήσει ἐμπεριστατωμένως τὴν Ἑμετέραν Ἐξοχότητα περὶ πάντων τῶν διατρεξάντων καὶ διατρεχόντων ὥστε νὰ μὴ ὑποπτευθῆ ἡ Ἑμετέρα Ἐξοχότης, ὅτι δύναται νὰ προκύψῃ τι ἀπευκταῖον ἀπὸ τὰς προτάσεις μου, ἂν ἀποφασίσῃ ἡ Κυβέρνησις νὰ τὰς βάλλῃ εἰς πᾶξιν, ἂν ὅμως δι' ἄλλας αἰτίας, αἱ ὁποῖαι εἰς ἐμὲ εἶναι ἄγνωστοι, δὲν ἐγκρίνει τὴν ἐνέργειαν των, τότε μ' ὁποιοδήποτε τρόπον ἤθελε στοχασθῆ καταλληλότερον πρέπει νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς εἰς Ναύπλιον ραδιουργοῦντας νὰ φέρωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ τὸν Ἰω. Μαυρομιχάλην με τοὺς ὁπαδοὺς του αὐτοῦ.

Ἐν Μισθρᾷ τὴν 5 Αὐγούστου 1830

Ὁ κατὰ τὴν Πελοπόννησον
Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος
Α. Μεταξᾶς

Υ.Γ. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀναχωρῶ διὰ Καλαμάταν. ἐκεῖθεν θέλω ἀναφερθῆ πάλιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ θέλω διευθύνει καὶ τὰς περὶ τῶν ὁποίων γίνεται λόγος εἰς τὰ ἐμπερικλειόμενα ἔγγραφα τοῦ Στρατηγοῦ Νικήτα καὶ τοῦ Διοικητοῦ Κορνηλίου ἐπιστολάς τοῦ Π. Μαυρομιχάλη ἐν τοσοῦτῳ εἰδοποιῶ τὴν Ἑμετέρα Ἐξοχότητα, ὅτι ἔδωσα πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἀναγκαίως ὁδηγίας πρὸς τὸν Στρατ(ηγὸν) Νικήταν καὶ τὸν Διοικητὴν Κορνήλιον διὰ νὰ λάβωσι μέτρα, ὥστε νὰ μὴ φύγῃ ὁ Ἰωάννης Μαυρομιχάλης καὶ οἱ ὁπαδοὶ του.

ὁ ἴδιος
Α. Μεταξᾶς

Ἄρ. 9

Ἀναφορὰ τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ πρὸς τὸν Κυβερνήτη

(7 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Ἄρχ. Βλαχ., φακ. 220)

ἐξοχώτατε!

Δὲν ἔχω τὴν περισσότερον νὰ προσθέσω περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς Μάνης ἀφ' ὅσα διὰ τῆς τελευταίας ἐκ Μιστρᾶ ἀναφορᾶς εἶπον· ἀπὸ τὰ ἐσώκλειστα γράμματα τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, υἱόν του καὶ λοιποὺς συγγενεῖς του πληροφορεῖται ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης τὸ κοῦφον καὶ ἀχρεῖον τοῦ ἀνδρὸς τούτου· ἐξ αὐτῶν ὀδηγουμένη βέβαια ἡ Κυβέρνησις θέλει ἐγγρίνει τὰ ὁποῖα προβάλλω ὡς ἀναγκαῖα νὰ ληφθῶσι μέτρα ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἀπελπισμένης οἰκογενείας, ἄλλως δὲ ἂν ἡ κοῦφος φαντασία τῶν δὲν περιορισθῆ καὶ ταύτην τὴν φορὰν πρεπόντως, δὲν ἐξεύρω πόσα θέλουσι προκύψει ἄτοπα ἀπὸ τὰ κινήματά των. ὁ λαὸς τῆς Μάνης ἀφ' οὗ ἰδῆ καὶ κατ' αὐτῶν ἀποφασιστικὰ τῆς Κυβερ(νήσεως) μέτρα, θέλει ἐκβῆ τότε ἀπὸ τὴν εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται ἀπάτην, ὅτι ἡ ἐξουσία τῆς Κυβερν(ήσεως) μοιράζεται ἐξ ἡμισείας μετὰ τοῦ Πετρόμπεη.

Ἀπὸ τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Νικήτα Φλέσσα φαίνεται ὅτι οἱ ἀχρεῖοι καλῶς ἐγνωσμένοι ραδιοῦργοι εἶχον ἐπὶ διαφόρων προφάσεων καὶ προσχημάτων ἐτοιμάσει μίαν γενικὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀποστασίαν. τὰ τῆς Μάνης πράγματα, ἡ ληστεία, καὶ ἡ ἀπειθεια ἐναντίον τῶν ψηφισμάτων τῆς Κυβερ(νήσεως) εἶναι τρανότατοι ἀποδείξεις. τὸν ἄνθρωπον τοῦτον φθάνοντας εἰς Καλαμάταν, τὸν πέμπω πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καθὼς καὶ τὰς ἐγγράφους ἐξομολογήσεις του· ἐγὼ εἶμαι γνώμης ὅτι οἱ πρῶτιστοι τῶν ἀποστόλων εἰς πᾶσαν ἐπαρχίαν νὰ συλληφθῶσι καὶ νὰ σταλῶσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐπειδὴ καὶ σήμερον ὁποῦ τὰ βλέπουν κινουμένα με δυνάμεις ἄλλως μορφοῦνται, μετέπειτα ὅμως θέλουν φανῆ με τὰ ἴδια φρονήματα καὶ χειρότεροι.

ἐπρότεινα εἰς τὴν προχθεσινὴν ἀναφοράν μου, ὅτι εἰς τὸ ἐν ἡ δὺο τάγματα ἂν ἐγκρίνη ἡ Κυβέρνησις νὰ σταλῶσιν εἰς Καλαμάταν νὰ διορισθῆ ἐπὶ κεφαλῆς ὁ στρ(ατηγός) Θεόδωρος Κολοκοτρώνης· ἄλλ' ἂν αὐτὸς εἶναι εἰς ἄλλο μέρος ἀναγκαῖος, εἶναι ἀδιάφορον, ἂν καὶ αὐτὰ κινήθῶσι με μόνους τοὺς ταγματάρχας.

Περιμένω ἀνυπομόνως τὰς ἀπαντήσεις τῆς Κυβερν(ήσεως) πρὸς ὀδηγίαν μου, καὶ μένω ἐν τοσοῦτῳ με τὸ ἀνῆκον βαθὺ σέβας.

Ἐν Λεονταρίῳ

Τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος

τῆ 7 Αὐγούστου 1830

εὐπειθέστατος καὶ προθυμότατος δοῦλος

A. Μεταξᾶς

Ἄρ. 10

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀ. Μεταξᾶ πρὸς τὸν Ἰω. Καποδίστρια

(15 Αὐγ. 1830, πρωτ., ιδιαίτερο, Ἄρχ. Καποδ., φακ. 272)

Ἐξοχώτατε!

Ἔλαβον τὰς ὑπ' ἄρ. Διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἰδιαιτέραν Σεβαστὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος καὶ εἶδον ἐσκεμμένως τὰ ἐν αὐταῖς. Τὸν κύριον Ἰ. Μαυρομηχάλην εἰδοποίησα πολλάκις ἐπισήμως καὶ ἰδιαιτέρως θετικώτατα, ὅτι ἐξ ἅπαντος πρέπει νὰ παρουσιασθῇ πρὸς με διὰ νὰ τὸν διευθύνω πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἄλλως δὲ ληφθῶσι τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα ἐναντίον του· οὗτος ὅμως ποσῶς δὲν ὑπήκουσεν, καὶ ἐγὼ μ' ὄλον τοῦτο δὲν ἔλαβον κἄν ἐν εὐθείας αὐστηρὸν μέτρον, ἀλλὰ πάντοτ' ἐπροσπάθησα νὰ διαλύσω μὲ μυρίους τρόπους τὸν ἐπικρατοῦντα ἐμφύλιον πόλεμον εἰς τὴν Πλάντζαν ἕνεκα τῆς ἐκεῖσε ἐπιμονῆς τοῦ διαληφθέντος Κα(πετὰν) Γιάννη· ὅταν οἱ ἐναντίοι τοῦ Χρηστεᾶ ὑπερίσχυσαν καὶ τοὺς ἔκλεισαν εἰς δύο τρία ὄχυρά ὀσπήτια, εἰδοποιηθεὶς δι' ἀναφορᾶς τοῦ κυρίου Ἀναστασίου Π. Μαυρομηχάλη ὅτι ὁ θεῖος του Κα(πετὰν) Γιάννης κινδυνεύει, διέταξα τὸν Στρ(ατηγὸν) Νικήταν καὶ τὸν Διοικητὴν κύριον Κορνήλιον νὰ ὑπάγωσιν ἐκεῖ μὲ ἐκτελεστικὴν δύναμιν νὰ διασώσωσι μὲν ἐκ τοῦ κινδύνου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ νὰ τὸν πέμψωσι συγχρόνως εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ διαλύσωσι τὴν σκηνὴν τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐμφυλίου πολέμου· ἐν ᾧ λοιπὸν ἐπεριμένετο τὸ πλεόν αἴσιον καὶ εὐτυχὲς τέλος εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὁ κύριος Ἀναστάσιος Μαυρομηχάλης καὶ οἱ πλεόν σχετικώτεροι συγγενεῖς του ἐρεθισθέντες ἴσως ἀπὸ τὰ γράμματα τοῦ κυρίου Πέτρου Μαυρομηχάλη, ἐκινήθησαν μὲ περίπου 100 ὄπλισμένους συμπολίτας των, καὶ διὰ νυκτὸς ἐπιπεσόντες ἀηλιπισμένα κατὰ τῶν πολιορκούντων τὸν θεῖον του, ἐδυνήθησαν νὰ τοὺς διαλύσωσιν ἀκολούθως ἐκδόσαντες τὰς πλεόν ἀναιδεῖς καὶ αὐθάδεις προκηρύξεις καθ' ὅλην τὴν Σπάρτην, ἐπροσπαθοῦσαν νὰ κάμουν τὴν ἐκεῖ σκηνὴν μεγαλητέραν διὰ νὰ ὠφεληθῶσιν εἰς τοὺς σκοποὺς των. Τοιαύτη, Ἐξοχώτατε, ἐστάθη ἡ διαγωγὴ μου εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. δὲν βάζω, βεβαιῶ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, μίαν λέξιν περισσοτέραν, καὶ ἂν μοι ἦτον δυνατόν νὰ ἐξιστορήσω περιεκτικώτερον τὰ διατρέξαντα, ἤθελε βέβαια πληροφορηθῆ ἢ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, ὅτι δὲν ἦτον δυνατόν νὰ πορευθῶ φρονιμωτέρως καὶ ἐπιτηδειοτέρως. Ἐκ τούτων ὄλων ὀδηγούμενος καὶ ἀπὸ τὴν τελευταίαν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν τοῦ Κόμητος Αὐγουστίνου, ὅτι εἰς πᾶσαν ἐναντίαν περίστασιν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει κἄμμίαν δυσκολίαν νὰ μοι πέμψῃ τρία ἢ τέσσερα ἀπὸ τὰ εἰς τὴν Πελοπόννησον Ἠπειρωτικὰ τάγματα, φθάνει νὰ κάμω μίαν φορὰν νὰ ἐκλείψῃ τὸ Σκάνδαλον ἀπὸ τὴν Μάνην, ἔκαμα τὴν περὶ αὐστηρῶν μέτρων τελευταίαν διὰ τοῦ κυρίου Δόβα ἀποσταλεῖσαν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἀναφορὰν μου, χωρὶς σκοπὸν νὰ κάμω πόλεμον,

ἀλλά διὰ τῶν μέσων τούτων ν' ἀποδείξω τῶν Μανιατῶν ὅτι ὅσα ἡ οἰκογένεια αὕτη διαφημίζει εἶναι φλυαρίαι, καί ἡ Κυβέρνησις ἔχει ὄσσην θελήσει δύναμιν διὰ νά παιδεύῃ ὅσους δέν ὑποτάσσονται, καί εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ν' ἀπελπίσω τὸν τρελλὸν τοῦτον νά παρουσιασθῇ· φθάσας ὁμως εἰς Καλαμάταν, καί πληροφορηθεὶς τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν, θεωρῶν ἀφ' ἐτέρου καί τὴν ἀργοπορίαν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ κυρίου Δόβα, καί ὑποπευθεὶς, μήπως ἡ Κυβέρνησις δέν ἐγκρίνει τὰ προβληθέντα μέτρα, ἔδωκα εἰς τὸν Στρ(ατηγὸν) Νικήταν καί τὸν Διοικητὴν κύριον Κορνήλιον ὁδηγίας καί μέσα τοιαῦτα, ὥστ' ἐδυνήθησαν νά κατορθώσωσιν ὅσα διὰ τῆς προχθεσινῆς ἀναφορᾶς ἔλαβα τὴν τιμὴν νά καθυποβάλλω ὑπ' ὄψιν τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ὁποῖον καθυπέβαλλον σχέδιον ἐσωτερικῆς μεταρρυθμίσεως λέγω καὶ αὐθις ὅτι εἶναι τὸ εὐαρμοστότερον διὰ τὰς περιστάσεις τῆς Σπάρτης· οἱ προβληθέντες εἰς τὸν πολιτικὸν καί στρατιωτικὸν κατάλογον διὰ νά λάβωσι μέρος, εἶναι ἐκλελεγμένοι μεταξὺ τῶν ὄσων φρονοῦσι καλλίτερα καθ' ἃς ἔλαβον πληροφορίας παρὰ τοῦ κυρίου Γενοβέλη καί λοιπῶν ἀξίων πίστεως πολιτῶν. τὸν δὲ κύριον Ἰάκωβον Κορνήλιον ἐστοχάσθην ὡς τὸν μόνον ὁποῦ ἐμπορεῖ νά διευθύνῃ τὰ τῆς Σπάρτης μ' ἐλπίδα ἐπιτυχίας διὰ τὴν φρόνησίν του, τὰς μερικωτέρας γνώσεις του περὶ τοῦ τόπου τούτου, καί διότι εὔρον τὸν Ἄνδρα ἔχοντα μὲν μ' ὄλους τοὺς Μανιάτας σχέσιν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄκρον ὀρθοφρονοῦντα. αὕτη ἦτον καί εἶναι ἡ γνώμη μου δι' ὅσα ἐδυνήθην μετὰ μεγάλης προσοχῆς κατὰ τὸ ἐμπιστευθέν μοι ὑψηλὸν χρέος νά στοχασθῶ διὰ νά εὐτακτῆσῃ ὁ δυστυχῆς οὗτος τόπος, καί νά λείψῃ τοῦ λοιποῦ ἡ βλαπτικὴ ἐπιρροή, ἄλλως δὲ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ δυστυχία θέλει γενῆ πολλὰ μεγαλητέρα εἰς αὐτὸν τὸν τόπον.

Τὴν παροῦσαν ἰδιαιτέραν ἀναφορὰν μοι παρουσιάζει πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὁ κύριος Γεώργιος Ἀθανασιάδης, ὅστις πέμπεται παρὰ τοῦ Στρ(ατηγοῦ) Νικήτα δι' ὑποθέσεις τῆς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Ναύπλιον· αὐτὸν ὡς αὐτόπτην ὄλων τῶν διατρεξάντων ἐπεφόρτισα νά κάμῃ πρὸς τὴν Ὑ. Ἐ. ὅσας νομίζω ἀναγκαίαις παρατηρήσεις τόσον διὰ τὰ τῆς Μάνης, καθὼς καί δι' ὅσα εἶναι ἀνάγκη νά ληφθῶσι μέτρα κατὰ τῆς ληστείας εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νά δυνηθῇ ἡ Ὑ. Ἐ. νά μοὶ δώσῃ τὰς ὁποίας ἐγγρῖνει ὁδηγίας.

Ἐπὶ τέλους τῆς παρουσίας μου χρεωστῶ νά προσθέσω ὅτι δέν ἔχω λέξεις ἱκανὰς νά ἐκφράσω τὴν λύπην τῆς ψυχῆς μου δι' ὅσα ἡ Ὑ. Ε. μοὶ παρατηρεῖ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἐπιστολήν της· ἐπειδὴ καυχῶμαι ὅτι δέν ἦτον δυνατόν εἰς ἄνθρωπον νά κάμῃ τὴν δουλιὰν μὲ περισσοτέραν φρόνησιν καί ἐπιτηδειότητα. κολακευόμενος ὁμως ὅτι ὅταν ἡ Ὑ. Ἐ. στοχασθῇ τὴν ἔκθεσίν μου ταύτην, ἥτις στηρίζεται ἐπάνω εἰς τὰς πλέον καθαρὰς καί λαμπρὰς ἀποδείξεις, θέλει πεισθῆ εἰς τὴν τρανωτάτην ταύ-

την ἀλήθειαν, ἐπαναπαύομαι, ὑποσημειούμενος μὲ βαθύτατον σέβας.
 Ἐν Καλαμάτᾳ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος
 τῇ 15 Αὐγούστου 1830. εὐπειθέστατος καὶ προθυμότατος δούλος
 Α. Μεταξᾶς

Π. Κρίνω χρέος μου νὰ ὑπενθυμίσω τὴν Ὑ. Ἐ. ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας πρὸς ἐμὲ ἰδιαιτέρας καὶ ἐπισήμους διαταγὰς τῆς ἐκοινοποίησα πρὸς Ἄπαντας ὅτι τὸ καθυποβληθὲν σχέδιον ἐνεκρίθη· καὶ ὅτι ὁ κύριος Κορνήλιος ἐνεργεῖ ὡς Διοικητὴς τῆς Σπάρτης ἀπὸ τὰς 27 Ἰουλ(ίου) παύσαντος.

ὁ ἴδιος
 Α. Μ(εταξᾶς)

Ἄρ. 11

Ἄναφορὰ τοῦ Ἐπιτ. Ἐπιτρο. Πελοποννήσου πρὸς τὸν Κυβερνήτη

(ἀρ. 266, 16 Αὐγ. 1830, πρωτ., ΓΑΚ, Γεν. Γραμμ., φακ. 249)

Ἐξοχώτατε!

Ἡ Ἑλληνικὴ κακοήθεια κλίνει εἰς τὸ πάθος τῆς ληστείας, καὶ ἡ ἐπιπολάζουσα εἰς τὴν Πελοπόννησον ραδιουργία ἐρεθίζει τὸ πάθος τοῦτο ἔτι περισσώτερον. Τὰ τῆς Μεσσηνίας βαδίζουσι κάλλιστα· δυνάμει τῶν ὁποίων ἄρχησα νὰ λαμβάνω μέτρων ἐσυλλήφθησαν πέντε ἕξ ἐκ τῶν κακούργων ἐκείνων, ὁποῦ εἰς τοὺς δημοσίους δρόμους ἔπραττον ληστείαν κατὰ τῶν διαβαινόντων ἐκεῖθεν πολιτῶν, καὶ φυλάττονται ἀσφαλῶς· εἶναι ἐλπίς νὰ συλληφθῶσι καὶ ἄλλοι πολλοί· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν ἀπαιτουμένην ταχύτητα τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ κακοῦ τούτου εἶμαι γνώμης ὅτι ὅσα ἐκ τῶν χωρίων τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου πλησιάζουσι τοὺς δημοσίους δρόμους νὰ δώσωσι εἰς σημείωσιν τοὺς ἀποδεδειγμένους κακίστης διαγωγῆς συμπολίτας των, οἵτινες νὰ συλληφθῶσι καὶ νὰ παιδευθῶσι διὰ μερικὸν καιρὸν, καὶ τότε βεβαιῶ τὴν Ὑ.Ε. ὅτι ἡ ὀλεθρία ἔνεκα πολλῶν λόγων αὕτη μάστιγξ θέλει ἐκλείψει ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον· ἐπειδὴ καὶ ἂν περιμένομε νὰ εὕρωμεν ἀπὸ ἓνα εἰς ἓνα τοὺς πράττοντας ληστείαν, δὲν εἶναι πρᾶγμα εὐκόλον, οὔτε εἶναι τοῦτο μέσον διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ τὸ κακόν, διότι ὁ κάθε κακὸς λέγει «ἐγὼ ἔμπορῶ νὰ μὴν πιασθῶ». τὰ περὶ τοὺς δρόμους χωρία δὲν εἶναι πολλά, καὶ οἱ συλληφθησόμενοι δὲν θέλει εἶναι εἰς μέγαν ἀριθμόν. περὶ τούτου παρήγγειλα καὶ διὰ ζώσης εἰς τὸν κύριον Ἀθανασιάδην ἱκανά, καὶ ἄς σκεφθῇ ἡ Ὑ.Ε. διὰ νὰ μ' ὀδηγήσῃ.

ὑποσημειοῦμαι μὲ τὸ προσῆκον σέβας

Ἐν Καλαμάτᾳ
 τῇ 16 Αὐγούστου 1830.

ὁ κατὰ τὴν Πελοπόννησον
 Ἐκτακτος Ἐπίτροπος
 Α. Μεταξᾶς